

24.9.2018

VARSINAIS-SUOMEN LUONNONARVOJEN JA -VAROJEN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN VALMISTELUVAIHE

Beredningsfasen av etapplandskapsplanen för Egentliga Finlands naturvärden och -resurser

Saadut lausunnot ja mielipiteet sekä niihin laaditut vastineet

Inkomna utlåtanden och åsikter samt bemötanden till dem

24.9.2018

Yleistä valmisteluvaiheen kuulemisesta ja saadusta palautteesta

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineisto oli nähtävillä 26.3.–27.4.2018 välisenä aikana. Nähtävillä olon aikana saatiin yhteensä 53 palautetta, joista 31 olivat lausuntoja ja 10 mielipiteitä. Näistä palautteista 12:lla ei ollut lausuttavaa valmisteluvaiheen aineistoon. Yleisesti kaavan tavoitteita ja teemojen samanaikaista käsittelyä pidettiin hyvänä ja taustamateriaaleja kattavina.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuuleminen on toteutettu maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen mukaisesti (MRL 62 §, MRA 30 §). Erona aiempaan käytäntöön oli kuitenkin se, ettei nähtävillä ollut perinteistä kaavaluonnosta kaavamerkintöineen ja -määräyksineen. Tämä on aiheuttanut haasteita kaavapalautteen antamiseen konkreettisten merkintöjen puuttuessa, mutta toisaalta uuden toimintamallin nähdään mahdollistavan aiempaa paremman vuorovaikutusprosessin eri sidosryhmien kanssa.

Valmisteluvaiheen kuulemisen jälkeen on pidetty viitenä erillisenä päivänä yhteensä kahdeksan luonnonvarafoorumin tilaisuutta. Foorumeihin osallistui noin sata henkilöä eri tahoilta. Näissä tilaisuuksissa keskusteltiin kaavaan tulevista merkintätarpeista sekä eri toimintojen yhteensovittamiseen liittyvistä haasteista. Käyty keskustelu oli monipuolista ja antoi runsaasti eväitä tulevan kaavaehdotuksen valmisteluun. Foorumit syvensivät kaikkien osallistujien näkemyksiä myös valmisteluvaiheessa saatuun palautteeseen.

Palautteessa esitetyistä toiveista huolimatta, aiempien kaavaprosessien mukaista erillistä kaavaluonnosta ei tulla asettamaan nähtäville. Syksyn 2018 aikana jatketaan eri sidosryhmien kanssa yhteistyötä kaavaehdotuksen valmisteluun liittyen. Yhteistyömuotoina ovat mm. alueidenkäytön yhteistyöryhmän sekä luonnonvarafoorumin kokoukset sekä eri toimijoiden kanssa käytävät työneuvottelut. Kaavaehdotus on tarkoitus lähettää lausunnoille vuoden 2018 lopussa, Kaavaehdotus asetetaan nähtäville myöhemmin keväällä 2019 (MRA 13 §). Vaihemaakuntakaava on tarkoitus hyväksyä joulukuun 2019 maakuntavaltuustossa.

Kaavaselostuksessa ja valmisteluvaiheen aineiston liitekartoissa sekä selvityksissä on kuvattu kaavateemoihin keskeisesti liittyvät tietolähteet aineistoinen. Osa aineistoista on hyvinkin yksityiskohtaista kohdekohtaista tutkimus- tai inventointitietoa, osa yleispiirteisempää analyysiin perustuvaa tietoa. Osin kaavan liitekartat pitävät sisällään tiettyä kaavateemaa tukevia lähtötietoja, joiden nähdään tukevan kaavassa ratkaistavia asioita. Esimerkiksi luonnonnydinalueita tai ekologisia yhteyksiä kuvaavina tietoina on tuotu esille linnuston kerääntymisalueet tai hirvieläinten kulkureitit. Nämä eivät kuitenkaan ratkaise kokonaisuudessaan kaavassa käsiteltävää teemaa vaan tuovat mahdollista lisäarvoa sen selvittämiseen ja määrittämiseen maakuntatasolla. Lähtökohta valmisteluvaiheen aineistojen kokoamisessa on se, että ne perustuvat sellaiseen tietoon, joka kattaa koko maakunnan ja on yhdenmukaisen prosessin tuloksena syntynyttä alueellista tietoa. Vaihemaakuntakaavan liitekartoilla kuvatut aineistot muodostavat siis laajan kokonaiskuvan Varsinais-Suomen alueesta ja niiden pohjalta laaditaan maakuntakaavan merkinnät. Aineisto on eri sidosryhmien käytettävissä ja antaa tukea myös kuntien kaavoitustyölle ja muulle yksityiskohtaiselle alueidenkäytön suunnittelulle, jolla tarkennetaan maakuntakaavan merkintöjä ja tavoitteita.

Osa voimassa olevista maakuntakaavan merkinnöistä osoitetaan erityislainsäädännön ohjaamina ja määrääminä, jolloin niiden osoittaminen maakuntakaavassa on lähes teknistä kopiointia (esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaiset suojelualueet, pohjavesialueet). Nämä, verrattain usein muuttuvat tiedot, päivitetään kulloinkin työn alla olevan vaihemaakuntakaavan teemojen mukaisesti. Maakuntakaava on kuitenkin kaavoituksen tasoista yleispiirteisistä ja siinä osoitetaan mm. strategisin kehittämisperiaatemerkinnöin toimintoja, jotka tukevat kattavampaa alueen suunnittelua yleispiirteisemmällä tasolla. Esimerkkinä voidaan käyttää kiinteistörajoihin perustuvien merkintöjen, kuten suojelualuemerkintöjen, osoittamista maakuntakaavassa: maakunnan tasolla tulisi ennemminkin osoittaa laajoja luonnonarvokkaita alueita, joille suojelua tulisi kohdentaa, kuin alueita, jotka jo erityislainsäädännöllä on toteutettu suojeluun ja niiltä osin ns. turvaavat alueen arvot.

24.9.2018

Vaihemaakuntakaavan ja siinä tehtävän alueidenkäytön suunnittelun peruslähtökohtana on Varsinais-Suomen voimassa oleva maakuntakaava, joka muodostuu seutukuntaakohtaisina laadituista kokonaismaakuntakaavoista ja niitä täydentävistä vaihemaakuntakaavoista. Näissä olevat merkinnät huomioidaan kokonaisuudessaan luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan laadinnassa.

Palautteessa on esitetty myös lisäteemojen käsittelyä, kuten kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin liittyvien merkintöjen päivittämistä. Nämä teemat on huomioitu voimassa olevissa maakuntakaavoissa jo sillä tarkkuudella ja laajuudella, että niiden vaikutukset, hyödyt ja rajoitteet pystytään ottamaan riittävällä tasolla huomioon luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan laadinnassa.

Kaavan valmisteluvaiheessa ei vielä ole tehty vaikutustenarviointia. Arviointi voidaan tehdä integroidusti kaavaehdotusta laadittaessa lopullisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä prosessoitaessa. Tämä antaa paremman pohjan ja mahdollisuuden arvioida tulevan kaavan todellisia vaikutuksia, ja tällöin merkintöjen ohjausvaikutukset pystytään osoittamaan perusteellisemmin.

Yhteenveto palautteesta kaavan pääteemoihin ja selvityksiin

Kaavan taustamateriaalien lähtöaineistot eivät olleet lausujien mielestä kaikilta selviä ja osin kiinnitettiin huomiota siihen, että osa aineistoista oli hyvinkin perusteellista ja yksityiskohtaista ja toisaalta osin hyvinkin yleispiirteistä. Liitekarttojen tulkittavuus oli osin haastavaa karttojen mittakaavan vuoksi. Kaava-aineistoihin tuli myös hyvinkin yksityiskohtaisia korjausehdotuksia tai lisäystarpeita. Lisäksi kaava-aineistoa olisi toivottu kattavammin ruotsinkielisenä.

Luonnonarvojen osalta on palautteessa nähty tarpeellisenä suojelumerkintöjen kokonaisuuden päivitys sekä suojelualueiden ja suojeluohjelmien ulkopuolisten alueiden nykytilan päivitys. Ekologisten alueiden määrittämisen osalta on nähty tärkeänä metsäympäristöjen lisäksi arvioida myös maatalous-, rannikko- ja meriympäristöjen erityispiirteet. Ekologisten yhteyksien ja alueiden merkitsemistä ja tunnistamista maakuntakaavassa pidetään kuitenkin hyvin tärkeänä. Yleisesti suojelualueiden merkintöjen ei haluttaisi tuovan rajoitteita muulle maankäytölle eikä epäselvien tai toteutukseltaan epävarmojen alueiden merkitsemistä vaihemaakuntakaavaan tulisi tehdä.

Luonnonvarojen osalta tärkeäksi nousi maa-aineshuollon toimintojen osoittaminen sekä erityisesti pohjaveden suojelun yhteensovittaminen harjualueilla tapahtuvan maa-ainesoton kanssa. Myös eri kuljetus- ja materiaalitarpeet huomioivien terminaali toimintojen osoittamista saavutettavuudeltaan hyvien logististen yhteyksien varten pidettiin tärkeänä. Kalankasvatuksen osalta tulisi jo maakuntakaavassa turvata sen toimintaedellytykset alan tekninen kehitys huomioiden. Turvesoihin ja kalastukseen liittyviin tietoihin esitettiin täydennystarpeita liitekartta-aineistoihin.

Virkistys ja matkailuteemassa kulttuuriympäristön kokonaisvaltaista tarkastelua olisi pidetty hyvänä, koska sen nähtiin tukevan niitä keskeisesti. Erityisesti kunnat esittivät useita täydennys ehdotuksia kaava-aineistoihin virkistys- ja matkailuteeman osalta. Matkailun osalta nähtiin tärkeänä strategisten merkintöjen mahdollisuudet matkailulinkeinojen edistämiseksi sekä toivottiin toimintojen jatkuvuuden huomiointia. Teemaan liittyvien reittien ja kohteiden sijaintia, kehittämistä ja saavutettavuuden tärkeyttä korostettiin, mutta osin painotuksia oli myös siihen, että uusien reittien sijoittumisen tulisi perustua yksityisten maanomistajien osalta vapaaehtoisuuteen.

Saatu palaute pyritään ehdotusta valmisteltaessa ottamaan huomioon maakuntakaavan mittakaavan ja yleispiirteisyyden mahdollistamalla laajuudella ja tarkkuudella. Ehdotusvaiheessa tehdään lisäksi mm. vaikutusten arvioinnin edellyttämiä tarkentavia selvityksiä.

SISÄLLYSLUETTELO

1. LAUSUNNOT	1
1.1 Auran kunta	1
1.2 Caruna Oy	1
1.3 Laitilan kaupunki	2
1.4 Liedon kunta	3
1.5 Liikennevirasto	5
1.6 Loimaan kaupunki	8
1.7 Luonnonvarakeskus	9
1.8 Maskun kunta	11
1.9 Metsähallitus	11
1.10 MTK-Metsälinja ja Varsinais-Suomen metsänhoitoyhdistykset	12
1.11 MTK Varsinais-Suomi	16
1.12 Museovirasto	18
1.13 Mynämäen kunta	21
1.14 Naantalin kaupunki	21
1.15 Paimion kaupunki	23
1.16 Paraisten kaupunki	23
1.17 Pirkanmaan liitto	26
1.18 Puolustusvoimien 2. logistiikkarykmentti	26
1.19 Pöytyän kunta	27
1.20 Raision kaupunki	27
1.21 Ruskon kunta	28
1.22 Salon kaupunki	28
1.23 Satakuntaliitto	28
1.24 Sauvon kunta	29
1.25 Someron kaupunki	29
1.26 Suomen Metsäkeskus, läntinen palvelualue	30
1.27 Turun kaupunki	31
1.28 Turku Energia Sähköverkot Oy	34
1.29 Uudenmaan liitto	34

24.9.2018

1.30	Varsinais-Suomen ELY-keskus	35
1.31	Varsinais-Suomen maakuntamuseo	42
2.	MIELIPITEET	45
2.1	Mielipiteen antaja A	45
2.2	Mielipiteen antajat B	46
2.3	Mielipiteen antajat C	47
2.4	Mielipiteen antaja D	49
2.5	Mielipiteen antajat E	49
2.6	Mielipiteen antajat F	53
2.7	Mielipiteen antajat G	54
2.8	Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry	55
2.9	Mielipiteen antajat H	59
2.10	Vapo Oy	60
3.	EI HUOMAUTETTAVAA	62
3.1	Fingrid Oyj	62
3.2	Hämeen liitto	62
3.3	Kaarinan kaupunki	62
3.4	Kustavin kunta	62
3.5	Liikenne- ja viestintäministeriö	62
3.6	Lounais-Suomen Jätehuolto	62
3.7	Marttilan kunta	62
3.8	Oikeusministeriö	62
3.9	Oripään kunta	62
3.10	Sisäministeriö	62
3.11	Varsinais-Suomen pelastuslaitos	62
3.12	Vehmaan kunta	62

1. LAUSUNNOT

1.1 Auran kunta

Pvm. 27.4.2018

Sisältö Käynnistyneen kaavatyön selvitykset, liitteet ja liitekartat ovat kattavat ja tukevat hyvin vaihemaakunta-kaavan tekemistä. Kunnan näkemyksen mukaan kaavatyölle asetetut tavoitteet on huomioitu riittäväällä tavalla ja kaavalle asetetut tavoitteet voidaan kaavatyöllä saavuttaa. Kaavatyössä nostetaan esille maakunnan mahdollisuus toimia edelläkävijänä kiertotalouden ja hiilineutraaliuden osalta, mitä voidaan pitää hyvänä tavoitteena. Kaavan tavoite nostaa luonnon merkitystä virkistys- ja matkailukäytössä sekä päivittää virkistys-, retkeily- ja matkailutoimintojen merkinnät voidaan nähdä hyvänä ja ajankohtaisena asiana. Luonnonsuojelun ja luonnonarvojen turvaamisen osalta on hyvä selvittää ekologisten yhteyksien ja alueiden merkintämahdollisuudet maakuntakaavassa, mutta samalla huomioida muun alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen osalta toimivat ratkaisut ja niiden vaikutukset luonnonarvoihin, luonnonsuojeluun ja luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Vastine Merkitään tiedoksi

1.2 Caruna Oy

Pvm. 17.4.2018

Sisältö Nykyinen jakeluverkko ja suurjännitteinen jakeluverkko

Kaava-alueella sijaitse Caruna Oy:n suurjännitteistä jakeluverkkoa. Caruna Oy:n omistamat 110 kV voimajohdot sekä 110/20 kV sähköasemat on merkitty kaavaan asianmukaisesti.

Kaava-alueella sijaitsee lisäksi Caruna Oy:n omistamaa 20 kV jakeluverkkoa, joka on tällä hetkellä toteutettu osin ilmajohtoilla ja osin maakaapeleilla. Pääasiallinen uuden 20 kV jakeluverkon rakentamistapa on maakaapelointi, jolloin ilmajohtojen määrä vähenee. Jakeluverkon osalta sähköjohtojen ja jakelumuuuntamoiden sijoituksia käsitellään tarkemmin asemakaavatasolla.

Yhteystarpeet suurjännitteiselle jakeluverkolle

Kaavan on merkitty asianmukaisesti Caruna Oy:n maakuntakaavoihin lausumat yhteystarpeet uusille 110 kV voimajohtoille.

Muuta huomautettavaa

Caruna Oy:llä ei muuta huomautettavaa vaihemaakuntakaavaan.

Vastine Merkitään tiedoksi

1.3 Laitilan kaupunki

Pvm. 16.5.2018

Sisältö Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan aineistossa havaittuja puutteita/muutoksia.

1e Pohjavesialueet ja geologisesti arvokkaiden alueiden arvoluokitus

Onko Miilunpohjan pohjavesialueen poisto jäänyt huomioimatta pohjaveden poistoalueesta?

2a Voimassa olevan maakuuntakaavan retkeily-, matkailu- ja virkistyskohteet

Virkistyskohteista kaupungin uimarantoja on listan lisäksi Kaurajärvellä, Kaariaistentie 210; Lankjärvellä, Langjärventie 244; Pahkajärvellä, Pahkajärventie 79; Vallijärvellä, Vallijärventie 171 ja Vähä-Tulenjärvellä, Krouvintie 133.

Kirkkelinnan pääluokka on virkistyskohde ja alaluokka on luonnonmuistomerkki tai näköalapaikka, Pirttikyläntie.

Listalta on poistunut virkistyskohteet Untamalan infotaulu 3 ja 4.

Lisättävänä on virkistyskohteet: luonnonmuistomerkki Seppälän linnavuori, Linnavuorentiellä, Matinmaan linnavuoret Matinmaantiellä sekä opastuspiste Savemäen kalmisto Soukaisissa.

2b Voimassa olevan maakuntakaavan maisema-alueet, merkittävät rakennetun ympäristön kokonaisuudet ja muinaisjäännökset

Laitilan kaupunki on hakenut 2016 ympäristöministeriöltä valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen rajauksen muutosta Laitilan keskustan alueella.

Huomioitava suunnitelmat Vt8 parantamisesta Laitilan keskustan alueella. Valtatien muutoksesta suuri siirtolohkare Hartikantien ja Vt8 risteyksessä tulee poistumaan.

3b Liikenne ja terminaalit

Vt8 Liikenne tulee kasvamaan Laitilan alueella lähitulevaisuudessa ja Vt8 toimii pääliikenneväylänä Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakunnan välillä (satamaliikenne, pendelöinti). Positiivinen rakennemuutos lounaissuomen alueella luo uusia teollisuus- ja yritystoimintoja alueelle, mikä vaatii kehittyäkseen turvalliset, hyvät ja toimivat liikennejärjestelmät. Koveronummen ja Samppanummen teollisuusalueet ovat helpon saavutettavuuden vuoksi kasvavia teollisuuden- ja yritysten kehitymisalueita, jota tul- laan kaavoittamaan kasvavaan kysyntään.

Vastine Tarkistetaan ja päivitetään lausunnossa esitetyt muutokset virkistys-, pohjavesi- ja ge-merkintöihin kaava-aineistoihin. Tässä vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä maisema-alueisiin liittyviä merkintöjä, vaan ne esitetään voimassa olevien maakuntakaavojen rajausten mukaisina. Nykyinen maakuntakaava mahdollistaa valtatie 8 kehittämisen käynnissä olevan tiesuunnitelman mukaisesti sekä esitettyjen teollisuusalueiden kasvun Laitilan tavoitteiden mukaisesti.

1.4 Liedon kunta
Pvm. 17.4.2018

Sisältö Kaavatyön selvitykset ovat perusteelliset ja kattavat. Esillä oleva valmistelumateriaali tukee asetettuja tavoitteita. Työtä voidaan viedä eteenpäin näillä tiedoilla. Liitekarttamateriaali on runsasta ja käsittää keskeisimmät teemat. Liitekarttojen asiasisällön tulkitseminen ilman erillisiä liitetiedostoja on haasteellista esitetyn mittakaavan johdosta ja jossain määrin hukkuu esitystavan mittakaavaan. Keskeisimmät asiat siirtynevät kaavakarttaan, jolloin mittakaavakin on luettavampi.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa nostetaan esille maakunnan mahdollisuus toimia edelläkävijänä kiertotalouden ja hiilineutraaliuden aloilla. Maakuntatasolla on hyvä tuoda esille uusia ja olemassa olevia yhteistyömahdollisuuksia ja niiden edellytyksiä. Mikäli kunnilta edellytetään asiassa aktiivista otetta, tulee etenkin pieniä kuntia tukea tässä työssä.

Ekologisten yhteyksien selvittämis- ja säilyttämistarve on tuotu esille vaihemaakuntakaavassa. Näiden, kuten muunkin alueiden käytön osalta on tärkeää kytkeä muissa kaavoissa jo tehdyt ratkaisut ja niiden vaikutukset luonnonarvojen ja -varojen käyttöön ja suojelemiseen. Tarvittaessa tulee tarkastella ekologisten yhteyksien parantamista ja mahdollisuutta luoda uusia ekologisia käytäviä sekä tarjota tukea kaupunkien keskeisten viheryhteyksien vahvistamiseen yleis- ja asemakaavatasolla.

Mikäli vaihemaakuntakaavassa esitettyä maa-ainesten keskitettyä ottoa suunnitellaan, tulee punnita tarkoin toiminnan hyödyt suhteutettuna haittoihin ympäristön- ja luonnonsuojelun kannalta. Toisaalta tulisi tunnistaa alueet, joille voidaan maanoton loputtua osoittaa maankäyttöä. Tällöin on syytä tarkastella alueen maanoton, kaavoituksen ja käyttöönoton ajallista suhdetta tarkemmin. Varsinais-Suomen alueella on vireillä useita suuria infrahankkeita ja niiden osalta tulisi selvittää mahdollista yhteensovittamista siten, että maa-aineksia olisi saatavilla hankkeiden lähetyviltä ja voitaisiin hyödyntää hankkeen toteutuksessa. Infrahankkeisiin liittyy myös ylijäämämaiden varastointiin, sijoittamiseen ja hyödyntämiseen liittyviä sijainnillisia ylikunnallisia kysymyksiä, joihin liittyvää problematiikkaa olisi hyvä tarkastella osana kaavatyötä.

Vaikutusten arvioinnin tulee pohjautua hyväksymisvaiheessa olevaan Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavaan, jotta molempien kaavahankkeiden ratkaisujen yhtenäisvaikutuksista saadaan riittävä kuva.

Liedon kunnalla ei ole muuta lausuttavaa ja kaavatyötä voidaan jatkaa näiden valmisteluaineistojen pohjalta.

Liedon kunnan kunnanhallituksen kokouksen kuluessa kunnanjohtaja esitti seuraavan lisäyksen Liedon kunnan lausuntoon, joka hyväksyttiin:

"Listattujen virkistys- ja matkailukohteiden osalta on selvittävää kohdekohtaisesti niiden tosiasiallinen hyödynnettävyys esitettyyn tarkoitukseen ja jäljelle jäävien kohteiden osalta on sovittava yksityisten maanomistajien kanssa kohteiden käyttöönotosta.

Virkistysreitteihin seuraavat täydennykset: Littoistenjärven luontopolku, Itäisten kuntien reitistöhanke ns. Tammireitit ja virkistyskohteena Littoistenjärven lintutorni.”

Vastine

Vaihemaakuntakaavatyössä huomioidaan Varsinais-Suomen vahvistuneiden maakuntakaavojen merkinnät.

Maa-ainesten oton ohjaus on haastavaa. Maakuntakaavan mahdollisilla merkinnöillä toivotaan olevan ohjausvaikutusta siten, että ottotoiminta keskittyy vähentäen ympäristöhäiriötä ottoalueiden vähentyessä. Tämän vuoksi potentiaalisina alueina on nähty olemassa olevat maa-ainesten ottoalueet. Ottoalueet toimivat usein myös maa-aineterminaaleina, jotka mahdollistavat mm. uusiomaa-ainesten käytön entistä paremmin. Taustaselvityksissä osoitetut tutkitut terminaalit ovat juuri massaterminaaleja, joiden alueella suurien massavolyymien hyödyntäminen on mahdollista. Riippuen alueen sijainnista on ottotoiminta-alueen soveltuva jatkokäyttö tärkeää huomioida jo suunnittelu- ja käyttövaiheessa. Maa-ainesten hyödyntämisen taloudellisuuteen vaikuttaa merkittävästi kuljetuskustannukset ja tämän vuoksi ottotoiminta-alueilla tulee olla suhteellisen laaja kattavuus maakunnassa. Koska kiviainesten otto aiheuttaa merkittäviä ympäristöhäiriöitä niin murskauksen kuin kuljetuksenkin osalta, tulee olemassa olevien infra- ja alueidenkäyttöhankkeiden osalta pyrkiä hyödyntämään alueelliset ylijäämämassat mahdollisimman tehokkaasti. Varsinais-Suomen liiton koordinoimassa alueellisessa ylijäämä- ja uusiomaa-aineshankkeessa on edistetty rakentamisen ylijäämämassojen, huomiointia suunnittelun eri tasoilla ja ohjautumista hyötykäyttöön.

Littoistenjärven luontopolku, Tammireitit (aineistoa pyydetty Itäisten kuntien reitistöhankeelta), sekä Littoistenjärven lintutorni lisätään virkistyskohteiden ja reittien selvitysaineistoon.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustain-Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) ”Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa” on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

1.5 Liikennevirasto

Pvm. 26.4.2018

Sisältö Luonnonsuojelu ja luonnonarvojen turvaaminen

Luonnonsuojelualueet, suot ja geologisesti arvokkaat alueet

Liitekartassa 1a on osoitettu nykyiset aluerajaukset luonnonsuojelulain ja luonnonsuojeluohjelmien mukaisista alueista (pl. maisema-alueet) sekä Natura 2000 verkostoon kuuluvat alueet. Lisäksi on osoitettu soidensuojelutyöryhmän esittämät lisäykset täydentäviksi soidensuojelualueiksi. Työn aikana on tehty maakuntakaavoissa olevien suojelualueiden tarkistuksia, koska kohteiden luontoarvoista ja rajauksen tarkoituksenmukaisuudesta haluttiin saada ajantasaista tietoa. Liitekartassa 1c on osoitettu Varsinais-Suomen alueella sijaitsevat luonnonsuojelulla suojellut suot, soidensuojeluohjelman täydennysselektiivisessä tunnistetut suot, turvetuotannossa olevat suot sekä muut maakunnassa olevat yli 10 ha suoalueet. Liitekartoissa 1d ja 1f on esitetty geologisesti arvokkaat alueet. Mukana ovat kahta aluetta lukuun ottamatta kaikki aiemmissa maakuntakaavoissa merkityt geologisesti arvokkaat alueet sekä kaikki harjuseutukaavoissa osoitetut arvokkaat harjualueet. Alueiden rajauksiin on kuitenkin tehty muutoksia joiltakin osin ja mukana on myös uusia alueita.

Useat kartoissa ja taustaselvityksissä esitetyt luonnonsuojelualueet, suojeltaviksi esitetyt suot sekä geologisesti arvokkaat alueet rajautuvat maantiehen, rataan tai vesiväylään, tai väylä kulkee alueen läpi. Liikennevirasto toteaa, että vaihemaakuntakaavassa esitettävät arvokkaita tai suojeltavia alueita koskevat merkinnät eivät saa haitata liikennettä eivätkä väylien normaalia päivittäistä kunnossapitoa ja ylläpitoa tai väylien parantamista. Väylien parantamisen suunnittelun yhteydessä otamme aina myös suoje-luarvot huomioon, arvioimme aiheutuvat vaikutukset, pyrimme estämään haitalliset vaikutukset ja pyydämme tarvittavat lausunnot suunnitelmista. Liikennevirasto toteaa myös, että kun uusia arvokkaita tai suojeltavia alueita määritellään tai vanhojen alueiden rajauksia muutetaan, tulisi väylänpitäjälle varata mahdollisuus antaa asiasta lausunto.

Liikennevirastossa vuonna 2017 käynnistynyt ratalain mukainen yleissuunnitelma Espoon ja Salon välisestä oikoradasta perustuu maakuntakaavassa hyväksytyyn väyläkäytävään ja vuonna 2010 valmistuneeseen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (YVA). Yleissuunnitelman aikana ratalinjaus voi siirtyä maakuntakaavan mukaisessa väyläkäytävässä vielä satoja metrejä. Lohjan ja Salon välillä uusi ratalinja sijoittuu maastoon, johon on vaihemaakuntakaavan aineistossa esitetty runsaasti luonnonsuojelualueita, soita ja geologisesti arvokkaita alueita. Osa näistä esitetyistä alueista sijaitsee lähellä maakuntakaavassa hyväksyttyä radan väyläkäytävää. Liikennevirasto toteaa, että uusien arvokkaiden alueiden osoittaminen radan väyläkäytävän läheisyyteen saattaa johtaa kohtuuttomiin radan rakentamiskustannuksiin (mm. tunnelit). Uusien arvokkaiden tai suojeltujen alueiden rajaukset tulee tarkistaa, niin etteivät ne estä uuden ratalinjauksen suunnittelua ja toteutusta nykyisen maakuntakaavan ja YVA:n mukaisesti. Oikoradasta valmistuneessa YVA-selostuksessa on todettu, että radan rakentamisen yhteydessä tehtävät leikkaukset, tunnelit, pengertäytöt ja läjitykset muuttavat maastonmuotoja huomattavasti, ja että rathanke on voimakkaasti massaylijäämäinen.

Merenpohjan havaittu eliölajien määrä, luontotyyppihavainnot ja geologia sekä ihmistoiminnan paineet merialueilla

Liitekartoissa 1j, 1k ja 1m on esitetty merenpohjan eliölajien määriä, merenpohjan luontotyyppejä ja merenpohjan geologiaa. Ihmistoiminnan aiheuttamista paineista on liitekartalla 1l esitetty mm. ruoppausilmoitukset, luvanvaraiset ruoppaukset, meriläjitäysalueet ja laivaväylien ruoppausalueet.

Liikennevirasto huomauttaa aineistossa olevaan SustainBaltic -selvitysraporttiin liittyen, että yli 500 m³ luvanvaraisten ruoppausten luvan myöntää AVI, ei ELY-keskus. Myös yli 500 m³ peittävään vesirakentamiseen ja meriläjitysalueisiin liittyvät luvat myöntää AVI. Raportissa todetaan, että luvitusprosessiin kuuluu aina ympäristövaikutusten arviointi. Liikennevirasto selvittää, että tällä ei kuitenkaan tarkoiteta lain mukaista YVA-menettelyä, vaan yleisesti ympäristövaikutusten selvittämistä ja arviointia.

Luonnon merkitys virkistys- ja matkailukäytössä

Maisema-alueet, merkittävät rakennetun ympäristön kokonaisuudet ja muinaisjäänne

Liitekartassa 2b on osoitettu valtakunnalliset ja maakunnalliset maisema-alueet, historialliset tiet sekä merkittävät rakennetun ympäristön kokonaisuudet ja muinaismuistojen kohteet ja aluekokonaisuudet.

Liikennevirasto toteaa, että aineistossa esitetyillä alueilla on runsaasti maantie- ja rataverkkoa sekä vesiväyliä, eivätkä esitetyt merkinnät saa haitata liikennettä eivätkä väylien normaalia päivittäistä kunnossapitoa ja ylläpitoa tai väylien parantamista. Väylien parantamisen suunnittelun yhteydessä otamme aina myös maiseman ja kulttuuriympäristöjen arvot sekä muinaisjäänne huomioon, arvioimme aiheutuvat vaikutukset, pyrimme estämään haitalliset vaikutukset ja pyydämme tarvittavat lausunnot suunnittelusta.

Luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen

Energiaverkostot ja -laitokset (liitekartta 3a)

Liitekartalla 3a on esitetty suurjännitelinjat, kehitettävien ja uusien suurjännitelinjoiden sijainnit sekä niihin liittyvät muuntoasemat. Maakaasuverkon merkinnät noudattavat maakuntakaavan linjauksia.

Liikennevirasto toteaa, että uusi suunnitteilla oleva 400 kV sähkölinja (Naantalinsalmi-Lieto) risteää muutamien suunnitellun tielinjauksen kanssa (Turun kehätien parantaminen ja valtatie 10 linjausvaihtoehdot Liedossa). Liikennevirasto pitää tärkeänä, että voimajohdon jatkosuunnittelussa huomioidaan myös väylähankkeiden parantamissuunnitelmat.

Liikenne ja terminaalit

Liitekartassa 3b on osoitettu tieverkko tieluokittain, rautatieverkosto ja meriliikenteen väylät, sekä Varsinais-Suomen terminaaliverkostoselvityksen tuloksiin pohjautuvat, suurivolyymisiä massoja operoivien toimijoiden terminaalien sijainnit.

Ilmeisesti Varsinais-Suomen terminaaliverkostoselvityksessä, ja siten vaihemaakuntakaavan valmistelussa ei ole huomioitu rataverkolla olevia Liikenneviraston raakapuun kuormauspaikkoja. Tällä hetkellä Varsinais-Suomessa on 4 raakapuun kuormauspaikkaa (Turku, Salo, Piikkiö ja Kyrö). Liikennevirastossa on juuri valmistunut Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys -julkaisu (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 11/2018). Suunnittelun lähtökohtana ovat olleet Liikenneviraston tekemät taustaselvitykset, joista edellinen valmistui vuonna 2011 (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 31/2011). Tavoitetilassa käytössä on 54 kuormauspaikkaa, joista noin 50 on nykyisin käytettäviä kuormauspaikkoja. Käytössä voi olla myös muita kuormauspaikkoja niin kauan, kunnes ne vaativat investointeja liikennöinnin jatkamiseksi. Tavoitetilaan siirytään vaiheittain noin 10 vuoden aikana. Varsinais-Suomen alueella on tavoitetilassa 2 Liikenneviraston ylläpitämää rataverkon raakapuun kuormauspaikkaa, Turussa ja Salossa. Mikäli Turun kuormauspaikkaa ei voida säilyttää, jatketaan Piikkiön kuormauspaikan ylläpitoa. Liikennevirasto toteaa, että muiden kuin Liikenneviraston selvityksessä osoitettujen

kuormauspaikkojen tai terminaalien raiteiden jne. toteuttaminen kuuluu lähtökohtaisesti kyseiset kohteet toteuttaville yksityisille tahoille, eikä Liikennevirasto osallistu niiden toteuttamiskustannuksiin.

Vaihemaakuntakaavan valmisteluaineistossa sivuttiin jossakin määrin myös energiapuun terminaaleja. Mikäli Varsinais-Suomessa mietitään sekä energiapuun että raakapuun terminaaleja, Liikennevirasto pitää tärkeänä, että raakapuun terminaalit sijaitsevat toiminnallisesti erillään energiapuun ja biotalouden terminaaleista.

Vesiviljely (liitekartta 3d)

Vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmassa on tunnistettu alueita, joilla vesiviljelytuotantoa voidaan kestävästi kasvattaa siten, että se ei vaaranna vesien- ja merenhoitosuunnitelmissa ja Itämeren suojelun toimintaohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja että toiminta aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa vesialueen muulle käytölle. Sijainninhjaussuunnitelmassa on todettu myös, ettei vesiviljely ohjata yleisten kulkuväylien väyläalueille eivätkä ne myöskään saa aiheuttaa näkymäesteitä tai muuta häiriötä vesiliikenteen turvalaitteille eivätkä niiden huollolle.

Liikennevirasto toteaa, että yleiset kulkuväylät sekä vesiliikenteen turvalaitteet ja niiden huolto on otettu valmistelussa riittävästi huomioon.

Liikennevirasto viittaa maantieverkkoa ja sen liikennettä koskien muilta osin Varsinais-Suomen ELY-keskuksen antamaan lausuntoon.

Liikennevirasto on valmis antamaan asiantuntija-apua vaihemaakuntakaavan jatkovalmisteluun ja antaa mielellään lausuntonsa vaihemaakuntakaavan kuulemisten yhteydessä.

Vastine

Luonnonarvoja ja -varoja koskevassa vaihemaakuntakaavassa ei tarkisteta liikenteen merkintöjä muutoin kuin luonnonvarojen hyödyntävän logistiikan (terminaalit) sekä virkistystä koskevien liikennemerkin­töjen osalta.

Suuri osa suojeluteeman merkinnöistä ovat ns. toteavia, jotka osoittavat erityislainsäädännön mukaisia aluerajauksia. Päivitettyjen lainmukaisten suojelualueiden tai valtakunnallisten inventointien mukaisten arvokkaiden alueiden osoittaminen maakuntakaavassa ei lähtökohtaisesti muuta niiden huomiointitarvetta muussa suunnittelussa, eli käytännössä maakuntakaavan suojelumerkintöjen ei nähdä vaikuttavat käynnissä oleviin suunnitelmiin nykytiedosta poiketen.

Uusia geologisesti arvokkaita alueita (ge) ei ole tulossa Salo-Lohja -oikoradan ratalinjalle. Linjalla on Salon kaakkoispuolella Salon seudun maakuntakaavassa osoitettu ge-kallioalue Tammenmäki, joka on päivitettyssä ge-selvityksessä merkitty osaksi laajempaa ge-alueita Tammenmäen-Maalunmäen kalliomaasto. Samalla suunnalla on kaksi ge-selvityksessä uusina ge-alueina esitettävää kalliioaluetta, joiden rajat sijaitsevat n. 150-200 metriä ratalinjasta koilliseen. Toinen uusista alueista on Tammenmäen-Maalunmäen kalliomaaston itäinen osa, ja toinen Lammenjärven kalliomaasto. Kaikilla ge-selvityksessä osoitetuilla kalliioalueilla on asiantuntijaselvityksissä havaittu olevan maa-aineslain kolmannen pykälän tarkoittamaa arvoa.

Lausunnossa esitetyt huomiot ruoppausmassojen luvitukseen liittyvän vastuuviranomaisen osalta päivitetään oikeaksi. Liitekartassa 2b osoitetut merkinnät ovat voimassa olevien maakuntakaavojen merkintöjä, eikä niitä käsitellä tässä kaavaprosessissa. Uusien voimajohtojen suunnitteluhankkeissa huomioidaan alueelliset muut kehittämishankkeet, jolloin myös Liikenneviraston suunnitellut tielinjaukset tulevat huomioituksi.

Rataverkon kuormauspaikat ja niiden kehittäminen huomioidaan kaavatyössä ja Liikenneviraston selvityksen mukaiset terminaalien sijainnit päivitetään liitekartoille.

Varsinais-Suomen liitto tekee mielellään yhteistyötä Liikenneviraston kanssa taustaselvityksiin ja kaavamerkintöihin liittyvissä kysymyksissä kaavan ehdotusvaiheen laadinnan aikana.

1.6 **Loimaan kaupunki**
Pvm. 24.4.2018

Sisältö *Selvityksien "Varsinais-Suomen materiaalivirtojen potentiaali kiertotalouden näkökulmasta" ja "Varsinais-Suomen biomassapotentiaalin hyödyntäminen" teemoihin liittyen Loimaan kaupunki on selvittänyt hajautettuun malliin perustuvan biokaasutuotannon edellytyksiä. Keskeinen ajatus on mahdollisen ansaintamahdollisuuden luominen kohtuullisin investointikustannuksin. Ja edelleen siten, että ajomatka minimoituu ja mahdollinen laitos sijaitsee hyvässä paikassa peltoihin nähden.*

Puuperäisen materiaalin käsittely tarvitsee välivarastointia. Loimaalla on Loimaan kaukolämpö Oy:n alue merkitty "Materiaalinkäsittelyn terminaalien perusselvitys" aineistossa puskurivarastoksi. Alueen laajentaminen on tullut vireille ja kaupunki on varautunut asemakaavamuutokseen tällä alueella. Lisäksi on kaavoitustyö aloitettu Myllykyläntien päässä lämpöyhtiön sinne sijoitetun yksikön viereen. Päätoimija

Loimaan kaukolämpö Oy:n ohella alueilla on ainakin jossain määrin mahdollista muiden alan yritysten puskurivarastointi. Sivu 9., kohde 35 ja uusi lisättävä kohde.

Viljojen ostajat ovat ottaneet sopimuksiin enenevässä määrin ehdon, jonka mukaan pelloille ei tule levittää yhdyskuntajätteen mädätyksessä syntyvää kompostia. Voidaan perustellusti olettaa, että tälle tuotteelle ei jatkossa ole markkinoita peltokäytössä, vaan käyttökohteet on etsittävä muualta.

Muilta osin kaupungilla ei ole selvityksiin täydennettävää.

Vastine *Varsinais-Suomen liitto on yhteydessä Loimaan kaupunkiin lausunnossa esitettyihin asioihin liittyen, ja huomioi alueella tehdyt selvitykset sekä suunnitelmat kaavaehdotuksen valmistelussa.*

1.7 Luonnonvarakeskus

Pvm. 25.4.2018

Sisältö

Varsinais-Suomen pinta-alasta on lähes puolet merialuetta ja Luonnonvarakeskus on erityisesti Varsinais-Suomen osalta selvittänyt merialueiden käyttöä kalataloudessa. Vesiviljelyä koskevia aineistoja on valmisteluvaiheessa hyvin hyödynnetty ja aineistosta löytyi kalankasvatukseen jatkokasvatukseen, talvisäilytykseen ja poikaskasvatukseen tunnistetut vesialueet kuten myös myös muu tarvittava infrastruktuuri kuten perkaamot ja kalasatamat. Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma sekä sitä koskeva ympäristöselostus olivat tausta-aineistossa mukana. Vesiviljely on edelläkävijä kiertotaloudessa, koska kalankasvattajat voivat käyttää Itämeren ravinteita kierrättävää kalarehun, joka avaa uuden mahdollisuuden tuotannon kestävään lisäämiseen merialueilla. Yksityiskohtaisena korjauksena esitämme, että vesiviljelyä koskevassa liitekartassa pitää kuitenkin poikasten säilytystä koskeva merkintä muuttaa poikasten kasvatukseksi. Merkinnät olisi myös hyvä muotoilla siten, että vesialueet ovat kalojen jatkokasvatukseen, talvisäilytykseen ja poikaskasvatukseen soveltuvia vesialueita.

Luonnonvarakeskus on selvittänyt kalastukseen soveltuvia vesialueita ja tärkeimpiä kalan pyyntipaikkoja. Kalastus on tärkeä perinteinen vesien käyttömuoto, jota koskevat kartat ja tausta-aineistot puuttuvat valmisteluaineistosta kokonaan. Varsinais-Suomen kaupalliselle kalastukselle tärkeät vesialueet selvitettiin Varsinais-Suomen ja Satakunnan Ammattikalastuksen vesienkäyttösuunnitelmassa vuodelta 2011. Suunnitelman teki laaja alueellinen työryhmä. Luonnonvarakeskus on myös selvittänyt Varsinais-Suomen pääammattikalastajille tärkeitä pyyntialueita ja -paikkoja, jotka voisivat myös olla osa valmisteluaineistoa. Luonnonvarakeskuksella on myös muuta kalatalouteen liittyvää aineistoa kuten kalan istutuspaikkoja ja poikastuotantoaluemallinnuksia, jotka voisivat soveltua maakuntakaavan valmistelun tausta-aineistoksi.

Valmisteluaineistossa oli paljon taustakarttoja, joiden kautta voi muodostaa jonkinlaista kuvaa luonnonarvojen ja -varojen kokonaisuudesta. Aineisto on kuitenkin hyvin moninaista ja monitasoista, minkä vuoksi aineiston laatua ja lopullista käyttötavoitetta on vaikea arvioida. Osasta on perusteellisia taustaselvityksiä ja osasta ei, osa aineistosta koskee olemassa olevia alueita ja osa lienee vasta ehdotuksia. Osin liitekartoissa voi olla näytteenottoaikkakohtaista tietoa (Velmu), kun toisaalta voi puuttua kokonaisia kaavaan merkittyjä kehittämisalueita (kalatalouden kehittämisalue Uudenkaupungin ja Kustavin edustalla). Liitekartoista olisi hyvä olla kattavammin tausta-aineistoa ja viittaukset tarkempiin lähdeselvityksiin.

Jatkossa on oleellista miten valmisteluaineistoa hyödynnetään siten, että luonnonvarojen käyttö ja luonnonarvojen säilyttäminen olisivat yhteiskunnallisten tavoitteiden kannalta järkevässä tasapainossa. Tämä edellyttää vesien erilaisten käyttömuotojen rinnakkaista ja yhtäaikaista osallistavaa suunnittelua, jotta luontoarvojen suojelua ja käyttöä voidaan järkevästi yhteen sovittaa ja niiden välille löydetään laajasti hyväksytty tasapaino. Usein monia käyttömuotoja voidaan harjoittaa samalla maa- ja vesialueella, koska käyttö ei välttämättä tapahdu saman aikaan vuodesta tai käyttömuodot eivät ole toisiaan poissulkevia. Esimerkiksi Saaristomerellä ei juurikaan ole kaupallista kalastusta kesällä silloin kun virkistyskäyttö on suurinta. Tämän vuoksi vesien käytön ajankohdat on syytä valmisteluaineistossa tuoda näkyviin.

Usein joudutaan myös huomioimaan alueelliset mahdollisuudet aluetta laajemmassa mittakaavassa. Esimerkiksi selvitysten mukaan Saaristomerellä ja Selkämerellä on tuotannon tehokkuuden ja olosuhteiden näkökulmasta parhaat kalankasvatukseen tuotantoalueet Suomessa. Pääosa rannikon potentiaalisista sijainninhjaussuunnitelmassa tunnistetuista kasvualueista sijaitsee eteläisellä Selkämerellä. Näiden merialueiden painoarvo on koko alan kehitykselle hyvin tärkeitä, koska muualla rannikolla ei ole

samanlaisia mahdollisuuksia. Tuulivoimaloihin liittyviä selvityksiä ei aineistoissa ollut. Vesien käytön valmistelussa on hyvä tuoda esiin käyttömuodon vaatima infrastruktuuri ja sen kehitystarpeet, esimerkiksi matkailun kehittäminen vaatii onnistuakseen nykyisin aivan erilaisia palveluita kuin parikymmentä vuotta sitten. Olisi myös muistettava, että luontoarvojen täydellisellä suojelulla on vaihtoehtokustannuksensa, jos se sulkee muita mahdollisia käyttömuotoja alueelta pois. Tämän vuoksi myös meren potentiaaliset tulevaisuuden käyttömuodot ja elinkeinojen kestävä kasvun mahdollisuudet olisi valmisteluaineistossa hyvä ottaa nykyistä vahvemmin huomioon vastaavasti kuin vesiviljelyn suunnitelmissa oli tehty. Erilaiset mahdollisuudet ja vaikutukset saadaan parhaiten esiin osallistavan vuorovaikutteisen suunnittelun kautta.

Valmisteluaineiston kuulemisen jälkeen kaavaprosessi jatkuu avoimissa luonnonvarafoorumeissa. Luonnonvarakeskus osallistuu alueellisen luonnonvarojen käytön ja luonnonarvojen suojelun toimintamallien suunnitteluun ja kokeiluun. Näin pyritään sovittamaan yhteen erilaisia näkemyksiä ja tarjoamaan päättäjille yhteiskuntaa parhaiten palvelevia ratkaisuvaihtoehtoja.

Vastine

Kaava-aineistojen kuvaustekstit muutetaan lausunnossa esitetyn mukaiseksi, ja varmistetaan niiden oikeellisuus aineistojen tuottajalta. Ehdotusvaiheen aineistoa täydennetään kalastukseen liittyvien tietojen osalta, sekä täydennetään tarpeellisilta osin tausta-aineistoa ja lähdeviittauksia.

Toimintojen ajallisen vaihtelun huomiointi on tunnistettu tärkeäksi asiaksi kaavaprosessin aikana, ja sen esiintuonnin mahdollisuuksia pohditaan jatkotyöskentelyssä.

Tuulivoimatuotantoa ei käsitellä luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa, vaan tuulivoimatuotannon sijoittuminen on selvitetty jo aiemmissa maakuntakaavaprosesseissa.

1.8 Maskun kunta

Pvm. 24.4.2018

Sisältö *Maskun kunnanhallitus päätti kokouksessaan 23.4.2018 lausuntonaan esittää, että kaavasuunnittelussa huomioidaan Rivieran alueen ja mm. Karevan kierto -reitistön parempi kytkeminen osaksi muuta virkistysalueverkostoa ja Ruskon puolella olevan Hujalan alueen lisääntyvän liikenteen vaikutus tieverkkoon.*

Lisäksi toivotaan vahvempaa vuorovaikutusta, kun kaavasuunnittelussa siirrytään ehdotusvaiheeseen.

Vastine Karevan kierto ja Rivieran virkistysalue on nykyisessä kaavassa kytketty osaksi maakunnallista ulkoilu-reitistöä. Alueen keskeiset yhteydet ovat Turun suuntaan ja kohti pohjoista, päätyen lopulta Kurjenrahkan kansallispuistoon. Raisio-Masku-Rusko -alueen ristikkäiset maankäyttöpaineet on kaavoittajien keskuudessa tunnistettu. Kaavaan pyritään tuomaan sellaisia elementtejä, joiden myötä alueen virkistysarvot ja erityisesti kytkentä Raision ja Turun suuntaan muodostuisivat ajan myötä luonteviksi ja virkistysarvoja palauttaviksi ja turvaaviksi.

Touko-kesäkuussa 2018 järjestettiin kahdeksan avointa osallistamistilaisuutta, joihin kutsuttiin myös kuntien edustajat mukaan. Työpajoissa puntaroiitiin yhdessä osallisten kanssa vaihtoehtoja kaavan toteuttamisen suhteen. Kaavassa tehtävää sidosryhmien osallistamista jatketaan syksyn aikana luonnonvarafoorumien ja alueidenkäytön yhteistyöryhmän tapaamisissa.

1.9 Metsähallitus

Pvm. 20.4.2018

Sisältö *Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa käsitellään kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttö ja potentiaalit yhteen sovittaen ne maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseen. Vaihemaakuntakaava-alue on koko Varsinais-Suomen maakunta.*

Metsähallitus ei ole havainnut valmisteluaineistossa valtion maihin kohdistuvia luonnonvarojen kestävä käytön edistämisen kanssa ristiriitaisia merkintöjä.

Metsähallituksella on esim. meriluontoa sekä virkistys- ja matkailukohteita koskevia paikkatietoaineistoja, joita tarvittaessa voidaan hyödyntää maakuntakaavan valmistelussa.

Liitekartassa 1b Ekologiset alueet ja reitit -kartan "Linnuston tärkeät alueet" merkintä: merkinnät puuttuvat Saaristomereltä ja Selkämereltä, joissa sijaitsee myös tärkeitä pesivän ja muutolla levähtävän linnuston alueita.

Metsähallitus pyytää, että lausuntoon lähetetään vastine sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@metsa.fi .

Vastine Maakuntakaavan virkistys- ja matkailukohteista on jo osa Metsähallitukselta saatuja virkistyskohteita koskevia paikkatietoja. Näitä olemassa olevia kohteita voidaan tarkastella kaavan valmisteluaineiston teemakartoilta, sekä Lounaistiedon karttapalvelusta osoitteesta karttapalvelu.lounaispaikka.fi. Karttapalvelun aineisto täydentyy jatkuvasti Virma-työkalun avulla. Aineisto löytyy karttapalvelun karttatasot-valikosta hakusanoilla Varsinais-Suomen virkistyskohteet ja Varsinais-Suomen virkistysreitit.

Kaavan jatkotyöskentelyssä ollaan yhteydessä Metsähallitukseen aineistotäydennysten osalta, sekä päivitetään tiedot meriluonnon, virkistys- ja matkailukohteiden sekä ekologiset alueiden ja reittien osalta.

1.10 MTK-Metsälinja ja Varsinais-Suomen metsänhoitoyhdistykset
Pvm. 27.4.2018

Sisältö Yleistä

MTK-metsälinja ja Varsinais-Suomen metsänhoitoyhdistykset kiittävät mahdollisuudesta lausua Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavasta. Valmisteluvaiheen kuulemisella selvitetään, onko kaavan tavoitteet huomioitu ja esitelty kaava-aineistoissa ja selvityksissä riittävästi, jotta kaavan tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

Vaihekaavassa selvitetään kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttöä ja potentiaaleja. Samalla potentiaalien käyttöä sovitetaan maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden säilyttämiseen ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseen koko Varsinais-Suomen maakuntaa. Keskeisenä tavoitteena onkin mahdollisuuksien kuvaaminen, ei niinkään kaiken toiminnan merkitseminen kaavaan konkreettisina merkintöinä.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan tavoitteena on turvata luonnon monimuotoisuus, lisätä virkistys- ja matkailutoimintojen mahdollisuuksia sekä mahdollistaa luonnonvarojen kestävä käyttö ja hyödyntäminen. Se täydentää vahvistettuja kokonaismaakuntakaavoja sekä vaihemaakuntakaavoja.

MTK-metsälinja ja Varsinais-Suomen metsänhoitoyhdistykset kannattavat vaihekaavan linjausta maakunnan bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksia esittelevänä ja edistävänä dokumenttina. Valmisteluvaiheen aineiston perusteella kaava vastaa pitkälti tavoitteen asettamiin kysymyksiin ja tarpeisiin.

Kaavatyössä tavoitteiden painotukseen tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota. Erityisesti biotalouden Varsinais-Suomeenkin suuntautuvien investointien myötä maakunnan talous kasvaa, ja mahdollistaa samalla myös luonnon monimuotoisuuden ja virkistysarvojen entistä paremman huomioinnin. Toimiva ja kehittyvä talous on kaiken toiminnan edellytys.

Luonnonsuojelua ja ekologista verkostoa koskevilta osiltaan kaavassa on paljon muokattavaa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Huhtikuun 2018 alusta voimaan tulleet päivitetetyt valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioidaan vaihemaakuntakaavassa oikein. Yhdyskuntarakenteen eheytytarve on vain kaupunkiseutujen yhteydessä, eikä maaseudulle rakentamista tule enää rajoittaa. Vaihemaakuntakaava ei toki ota kantaa rakentamiseen.

Alueidenkäytöllä voidaan edistää ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden välillä. Samoin maisema-alueet voidaan huomioida.

Suojelualueiden ja muiden arvokkaiden luontoalueiden välillä yhteyksiä tulee kehittää vain maanomistajien kanssa tehtyjen vapaaehtoisten sopimusten, kuten METSO-ohjelman myötä.

Maisema-alueista kaavassa tulee huomioida enintään Valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet, joista tehty Valtioneuvoston periaatepäätös on voimassa (Vnp 1995). Maankäytön rajoituksia ei maisema-arvojen myötä tule asettaa, vaan edetä sopimuksellisuuden kautta.

Keskeiset teemat vaihemaakuntakaavassa

Luonnon monimuotoisuus

Kaavan valmistelussa on tunnistettu oikein Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuudelle suurimmiksi riskeiksi olemassa oleva yhdyskuntarakenne ja sen laajentumispaineet. Erityisesti kaupunkiseudun kehittyminen heikentääkin mm. ekologista verkostoa. Toistaiseksi ekologisia yhteyksiä ei ole merkitty Varsinais-Suomen maakuntakaavoihin.

Vahvistetuissa maakuntakaavoissa käytetään S-merkintää lain kautta suojellut luonnonsuojelualueille, luonnonsuojeluohjelmien alueille, Natura-alueille sekä maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaille luontoalueille. Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat luontoalueet eivät ole lain nojalla turvattuja.

Kaavassa harkitaan soidensuojelun täydennysehdotusinventointien kohteiden lisäämistä vaihemaakuntakaavaan. Hallitusohjelmassa metsien ja soiden suojelua edistetään vain maanomistajille vapaaehtoisin keinoin. Kaava ei ole maanomistajille vapaaehtoinen keino.

Selvityksissä ja liitekartoissa on kuvattu nykyisten suojelualueiden rajaukset. Kaavaselostuksessa todetaan: "Ekologisina alueina ja reitteinä (liitekartta 1b) sekä luonnonydinalueina on esitetty Varsinais-Suomen tuulivoimavaihemaakuntakaavan teemakartalla osoitetut hirvieläinten hyödyntämät alueet, Corine-aineiston tunnistamat metsäiset alueet eli luonnon ydinalueet sekä maakunnallisesti keskeiset linnuston kerääntymisalueet." Tässä on kaksi luettavuutta ja kokonaisuuden ymmärtämistä hämärtävää virhettä: 1) hirvieläinten hyödyntämät alueet korreloivat lähinnä kolaripaikkojen kanssa, eikä niillä ole välttämättä mitään tekemistä ekologisten alueiden kanssa, ja 2) metsät kategorisesti luonnon ydinalueiksi merkitsemällä muu Varsinais-Suomelle merkittävä luonto (maatalouselinympäristöt, rannikko, saaristo jne.) sivuutetaan omituisesti. Lisäksi hirvieläimet ovat lähes kategorisesti haittaeläimiä nykyisillä kantojen valtavalla ylisuurilla määrillä, eikä niitä tule käyttää luonnon monimuotoisuutta tai -arvoja edistävän kaavan aineistona.

Metsien luontoarvot ja soiden luontoarvot (liitekartat 1g ja 1h): Tämänkaltaiset lauseet eivät lisää kaavan selvityskeinojen uskottavuutta: "Zonation-menetelmä on laadittu koko Suomen määrän ja läpimitan sekä eri puolajit muodostaen niistä arvoluokituksen."

Ekologisia yhteyksiä ei tule merkitä maakuntakaavaan kaavan yleispiirteisen luonteen vuoksi.

Ekologinen alue -käsitteen summittainen käyttö tulee täsmentää, tai luopua siitä kokonaan.

Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat luontoalueet tulee poistaa S-kaavamerkinnästä. Vain sopimuksellisessa tilassa olevat S-alueet tulee sisällyttää kaavaan.

Soidensuojelutyöryhmän inventointiaineiston valtakunnallisesti arvokkaat suot tulee ehdottomasti jättää maakuntakaavan ulkopuolelle.

Metsien käyttö luonnon ydinalueina ei tule johtaa kohteiden käytönrajoituksiin. Ydinaluestatus tulee voida tarkoittaa kaavassa ainoastaan bioraaka-aineiden potentiaaleja.

Hirvieläimiä tulee käyttää tausta-aineistoissa korkeintaan metsästyksen edistämiseksi tai liikenneonnettomuuksien ehkäisemiseksi.

Virkistys ja matkailu

Luontomatkaillen kehittäminen on hyvä perustavoite. Kehittämisen reunaehdoissa on kaavatyön valmisteluvaiheen aineiston perusteella melko paljon parannettavaa.

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa Saaristomeren yhteistoiminta-alue ja Saariston rengastie on merkitty matkailun kehittämisalueeksi. Lisäksi maakunnan neljä kansallispuistoa muodostavat rungon luontomatkaillulle. Kaavassa halutaan kuitenkin lisäksi ”osoittaa virkistys-, retkeilyn ja matkailun kannalta keskeisiä ja potentiaalisia kohteita ja alueita, jotka yhdistetään toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi yhdistämällä ne toisiinsa reiteillä.”

Kohteita ja alueita ei tuosta vain yhdistellä toisiinsa reiteillä eikä muutenkaan. Reitit perustetaan toimijoiden, eli käytännössä kuntien ja maanomistajien välisten sopimusten ja tarvittavien reittitoimitusten myötä. Reitit syntyvät vain, mikäli yhteisymmärrys syntyy. Tällaiset kirjaukset eivät edistä yhteisymmärrystä.

”Vapaa-ajan toimintoihin liittyviä alueita ja kokonaisuuksia tulee kehittää tasapuolisesti ja yhteistyöllä vapaa-aikaan liittyvien toimintojen raja-aitoja luovasti ylittäen, ja myös luonto- ja metsäalueiden monikäyttönäkökulma huomioiden.” Kaavaselostuksen virkkeen tulisi kirjoittaa suomeksi, eli maa- ja metsätalouden harjoittaminen ei esty vapaa-ajan toimintojen kehittämisen myötä.

Kaavassa ei käsitellä kulttuuriympäristön, rakennusten suojelun, maisema-alueiden ja muinaismuistoihin liittyviä merkintöjä. Hyvä.

Virkistysverkon kehittäminen tulee toteuttaa vain maanomistajien kanssa sopimisen myötä.

LUONNONVAROJEN KESTÄVÄN KÄYTÖN EDISTÄMINEN

Luonnonvarojen hyödyntämisessä Varsinais-Suomella on valtavat mahdollisuudet. Uusiutuvat luonnonvarat saadaan pääosin maa- ja metsätaloudesta. Niiden sivuvirroilla on myös valtava uusiutuvan energiantuotannon potentiaali, johon on jo investoitukin merkittävästi (mm. Naantalın monipolttoainevoimalaitos).

Terminaalitoimintojen merkitys tulee kasvamaan materiaalivirtojen hallinnassa. Terminaalitoimintojen alueet ovat maakuntakaavoissa osoitettu, tai sisältyvät, pääasiassa teollisuusalueen merkintöinä (liitekartta 3b). Kaavatyössä on selvitetty erikseen terminaalit suurten massojen operoijilta, kuten biopolttoaineista, maa-aineista ja jättemateriaaleista.

Maatalouden sivuvirroissa on runsaasti potentiaalia kierrätysravinteiden ja biopolttoaineiden tuotannon lisäämisessä. Lähes kymmenkertainen biomassapotentiaali on kuitenkin metsissä (liitekartta 3c). Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet on osoitettu vahvistetussa maakuntakaavassa M- tai MRV-merkinnöillä, joilla maa- ja metsätalouden toiminnat ja niiden kehittäminen ovat mahdollisia.

Kaavan lähtökohta raaka-aineiden potentiaalin kuvaamisessa erityisten kaavamerkintöjen laatimisen sijasta on oikea ja kannatettava.

‘Tuotanto lähellä kuluttajaa’ tulisi näkyä kaavan valmistelussa entistä enemmän. Lähienergia, lähiruoka ovat kestävän kulutuksen takeita.

Sähköverkon kehittämisessä tulee huomioida lisääntyvä hajautettu energiatuotanto, ja tarpeet älykkäille sähköverkoille.

Maa- ja metsätalousvaltaisille alueille ei tule asettaa käytönrajoituksia.

Terminaaliverkoston ei tule rajoittaa kaavoituksella. Kaikkia terminaalityyppejä tulee edistää.

Vastine

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Ekologisten alueiden määrittelyn monimuotoisuus ja haastavuus on tunnistettu kaavatyön aikana.

Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä SustainBaltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) ”Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa” on myös kaavan valmistelumateriaalia. Hirvieläinselvitys on tuotu esille yhtenä koko maakuntaa kuvaavana tietolähteenä, jonka tiedot perustuvat pääosin metsästysseurojen ja riista-alan asiantuntijoiden arvioihin eläinten käyttämistä reiteistä ja alueista, eikä siis perustu kolaritilastoihin. Metsäalueiden kuvaaminen ekologisina ydinalueina perustuu siihen, että ne ovat metsän latvuspeittävyden perusteella laajoja lähes luonnontilaisia alueita, joihin ihmistoiminta ei ole suuresti vaikuttanut. Saaristo- ja merialueilla vastaavia alueita ovat esimerkiksi kansallispuistot.

Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa. Zonation-menetelmän kuvaukseen liittyvää tekstiä tarkennetaan kaavaselostukseen.

Kaavan ehdotusvaiheeseen mennessä tarkennetaan, mitä merkintöjä kaavassa esitetään ja millä tarkkuudella. Tekstissä avataan myös merkintöjen perusteet (mm. mahdolliset ekologiset yhteydet, S-alueet).

Ehdotusvaiheessa tutkitaan myös, miten terminaalitoimintojen ja -verkoston kehittäminen pystytään huomioimaan maakuntakaavatasolla. Tavoitteena on joka tapauksessa toimiva ja maakunnallisesti kattava terminaaliverkosto niin biotalouden kuin muidenkin talouden harjoittajien kannalta. Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä maisema-alueisiin liittyviä maakuntakaavan merkintöjä.

Maakuntakaava on kaavoitustasoista yleispiirteisien, ja sisältää sen vuoksi strategisia ja tavoitteellisuutta sisältäviä merkintöjä. Merkinnät lähtökohtaisesti tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaava ei ota yksityiskohtaisesti kantaa maanomistukseen tai yksityisten maanomistajien kiinteistölle kohdistuviin merkintöihin, vaan maakunnallisella tasolla tarkoituksen mukaisen parhaan, alueellisia ja kansallisia tavoitteita tukevan lopputuloksen osoittamiseen.

Maakuntakaavan tavoite on osoittaa maakunnallinen virkistysreittiverkosto kytkemällä virkistys- sekä retkeily- ja matkailukohteita yhteen. Tämä on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tavoite. Maakuntakaavassa vielä toteutumattomat reittiyhteydet osoitetaan ohjeellinen ulkoilureitti -merkinnällä. Tämä tarkoittaa sitä, että tarkemmassa suunnittelussa lopullinen reittilinjaus toteutetaan eri toimijoiden kanssa sopien, ja yhteinen linjaus pyritään löytämään yhteisymmärryksessä. Myös ulkoilureittitoimitus on mahdollinen työkalu reitin lopulliseen käytännön toteutukseen, jolloin maanomistajalle ohjautuva korvaus polkupohjan käytöstä määräytyy ulkoilureittitoimitusmenettelyn kautta.

1.11 MTK Varsinais-Suomi

Pvm. 30.4.2018

Sisältö Luonnoksen laaja-alainen käsittely on hyvä asia. Pidämme hyvänä, että kaavaluonnosta tullaan käsittelemään viidessä temaattisessa tilaisuudessa touko - kesäkuussa.

Maakunnan suunnitteluun ja kehittämiseen keskeisesti tulee kaavaselosteen mukaan vaikuttamaan ilmastonmuutos. Olemme asiasta täsmälleen samaa mieltä. Ilmastonmuutokset globaali vaikutus tulee voimakkuudellaan yllättämään meidät kaikki. Vaikutukset ovat kokonaisuudessaan ihmiskunnalle äärimmäisen suuri haaste, jonka selvittämiseen tarvitaan runsaasti tieteellistä, teknologista ja sosiologista panostusta.

Varsinais-Suomelle ilmastonmuutos on toisaalta myös positiivisia näkymiä avaava muutos. Ilmaston lämmetessä maa- ja metsätalouden sekä vesiviljelyn mahdollisuudet paranevat maakuntamme alueella seuraavien 50 vuoden aikana. Tämän takia maakunnan uusiutuvien luonnonvarojen käytön lisäämiselle on hyvät mahdollisuudet. Kaavassa onkin pidettävä keskeisesti huolta näiden mahdollisuuksien hyödyntämisestä.

Kaavaluonnoksen tekstissä nämä asiat ovat huomioitu hyvin, mutta painottaisimme kuitenkin enemmän luonnonvarojen kestävä ja ekologista käyttöä kuin suojelua. Sillä kiertotalous on kuitenkin luonnonvarojen tehokasta ja kestävä käyttöä ja kierrätystä. Uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaa taloutta.

Maakuntaohjelman ja maakuntastrategian läpikäynti on perusteltua, mutta emme lausu niistä nyt mitään. Jos nämä asiat tulevat esille temaattisissa seminaareissa, niin palataan asiaan.

Keskeiset teemat vaihemaakuntakaavassa.

Toteamme, että tarkastelussa tulee voimistaa elinkeinoelämän lähestymiskulmaa. Varsinais-Suomen maa-alasta suurin osa on tuotannollisessa toiminnassa: maa- ja metsätalous, kaivannaistoiminta sekä rakennettua alaa.

Luonnonsuojelu ja luonnonvarojen turvaaminen

Olemme samaa mieltä siitä, että ekologisten alueiden ja yhteyksien osoittaminen on hyvin haastavaa ja vaikeaa. Tämä periaate on säilytettävä koko kaava-aineistossa, eikä ryhdyttävä luomaan ko. alueita ilman vahvoja perusteita.

Kaupunkialueilla ekologisten yhteyksien säilyttäminen on detaljikaavoista riippuvainen, kuten selosteessa todetaan. Ne tulee hoitaa yleis- tai asemakaavoissa. Suojelualueiden lisäämiseen tulee suhtautua erittäin kriittisesti. Eikä ko. alueita saa perustaa yksityisten ihmisten maille.

Kaavaselosteessa on merkinnät hirvieläinten esiintymis- ja talvehtimisalueista sekä kulkureiteistä. Hirvieläinten kantoja säännellään hoitosuunnitelmilla. Joten nämä tihentymäalueet jäävät merkitykseltään epäselviksi. Ellei tavoitteena ole maakuntakaavan avulla kohdistaa voimakkaampaan metsästystä koalueille? Tämä tuskin on kaava-asia.

Suojelualueiden teemakartta

Uusien alueiden tuomisella kaavaan ei ole perusteita. Esitämme niiden poistamista

Geologiset alueet teemakartta

Katsomme, että yhdyskuntien ja yksittäisten ihmisten vesihuollon järjestämisen tulee olla pohjaveden-suojelullista näkökantaa merkittävämpi asia.

Luonnon merkitys virkistys- ja matkailukäytössä

Seloste on pääosin ymmärrettävä ja hyvä. Mutta maanomistajan oikeus täyteen korvaukseen, kun hänen omaisuuttaan käytetään, tulee nostaa esille.

Rantojen sulkeutuminen

Pidämme ylimitoitettuna huolta rantojen sulkeutumisesta Varsinais-Suomessa. Rakentamatonta rantaa on edelleen huomattavasti enemmän kuin rakennettua.

Maa- ja metsätalouden toimintoihin tulee ”uloskirjoittaa” myös maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen.

Bioenergia teemakartta

Muistutamme, että pellon nettoenergia/ha on kolmikertainen metsähehtaariin verrattuna. Teemakartta näyttää jotain muuta.

Vastine

Kaavatyön keskeinen tavoite on luonnonarvojen, virkistys- ja luonnonvarojen tavoitteiden ja toimien yhteensovittaminen, sekä niihin liittyvien elinkeinojen edistäminen. Maakuntakaava on kaavoitustasoista yleispiirteisempi, ja sisältää sen vuoksi strategisia ja tavoitteellisuutta sisältäviä merkintöjä. Merkinnät lähikohdasta tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaava ei ota yksityiskohtaisesti kantaa maanomistukseen tai yksityisten maanomistajien kiinteistöille kohdistuviin merkintöihin, vaan maakunnallisella tasolla tarkoituksen mukaisen parhaan, alueellisia ja kansallisia tavoitteita tukevan lopputuloksen osoittamiseen.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustainable Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) ”Monimuotoisuudelle tärkeitä metsäalueita Suomessa” on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

Maakuntakaavan tavoite on osoittaa maakunnallinen virkistysreitiverkosto kytkemällä virkistys- sekä retkeily- ja matkailukohteita yhteen. Tämä on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tavoite. Maakuntakaavassa vielä toteutumattomat reittiyhteydet osoitetaan ohjeellinen ulkoilureitti -merkinnällä. Tämä tarkoittaa sitä, että tarkemmassa suunnittelussa lopullinen reittilinjaus toteutetaan eri toimijoiden kanssa sopien, ja yhteinen linjaus pyritään löytämään yhteisymmärryksessä. Myös ulkoilureittitoimitus on mahdollinen työkalu reitin lopulliseen käytännön toteutukseen, jolloin maanomistajalle ohjautuva korvaus polkupohjan käytöstä määräytyy ulkoilureittitoimitusmenettelyn kautta.

Varsinais-Suomen rantojensulkeutumisselvitys liitetään osaksi maakuntakaavan tausta-aineistoja kyseisen selvityksen valmistuttua. Selvitys tuottaa todellista rakentamistilannetta kuvaavan tilannekuvan rantojen sulkeutumisesta. Lisäksi selvityksessä on mukana vertailu vuoden 2005 samoilla kriteereillä tehtyyn selvitykseen, jolloin nähdään kehityksen suunta.

1.12 Museovirasto

Pvm. 27.4.2018

Sisältö KAAVAN LÄHTÖKOHDAT

Vaihemaakuntakaavassa ohjataan mm. kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttöä. Käytöt sovitetaan yhteen maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden ja virkistysmahdollisuuksien kanssa voimassa olevia maakuntakaavoja täydentäen.

Luonnonsuojelun ja -arvojen turvaamisessa päätavoite on mahdollistaa suojelualueiden maakunnallinen verkosto sekä tunnistaa ekologisesti keskeiset arvokkaat alueet ja yhteydet.

Valmisteluvaiheen aineistoja ovat 19.3.2018 päivätty kaavaselostusluonnos ja liitekartat sekä kokonaismaakuntakaavan kartta. Lisäksi on esitetty mm. virkistystä ja matkailua, geologiaa ja maa-ainesten ottoa koskevia liitteitä. Selvitykset käsittelevät mm. kiertotaloutta, bioenergiaa, maatalouden alkutuotantoa, vesiviljelyä ja maakunnallisesti arvokkaita luontokohteita. Kaavakartan luonnosta merkintöineen ja määräyksineen ei ole vielä nähtävillä.

Liitekartat käsittelevät luonnonsuojelua ja luonnonarvojen turvaamista, luonnon merkitystä virkistys- ja matkailukäytössä sekä luonnonvarojen kestäväen käytön edistämistä. Kulttuuriympäristöä ei käsitellä kaavateemana, mutta matkailu- ja virkistyskäytön yhteydessä liitekartalla esitetään voimassa olevan maakuntakaavan maisema-alueet, merkittävät rakennetun ympäristön kokonaisuudet ja muinaisjäännökset. Kaavaselostuksessa todetaan lisäksi, että karttatarkastelussa on tarkoitus osoittaa myös ELY-keskusten ja Metsähallituksen perinnemaisemainventoinnissa maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiksi arvioidut kohteet.

Varsinais-Suomen kokonaismaakuntakaava koostuu seutukunnittain valmistelluista ja eri aikoihin voimaan tulleista maakuntakaavoista. Käsillä olevan luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan lisäksi vireillä on taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaava.

MUSEOVIRASTON KANTA**Luonto ja kulttuuriperintö**

Kaavan lähtökohta tarkastella luonnonvarojen käyttöä yhteydessä luonnonarvojen vaalimiseen on tärkeä luonnonvarojen kestäväen käytön edistämiseksi. Luonnonvarojen käytössä keskeisin tavoite on hyödyntää jo käytössä olevat paikat sekä turvata niiden tehokas käyttö ympäristönäkökulmat ja ristiriidat muun maankäytön kanssa huomioiden.

Suppeahko kaavaselostus tuo esille mm. maakuntastrategian ja -ohjelman kaavaan liittyvät tavoitteet sekä ns. arvokärjet, joita ovat vastuullisuus, yhteistyötaidot, saavutettavuus ja resurssiviisuus. Kaavaselostus taustoittaa kaavan teemoja. Kaava tulee ainakin osittain perustumaan perinteiseen tapaan kaavakartalla osoitettuihin aluevarauksiin ja muihin merkintöihin. Näitä olisivat esim. luontoon liittyvät suojelumerkinnät, ekologiset yhteydet, kaupunkiseutujen vihersormet sekä virkistys- ja matkailutoiminnot. Monia kaavan tavoitteita voitaisiin varmasti edistää lisäksi myös strategisilla suunnitteluperiaatteilla.

*Kulttuuri- ja luonnonympäristöt, luonto ja kulttuuri kietoutuvat toisiinsa. Varsinais-Suomen rikas kulttuuriympäristö tuodaankin tavoitteistossa monin paikoin esille mm. vetovoimatekijänä, vaikka sitä ei käsitelläkään varsinaisena kaavateemana. Osa arvokkaista luontokohteista sisältyy maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin sekä rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Luontomatkailu ja luonnon virkistyskäyttö ovat koko maassa mutta erityisesti Varsinais-Suomessa aina myös kulttuuri-
matkailua.*

Kulttuuriympäristöteemaa olisi perusteltua käsitellä yhdessä luonnonarvojen kanssa, koska luonnon ja ihmisen vuorovaikutus ilmentyvät nimenomaan erilaisissa maisemissa ja rakennetuissa kulttuuriympäristöissä. Varsinais-Suomi on varhain asutettu ja väestöltään tiivisti asuttu maakunta, jonka luontokin on suurelta osin ihmisvaikutteista. Perinnebiotoopeillakin nimenomaan ihmisen toiminta on luonut merkittäviä luontokohteita omanlaisine lajistokokonaisuuksineen.

*Suoalueet ovat yksi esimerkki luontokohteista, joihin liittyy luontoarvojen lisäksi myös kulttuurihistoriallisia merkityksiä. Niillä saattaa olla varhaistakin käyttöhistoriaa hyödyntämisen näkökulmasta tai uudem-
paa virkistyskäyttöä sekä arkeologista potentiaalia, mikä on hyvä ottaa huomioon soiden suojelutavoit-
teissa.*

*Museovirasto totesi jo taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavaa koske-
vassa lausunnossaan, että kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden kokonaisvaltainen tarkastelu olisi
hyvä ottaa teemaksi lähitulevaisuudessa ja käsitellä ne yhdenmukaisesti koko maakunnan alueella.
Luontevana pidettiin kulttuuriympäristö- ja luontoteeman yhtäaikaista käsittelyä. Nyt valmistelussa oleva
kaava olisi tarjonnut tähän luontevan mahdollisuuden.*

*Kulttuuriympäristöteeman käsittelyä kokonaisuutena perustelee myös tarve päivittää selvitykset ja laatia
yhdenmukainen kaavaratkaisu koko maakunnan alueelle. Turun kaupunkiseudun kaava on esim. jo
2000-luvun alkupuolelta ja sen suojelutavoitteet olisi tarkistettava. Inventointeja on jatkuvasti päivitetty,
mutta kattavuudessa on edelleen seutuja kuntakohtaisia eroja.*

*Varsinais-Suomen alueella on runsaasti muinaismuistolain automaattisesti rauhoittamia kohteita. Vireillä
olevan kaavan näkökulmista tietynlainen maastorakenne, geologiset piirteet sekä luonnonolosuhteet in-
dikoivat esim. muinaisia asuinpaikkoja. Kaava-aineistoon kuuluvassa selvityksessä maakunnallisesti ar-
vokkaista luontokohteista (Niina Ruuska / Varsinais-Suomen liitto 2018) todetaankin, että myös muinais-
jäännöksiin liittyviä tietoja on tarkistettu ja täydennetty työn kuluessa. Tiedot on päivitetty muinaisjään-
nösrekisteriin. Inventoinnit eivät kuitenkaan kata koko maakuntaa ja niissä on alueittain suuriakin puut-
teita.*

*Eryteisesti historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten kartoituksessa on yhä puutteita.
Osa on kartoitettu vain arkistotutkimuksen perusteella, useilla alueilla sitäkään ei ole tehty. Jos maakun-
takaava osoittaa niiden alueille esim. luonnonvarojen hyödyntämistä, saattaa se johtaa merkittävienkin
muinaisjäännösten tuhoutumiseen. Yksityiskohtaisempaa suunnittelua onkin ohjattava siten, että tarken-
tuvan maankäytön tarpeisiin tehdään tarvittavat selvitykset.*

*Käsillä olevassa kaavassa ei tarkastella kulttuuriympäristöön, rakennusten suojeluun, maisema-alueisiin
tai muinaisjäännöksiin liittyviä merkintöjä. Olennaista on, ettei kaavakartalla tulla osoittamaan maakun-
nallisesti tai valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin niiden ominaisluonteelle sopimatonta
käyttöä. Vaihemaakuntakaavan yleismääräyksillä on lisäksi turvattava kulttuuriympäristöille sovelias ke-
hitys etenkin luonnonvaroja hyödyntävän tai muutoin muuttuvan maankäytön alueilla. Lisäksi on mainit-
tava, että ajantasaiset tiedot muinaisjäännöksistä tulee tarkastaa Museoviraston ylläpitämästä muinais-
jäännösrekisteristä.*

Kulttuuriympäristöä koskevalla liitekartalla tuodaan esille voimassa olevassa maakuntakaavassa esitetyt maisema-alueet, merkittävät rakennetun ympäristön kokonaisuudet ja muinaisjäännökset. Se ei tuo juuri lisäarvoa itse kaavakarttaan. Liiteaineistoa on siten tarpeen täydentää. Valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista on hyvä esittää voimassa olevat alueet (valtioneuvoston päätös 5.1.1995) sekä päivitysinventoinnin (ehdotus 2015) mukaiset alueet. Lisäksi on esitettävä eri kaavojen vahvistumisen jälkeen mahdollisesti päivittyneet tiedot valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY2009) ja maakunnallisista kohteista sekä kansalliset kaupunkipuistot. Arkeologista kulttuuriperintöä koskien on hyvä esittää tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäänöksistä vedenalaiset kohteet mukaan lukien sekä muista kulttuuriperintökohteista tai viitata ajantasaisen tiedon tarkistamiseksi muinaisjäänösrekisteriin. Mikäli arkeologisen kulttuuriperinnön tai maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventointilanteissa on seutukohtaisia puutteita, on myös inventointien riittävyys ja kattavuus hyvä havainnollistaa kartalla.

Vaikutusten arviointi ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Kaavan vaikutusten arviointia ei ole vielä avattu lainkaan. Luonnonvarojen kestävä käytön yhtenä edellytyksenä on tietysti se, että vaikutukset eivät heikennä luontoarvojen säilymistä. Arvioinnissa on otettava huomioon vaikutus myös valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin maisemiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin sekä arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Yhdellä liitekartoista on esitetty yhdyskuntarakenteen aiheuttamat häiriötekijät metsäympäristöön sen mukaisesti, kuinka paljon niihin kohdistuu ihmisvaikutusta. Vastaava tarkastelu ihmistoiminnan paineista on tehty merialueilta. Tarkastelutavan hyödyllisyyttä voisi selvittää myös maa- ja vesialueille sijoittuvaan arkeologiseen kulttuuriperintöön sekä kulttuurimaisemiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa.

Kaavassa noudatettaviksi tulevat 1.4.2018 voimaan tulleet uudistuneet valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joissa yhtenä kokonaisuutena ovat elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat.

Vastine

Luonnonvarojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä kulttuuri- ja maisemateeman liittyviä maakuntakaavamerkintöjä. Vaihemaakuntakaavaan on valittu uusia ohjausmerkintöjä tarvitsevat ja niihin merkittävästi vaikuttavat teemat. Vaikka kulttuuri- ja maisemamerkinnät liittyvät keskeisesti mm. luonnonarvoihin ja matkailuun, on voimassa olevien maakuntakaavojen merkintöjen nähty antavan riittävällä tasolla tietoa suunnittelulle, jotta niiden vaikutukset edistämisen tai rajoitteiden osalta pystytään huomiomaan maakuntatason suunnittelussa.

Kulttuuriympäristöön ja maisema-alueisiin liittyvät maakuntakaavamerkinnät on osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan mukaisina, ja ne perustuvat mm. voimassa oleviin valtakunnallisiin inventointeihin. Näitä merkintöjä ei ole päivitetty uusimpien inventointitietojen mukaisiksi liitekarttaan, jossa esitetään voimassa olevien maakuntakaavojen merkinnät. Yksityiskohtaisempaan suunnitteluun liittyvät lisäselvitystarpeet mm. muinaisjäänösten lisäselvitysten taholta tulevat ohjatuiksi erityislainsäädännön kautta, eikä niihin liittyviin uusiin maakuntakaavamääräyksiin ole nähty tarvetta tässä kaavatyössä. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi perustuu Varsinais-Suomen osalta maakuntakaavoituksen yhteydessä tehtyihin selvityksiin.

Ehdotusvaiheessa selvitetään mahdollisen uuden liitekartan laatimista kulttuuriympäristöön liittyvistä päivitystarvetta edellyttävistä merkinnöistä. Kulttuuriperinnön, -ympäristön ja -maiseman arvot huomioidaan ehdotusvaiheeseen integroidussa vaikutusten arvioinnissa, mm. matkailun kehittämismerkinnöissä ja matkailureittien kehittämisessä. Maakuntakaavalla toteutetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden -selvityksen (Niina Ruuska / Varsinais-Suomen liitto 2018) kulttuuriympäristöön liittyvät tiedot on päivitetty museoviraston tietokannoista (www.kyppi.fi). Maastossa tehdyissä päivitysinventoinneissa on keskitytty luonnonsuojelullisiin arvoihin. Kulttuuriympäristötietojen osalta maastossa ei ole tehty päivitysinventointeja.

1.13 Mynämäen kunta

Pvm. 19.4.2018

Sisältö Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluaineistossa on huomioitu monipuolisesti alueella olevat luontoarvot sekä luonnonvarat.

Kuntien hiilineutraaliustavoitteiden edistämiseksi kaavan valmisteluaineistossa tulisi olla laajempi pohja-aineisto ravinnetehokkuuden sekä kiertotalouden suunnittelua varten.

Vastine Kaavaselistusta ja mahdollisesti liitekarttoja päivitetään tarvittavilta osin ravinnekierron ja kiertotalouden materiaalivirtojen osalta. Tällä hetkellä ravinnetietoja on tuotu esille kaavatyön taustaselvityksessä Varsinais-Suomen materiaalivirtojen potentiaali kiertotalouden näkökulmasta (Gaia 2017) ja Paikkatietotarkastelu maatalouden alkutuotannon potentiaalista Varsinais-Suomessa (Julia Ajanko 2017). Selvitykset löytyvät Varsinais-Suomen liiton nettisivuilta.

1.14 Naantalin kaupunki

Pvm. 5.6.2018

Sisältö Kaupunginhallituksen lausunto:

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineisto on monipuolinen eikä Naantalin kaupungilla ole siihen huomautettavaa.

Kun jatkossa arvioidaan inventoinnin mukaisten metsien luontoarvojen vaikutusta maakuntakaavan määräyksiin, tulee Luonnonmaalla määräävänä ottaa huomioon voimassa olevissa kaavoissa ko. alueille osoitettu maankäyttö.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu saariston rengastiehen tukeutuva kehittämisvyöhyke, johon kuuluvat Naantalin saariston keskeiset alueet. Luonnonmaa on osa Turun seudun ydin-kaupunkialuetta, mutta myös kehittyvä matkailu-, yritys- ja virkistysalue. Saariston rengastien kehittämisvyöhyke tulee ulottaa Luonnonmaalle. Kaavatyössä tulee myös tutkia Luonnonmaan matkailun, virkistys- ja retkeilyn kannalta potentiaaliset alueet sekä virkistysreittien ja kevyen liikenteen väylien kytännät laajempiin reitistöihin.

Naantali pitää tärkeänä, että maakuntakaava mahdollistaa läppäsillan rakentamisen.

Saaristolautakunnan lausunto:

Osa Naantalin läpi kulkevan rengastien vaikutusalueesta on osoitettu matkailutoimintojen kehittämisyöhykkeeksi. Luonnonmaa on kehittyvä matkailu-, yritys-, virkistysalue ja asuinalue, joka tulee liittää maakuntakaavassa osaksi tätä vyöhykettä. Kaavatyössä tulee myös tutkia Luonnonmaan matkailun, virkistys- ja retkeilyn kannalta potentiaaliset alueet, mm. mahdollisuudet ja kytkennät laajempiin reitistöihin, jotka lisäävät alueen vetovoimaa.

Ympäristö- ja rakennuslautakunnan lausunto:

Vaihemaakuntakaavan aineisto on mittava ja antaa mielenkiintoista koostavaa tietoa maakunnasta. Aineistoa voi hyödyntää maakunnan merkittävien ekologisten viherkäytävien ja -yhteyksien määrittelyssä ja ihmistoimintojen kuten kiertotalousterminaalien sijoittelun ohjauksessa ja luontomatkailun maakunnallisessa kehittämisessä.

Hiljaisten alueiden merkitys muun muassa luontomatkailulle on elintärkeä. Kaava-aineistoa voisikin tarkastella ja tarvittaessa täydentää vielä tästä näkökulmasta käsin. Mitkä maakunnan paikat ja alueet koetaan erityisen tärkeiksi rauhoittumisen paikoiksi tai millä alueella olisi edellytykset profiloitua tällaiseksi?

Muita tärkeitä näkökulmia jatkotyön kannalta on lähimetsien virkistyskäytön merkitys. Mikäli luonnonarvoiltaan vähempiarvoisia metsiä nähdään pelkästään bioenergian lähteenä, bioenergian potentiaalitarastelun voisi nähdä suorastaan vaarallisena. Metsät uhkaavat köyhtyä myös ravinnetasapainoltaan, mikäli kaikki hakkuutähde, kannot ynnä muu puumateriaali kerättäisiin metsistä pois, joten niiden kestävä käyttö tai käyttämättä jättäminen biologisen monimuotoisuuden nimissä (kelot, lahoppuut) tulee myös ottaa huomioon. Jatkotyössä korostuukin eri aineistojen tarkastelu toisiinsa nähden päällekkäin intressiristiriitojen arvioimiseksi tehtyjä mittavia paikkatietoaineistoja hyödyntäen. Ottaen huomioon maakunnan hiilineutraaliustavoitteet, metsien ja soiden hiilinelutarkastelu voisi olla paikallaan yhdistää maakuntakaavan tausta-aineistoon, mahdollisia muita ekosysteemipalveluja (esim. sienestys ja marjastus) unohtamatta.

Kaavaselostuksessa on tuotu esiin luonnon virkistysarvoja ajavan selkeän intressiryhmän puuttuminen. Luontomatkailu ja puhdas luonto ovat kuitenkin se, millä Suomi ja Varsinais-Suomi voivat erottua maailmalla edukseen. Teeman työstäminen vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä antaa hyvät mahdollisuudet maakunnan luonnon virkistyskäytön turvaamiselle ja luontomatkailun kehittämiseksi yhteistyössä maakunnan kuntien ja muiden eri tahojen kanssa.

Vastine

Luonnonmaan virkistys- ja retkeilypotentiaalit sekä kytkentämahdollisuudet laajempiin reitistöihin tutkitaan kaavatyön aikana. Matkailu- ja virkistystoimintojen, mukaan lukien sitä tukevien elinkeinotoimintojen edellytysten parantuminen, ovat yksi keskeinen teema kaavassa. Saariston rengastien kehittämisyöhykkeen ulottamista mantereelle tutkitaan ehdotusvaiheessa. Samalla tutkitaan maakunnallisen pyöräilyverkoston jatkuvuus matkailun ja virkistyskannalta. Tavoitteena on myös tutkia kävelymatkailun mahdollisuuksia maakunnassa.

Erillistä hiljaisten alueiden selvitystä ei ole laadittu vaihemaakuntakaavatyön aikana. Tuulivoimavaihe-
maakuntakaavassa laadittua alustavaa kartoitusta hyödynnetään tarvittavilta osin kaavatyön taustamateriaalina.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustain-Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) "Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa" on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalautte ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

Maakuntakaavatyön yhteydessä arvioidaan Särkängsalmen meriväylän vaikutukset. Selvityksen pohjalta arvioidaan tarve Särkängsalmen läppäsillalle. Kaavassa ei tulla osoittamaan läppäsillaa erillisellä merkinnällä, mutta uusi veneilyn runkoväylä Naantalın satamaan edellyttää läppäsillan rakentamisen Särkängsalmen kohdalle.

1.15 Paimion kaupunki

Pvm. 27.4.2018

Sisältö Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineisto on Paimion osalta riittävän kattava vaihemaakuntakaavan tavoitteisiin pääsemiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden suojaamiseksi ja kierto- ja biotalouden edistämiseksi.

Vastine Merkitään tiedoksi

1.16 Paraisten kaupunki

Pvm. 9.5.2018

Sisältö Parainen näkee Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan vastaavan osaltaan tärkeisiin ajan-kohtaisiin kysymyksiin. Ilmastonmuutoksen ja monien muiden eri tahtiin muuttuvien haasteiden edessä on tarpeen esittää suunnitelma miten muutosta hallitaan, miten kehitystä ohjataan ja miten saavutetaan kestävä tulevaisuus. Valmisteluaineisto koostuu laajasta ja monipuolisesta selvitys- ja inventointiaineistosta.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan tavoitteeksi on asetettu luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, virkistys- ja matkailutoimintojen mahdollisuuksien lisääminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö ja hyödyntäminen. Saaristomeri maailmanlaajuisesti ainutlaatuisena saaristo- ja meriympäristönä mainitaan aineistossa useaan otteeseen. Aineistossa mm. peräänkuulutetaan saariston merkityksen ja mahdollisuuksien ymmärtämistä nykyistä paremmin. Tavoitteena pidetään elävää ja elinvoimaista saaristoa. Kaupunki yhtyy Varsinais-Suomen liiton näkemykseen saariston ainutlaatuisuudesta ja tukee maakunnan tavoitetta kehittää saaristoaluetta. Keskeisenä tavoitteena on jatkossakin pidettävä yhteyksien parantamista, ja karttaa 3b "Liikenne ja terminaalit" tuleekin täydentää maantielauttayhteyksillä ja yhteysalusten satamapaikoilla. Maantielautat ja yhteysalusliikenne ovat osa valtakunnan tieverkkoa ja ovat saariston elinkeinojen ja elinvoiman kannalta keskeisiä. Virkistys- ja matkailupalvelujen kohteisiin liittyen maakuntakaavan tulisi huomioida nykyistä enemmän myös Saariston rengastien matkailuyöhykkeen ulkopuolella sijaitsevat upeat saaristokohteet, kuten esimerkiksi selvityksessä esiin nousseet Pensar Syd, Kirjais ja Paraisten portti. Myös mm. Seili on kehittynyt virkistys- ja matkailukohteena.

Valmisteluaineiston monipuolisesta muodosta johtuen ja liitekarttojen mittakaava huomioon ottaen kaupunki ei tässä vaiheessa näe tarvetta lausua yksityiskohtaisesti tämän enempää yksittäisistä teemakartoista. Yleisesti kaupunki toteaa, että kaavaehdotusvaiheessa merkintöihin kirjattavat määräykset, joita siis tässä vaiheessa ei ole vielä esitetty, ovat asioita, joista kaupunki toivoo liiton kuulevan osallisia ennen kaavaehdotuksen valmistelua.

Parainen näkee valmisteluaineiston huomattavana puutteena sen, ettei sitä ole osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa lukuun ottamatta lainkaan käännetty ruotsiksi. Edes minkäänlaista tiivistelmää ei ole käytettävissä. Kaupunki esittääkin huolensa siitä, ettei kaksikielinen maakunta näe tarpeelliseksi osallistaa ruotsinkielistä väestöä maakuntakaavan valmistelutyössä.

Pargas ser att etapplandskapsplanen för naturvärden och -resurser ger för sin del svar på en del viktiga aktuella frågor. Nu då vi står inför en klimattförändring och flera andra utmaningar som förändras i olika takt är det nödvändigt att ha en plan för hur dessa förändringar ska hanteras, hur utvecklingen ska styras och hur en hållbar framtid ska uppnås. Beredningsmaterialet består av ett stort och mångsidigt utrednings- och inventeringsmaterial.

De mål som satts upp för etapplandskapsplanen för naturvärden och -resurser är att trygga naturens mångfald, utöka möjligheterna för rekreations- och turistaktiviteter och använda och utnyttja naturresurser på ett hållbart sätt. Skärgårdshavet som en globalt sett unik skärgårds- och havsmiljö nämns flera gånger i materialet. I materialet efterlyses bl.a. en bättre förståelse för skärgårdens betydelse och möjligheter än i dag. En levande och livskraftig skärgård ses som ett mål. Staden delar Egentliga Finlands förbunds syn på att skärgården är unik och understöder landskapets mål att utveckla skärgården. Förbättrade kommunikationer måste också framöver ses som ett centralt mål och karta 3b över trafik och terminaler bör därför kompletteras med landsvägsfärjeförbindelser och hamnplatser för förbindelsebåtar. Landsvägsfärjorna och förbindelsebåttrafiken utgör en del av det rikstäckande vägnätet och är av central betydelse för näringarna och livskraften i skärgården. Vad gäller rekreations- och turistmålen borde landskapsplanen i större utsträckning än i dag beakta också de fantastiska skärgårdsmålen utanför turistzonen utmed Skärgårdens ringväg, som till exempel Pensar Syd, Kirjais och Pargas port som lyfts fram i utredningen. Också bland annat Sjalö har utvecklats som ett rekreations- och turistmål.

På grund av beredningsmaterialets invecklade utformning och med beaktande av bilagekartornas stora skala ser staden inte det som motiverat att i detta skede uttala sig detaljerat om de enskilda temakartorna mer än så här. Allmänt vill staden framföra att de bestämmelser som ska skrivas in i beteckningarna i planförslagsfasen, och som alltså inte i detta skede ännu föreligger, är sådant som staden önskar att förbundet ska höra intressenterna om före beredning av planförslaget.

Pargas ser det som en betydande brist med beredningsmaterialet att det inte har översatts till svenska, med undantag av programmet för deltagande och bedömning. Det finns inte ens någon sammanfattning att tillgå. Staden vill därför uttrycka sin oro över att det tvåspråkiga landskapet inte ser det som angeläget att göra den svenskspråkiga befolkningen delaktig i arbetet med beredning av en landskapsplan.

Vastine

Kaavan valmisteluvaiheen aineisto on laadittu suomeksi osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa lukuun ottamatta. Kaavan ehdotusvaiheessa aineistoa on merkittävästi laajemmin myös ruotsinkielellä.

Varsinais-Suomen liitto tavoittelee hyvää kattavuutta virkistys- ja matkailumerkintöjen osalta koko maakunnan alueella. Tähän viitaten myös Saariston rengastiehen tukeutuvan strategisen merkinnän ulkopuoliset alueet nostetaan kaavassa esiin niiltä osin, kun ne ovat maakunnallisesti merkittäviä, tai ovat keskeinen osa maakunnallista virkistyskohteiden verkostoa. Esimerkiksi Pensar Syd, Seili ja Paraisten portti ovat mukana virkistyskohteiden taustaselvityksessä.

Tausta-aineistoa tullaan täydentämään yhteysalusliikenteeseen liittyvillä merkinnöillä.

Materialet för planens beredningsskede har utarbetats på finska med undantag för ett program för deltagande och bedömning. I planens förslagsskede finns det material mer omfattande även på svenska.

Egentliga Finlands förbund eftersträvar att beteckningarna med hänsyn till rekreation och turism ska ha god täckning på hela landskapets område. Men hänvisning till detta lyfts de yttre områdena för strategisk anteckning vilka stöder sig på Skärgårdens ringväg fram i planen till de delar de är betydande på landskapsnivå, eller vilka utgör en central del av nätverket för rekreationsobjekt på landskapsnivå. Till exempel Pensar Syd, Själo och Pargas port finns med i bakgrundsutredningen till rekreationsobjekten.

Bakgrundsmaterialet kommer att kompletteras med beteckningar som hänför sig till förbindelsebåtstrafiken.

1.17 Pirkanmaan liitto

Pvm. 7.5.2018

Sisältö Pirkanmaan liitto merkitsee tiedoksi Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan. Pirkanmaan liitolla ei ole lausuttavaa valmisteluvaiheen aineistosta.

Pirkanmaan liitto pitää vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistoa huolellisesti laadittuna ja luonnonarvojen vastuullista käyttöä edistävänä tietoaineistona, jonka pohjalta voidaan siirtyä yhteen soveltamaan käsittelyssä olevia teemoja vaihemaakuntakaavakartalle. Varsinais-Suomen liiton työstämiä ansiokkaita selvitysaineistoja voidaan hyödyntää esimerkkinä vastaavien suunnittelukysymysten tarkastelussa muissa maakunnissa.

Maankäyttö- ja rakennuslakia sekä -asetusta muutettiin vuonna 2016 siten, että maakuntakaavan kuulemismenettely on nykyisin kaksivaiheinen. Ehdotus lähetetään ensin viranomaisille lausunolle ja tämän jälkeen järjestetään lain mukainen viranomaisneuvottelu. Saadun palautteen pohjalta laaditaan uusi, tarkistettu kaavaehdotus, joka asetetaan julkisesti nähtäville. Tähän lain ja asetuksen muutoksen liittyvän kuulemisen yhteydessä Pirkanmaan liitto lausui huolensa siitä, että kaavaehdotusvaiheen ja kaavaprosessin päätteeksi tehtävä muiden kuin viranomaistahojen kuuleminen jää helposti nimelliseksi. Todelliset vaikuttamismahdollisuudet kaavaratkaisuun ovat tuossa vaiheessa vähäisiä, kun keskeiset ratkaisut on jo tehty ja hyväksytty viranomaisten kesken. Erityisesti tätä taustaa vasten Pirkanmaan liitto seuraa mielenkiinnolla voidaanko asukkaiden osallistuminen toteuttaa Varsinais-Suomessa aidosti ja laadukkaasti yksinomaan ehdotusvaiheessa tehtävän kaavan kuulemisen perusteella.

Vastine Merkitään tiedoksi

1.18 Puolustusvoimien 2. logistiikkarykmentti

Pvm. 27.4.2018

Sisältö Puolustusvoimien hallintoyksiköt ovat tutustuneet Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistoon.

Puolustusvoimat esittää merkittäväksi valmisteluaineiston karttaan (3b Liikenne ja terminaalit) Puolustusvoimien alueeksi Oripään harjoitusalueen karttaliitteen mukaisesti (kiinteistöt 561-404-1-58, 561-404-4-34, 561-404-4-163).

Puolustusvoimat esittää lisättäväksi tuulivoimaa koskevaan kaavamääräykseen seuraavan lauseen: "Tuulivoima-alueita suunniteltaessa tulee turvata Puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä ottaa erityisesti huomioon Puolustusvoimien toiminnasta, kuten tutkajärjestelmistä ja radioyhteyksien turvaamisesta johtuvat rajoitteet."

Koska kuntakaavoilla sekä rakennus- ja toimenpideluvilla voidaan ratkaista yksittäisiä tuulivoimalakohteita, pyydetään alueelle laadittaviin kunnallisiin rakennusjärjestyksiin ja tarvittavilta osin myös muihin kuntakaavoihin lisäämään seuraava yleismääräys:

"Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista koko kunnan alueella tulee aina pyytää erillinen lausunto Puolustusvoimien Pääesikunnalta. Myös alle 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista pientuulivoimaloista tulee pyytää Pääesikunnan lausunto, jos kiinteistö rajoittuu Puolustusvoimien käytössä olevaan alueeseen."

Kaavoituksessa tulee huomioida alueella mahdollisesti sijaitsevat Puolustusvoimien kaapelilinjat. Linjojen sijainti tulee selvittää vähintään kymmenen (10) työpäivää ennen rakentamista. Puolustusvoimien kaapeleiden näyttö tilataan Johtotieto Oy:ltä, Seutulantie 3-5 B, 04410 Järvenpää, p. 0800 12600, info@johtotieto.fi.

Kaavoituksesta mahdollisesti aiheutuvien kaapelireittien siirtojen, kaapeleiden rakentamisen aikaisen suojaamisen tai muiden muutosten osalta kustannukset on kohdennettava muutoksen aiheuttajalle.

Kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyen lausunnot on pyydettävä puolustusvoimien lisäksi myös Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä (STUVE Oy) osoitteesta: asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi.

Vastine Merkitään puolustusvoimien esittämä Oripään harjoitusalue teemakarttaan. Tässä vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä tuulivoimaa eikä siihen liittyviä määräyksiä, vaan ne on huomioitu jo valmistuneessa tuulivoimavaihemaakuntakaavassa. Kaapeleiden linjaukset ja näyttötarpeet konkretisoituvat vasta tarkemmassa suunnittelussa, eikä niiden huomiointi ole tarpeen maakuntakaavoituksessa sen yleispiirteisyys huomioiden.

1.19 Pöytyän kunta
Pvm. 17.5.2018

Sisältö *Kunnanhallitus merkitsee vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen tiedokseen. Aineistossa on painotettu merkittäviä luontoarvoja riittävässä määrin. Esitetään, että vaihemaakuntakaavaa kehitettäessä huomioidaan. Pöytyän kunnan osalta erityisesti luonnonvarojen hyödyntämismahdollisuudet. Bioenergian tuotantoa ja kalliokiviainesten ottoa tulee edistää.*

Vastine Merkitään tiedoksi.

1.20 Raision kaupunki
Pvm. 9.5.2018

Sisältö *Haunisten allas on valmisteluaineistossa luokiteltu virkistysalueeksi sekä erilliseksi virkistyskohteeksi ja altaan ympärille on osoitettu olemassa oleva virkistysreitti. Tulevaisuudessa altaan osoittaminen virkistyskohteena vaihemaakuntakaavassa ei ole mahdollista. Altaan luonnollinen valuma-alue on riittämätön ylläpitämään nykyinen veden korkeustaso. Altaan vesi on sinne keinotekoisesti pumpattua ja tulevaisuudessa veden pinnan korkeustason pitäminen edes nykyisellään ei ole missään mielessä kannattavaa. Veden pumpaaminen joesta on myös ristiriidassa Raision ja Ruskon joen ennallistamishankkeen kanssa (ELY, AVI, Rusko, Raisio). Lisäksi veden pinnan laskettua on altaassa päässyt vallalle haitallisen vieraslajina tunnettu lammikki. Alue tulee kuitenkin Raision kaupungin kannan mukaan säilyttää virkistysalueena, mutta poistaa virkistyskohde- ja virkistysreitimerkin.*

Muilta osin Raision kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Vastine Haunisten alueen virkistysmerkintää tarkennetaan siten, ettei se ole riippuvainen altaan vedenpinnan tasosta ja ole ristiriidassa vesistöjen ennallistamisen kanssa, vaan tukee Raision alueelle osoittamaa ja laajasti hyödynnettyä virkistystoimintaa. Alue on myös osa Turun kaupunkiseudun pohjoisille laajoille metsäalueille johtavaa maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävää viheryhteyttä. Lisäksi aluetta sivuaa Raision alueen osuus Kuhankuonon retkeilyreitistöstä (Kullaanpolku).

1.21 Ruskon kunta

Pvm. 19.4.2018

Sisältö Valmisteluaineistot ovat riittävän kattavat, mutta aineistoihin tulee tehdä seuraavat tarkennukset ja merkintöjen arvioinnit. Virkistys- ja matkailukohteiden luetteloon seuraavat tarkennukset:

Vahdon uimapaikka, Nummitie 282
Ruskon hiihtokeskus, Hujalantie 172
Vajosuon tupa, Vajosuontie 105

Liikenne ja terminaalit -osiossa tulee huomioida, että terminaaleihin merkitty NCC Industry Oy:n toimintapaikkaa koskeva lupa on hylätty (ESAVI/5117/2015) ja päätöksestä on valitettu. Läänin Kuljetus Oy:n lupa on päättynyt 31.1.2018. Ennakkotietojen mukaan Läänin Kuljetus aikoo hakea uutta lupaa.

Lisäksi virkistysreitit -luettelosta poistetaan kahteen kertaan oleva Hujalan hiihtokeskuksen reitit.

Vastine Merkitään tiedoksi ja huomioidaan esitetyt tarkennukset.

1.22 Salon kaupunki

Pvm. 25.4.2018

Sisältö Kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan, että vaihemaakuntakaavan suunnittelu perustuu laajaan ja ajantasaiseen aineistoon. Kaavan tulevien valmisteluvaiheiden yhteydessä tulee kuitenkin käsitellä tarkemmin mm. valmistelutekstissä mainittujen rajausten merkityksestä ja tarpeesta.

Vastine Merkitään tiedoksi

1.23 Satakuntaliitto

Pvm. 27.4.2018

Sisältö Kannanotot

Satakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Varsinais-Suomen luonnon arvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistosta. Satakuntaliitto on tutustunut nähtävillä pidettävään liiteaineistoon. Lähestymistapa poikkeaa aiemmista kaavaprosesseista siten, että nyt on koottu yhteen valmisteluvaiheen aineisto ilman, että mitään ratkaisuehdotuksia on tehty. Aineisto tarjoaa hyvää informaatiota suunnittelun pohjaksi. Aineiston kattavuuteen tai riittävyyteen voidaan ottaa kantaa siinä vaiheessa, kun selkeytyy, miten se tulee konkretisoitumaan Varsinais-Suomen luonnon arvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ratkaisuksi.

Tulevan Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ehdotusvaihetta suunniteltaessa tulee luonnollisesti turvata yleisesti ottaen maakuntakaavoissa esitettyjen ratkaisujen toteuttamismahdollisuudet (erityisesti infraverkostot) sekä kiinnittää huomiota esitettävien ratkaisujen vaikutuksiin myös suunnittelualueen ulkopuolella. Teemakokonaisuuksissa on myös Ahvenanmaata sekä naapurivaltioita kiinnostavia teemoja, joita käsitellään myös merialuesuunnittelussa.

Erityisinä yhdessä läpikäytävänä teemoina Satakuntaliitto haluaa nostaa esille esimerkiksi etenkin viheryhteydet ja maa-ainestenoton sekä vesien hyvän laadun tavoitteet. Satakuntaliiton maakuntakaavassa on esimerkiksi osoitettu hiljainen alue Varsinais-Suomen maakunnan rajan tuntumassa Säskylän Pyhäjärven lounaispuolella Koskeljärvellä. Satakuntaliitto pitääkin tärkeänä mm. Koskeljärven ympäristön arvojen säilymistä, maakuntarajat ylittävien ekologisten käytävien tunnistamista ja turvaamista, puolustusvoimien alueiden käyttömahdollisuuksien turvaamista, pohjaveden laadun ja muodostumisen turvaamista, Säskylän Pyhäjärven veden hyvän laadun säilyttämistä sekä Loimijoen veden laadun parantamista.

Satakunnan maakunnan kannalta yksityiskohtiin voidaan palata Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ratkaisuehdotuksen täsmentyessä, jolloin voidaan tarvittaessa ottaa tarkemmin kantaa ehdotukseen. Samalla Satakuntaliitto pitää käsiteltävänä olevia teemoja ajankohtaisina, ja lähestymistapaa mielenkiintoisena ja kiittää avoimesta foorumikutsusta jatkotyöskentelypajoihin.

Vastine Merkitään tiedoksi ja jatketaan yhteistyötä maakuntarajat ylittävien ja huomioitavien teemojen osalta. Kurjenrahkan kansallispuisto - Vaskijärven luonnonpuisto - Koskeljärven alue sekä alueilla kulkevat reitit tunnustettiin arvokkaaksi laajaksi yhtenäiseksi virkistyspotentiaalia sisältäväksi alueeksi myös maakuntakaavan osallistamistilaisuuksissa, ja myös ylimaakunnallinen yhteensovittaminen koettiin tarpeelliseksi.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustainable Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) "Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa" on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

1.24 **Sauvon kunta**
Pvm. 15.5.2018

Sisältö *Sauvon taajamasta tieltä nro 181 lähtevä tieyhteys Rantolan taajamaan ja sieltä edelleen tielle 181 yhdistävä valtion tie on merkitty kartta-aineistoon vain osittain (OC Tieverkosto).*

Karttaan 2C matkailupalvelukohteeksi voisi merkitä myös SF-C Sauvon seudun Sarapiston matkailuvaunualueen (Karavaanarimatkailu). Kartalla 2a merkintä onkin.

Vastine Merkitään tiedoksi ja huomioidaan kaavatyössä.

1.25 **Someron kaupunki**
Pvm. 7.5.2018

Sisältö *Someron kaupunki pitää Varsinais-Suomen liiton hanketta erillisen, luonnonarvoihin ja -varoihin keskittyvän vaihemaakuntakaavan laatimiseksi erittäin tärkeänä. Tästä sekä valmisteluaineiston laajuudesta johtuen pidemmän lausuntoaajan varaaminen olisi ollut tarpeen, jotta aineistoon olisi ehditty riittävässä määrin perehtyä. Someron kaupunki ottaa kantaa kaavan sisältöön viimeistään ehdotusvaiheessa.*

Vastine Merkitään tiedoksi.

1.26 Suomen Metsäkeskus, läntinen palvelualue

Pvm. 27.4.

Sisältö Yleistä

Vaihemaakuntakaavan tavoitteet ovat hyviä. Niissä on hyvin tunnistettu yhdyskuntarakenteen laajeneminen suurimmaksi riskiksi luonnonsuojelulle. Bio- ja kiertotalouden kasvulle tulee antaa mahdollisuudet kaavoituksessa, eikä rajoittaa sitä. Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu ovat kasvussa, mutta kaavatyössä on huomattava, että nämä toiminnot voivat pitkälti tapahtua myös normaalissa talouskäytössä olevissa ympäristöissä määräaikaisiin sopimuksiin perustuen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Suomessa metsien suojelu on viime aikoina tapahtunut pääosin vapaaehtoisuuteen perustuvien menetelmien, lähinnä METSO-ohjelman myötä. Kaavoituksen näitä asioita on vaikea hallita. Tämän vuoksi uusien suojelualueiden ja ekologisten yhteyksien esittämiseen kaavassa tulee suhtautua pidättyvästi.

Luonnon monimuotoisuus

Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuus on syntynyt pitkään ihmisten vaikutuksen piirissä olevan luonnon muovautumisen kanssa. Esimerkiksi vanhoissa metsissä ei ole samanlaisia luontoarvoja kuin Itä-Suomessa. Siten monimuotoisuuden tausta-aineistoissa tulisi painottaa selvästi enemmän maatalousympäristön ja merenrantojen luontotyyppejä.

Kaavassa harkitaan soidensuojelun täydennysehdotusinventointien kohteiden lisäämistä vaihemaakuntakaavaan. Hallitusohjelmassa metsien ja soiden suojelua edistetään vain maanomistajille vapaaehtoisin keinoin, joten ne tulisi poistaa kaavasta.

Vahvistetuissa maakuntakaavoissa olevien S-alueiden tilanne on tarkoitus kaavatyön aikana tarkistaa. Uuteen kaavaan tulee merkitä vain sellaiset alueet, joiden toteutuminen on realistista ja luopua lopuista.

Hirvi-eläinten esiintymiskartat eivät ole relevantteja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Hirvet ja peurat heikentävät monimuotoisuutta estämällä mm. järeiden haapojen kasvamisen.

Ekologisia yhteyksiä ei tule merkitä maakuntakaavaan taajamien lähiympäristöä lukuun ottamatta. Hirvieläinten kulkureitit ovat kuitenkin tärkeitä liikennesuunnittelun kannalta.

Metsien luontoarvoja kuvaavat kartat tulee jättää kaavan tausta-aineistoksi. Metsä- ja luonnonsuojelulaki, metsien sertifiointi ja vapaaehtoinen suojelu riittävät monimuotoisuuden turvaamiseen.

Virkistys ja matkailu

Luontomatkailun kehittäminen on hyvä perustavoite. Maakunnan neljä kansallispuistoa muodostavat rungon luontomatkailulle. Retkeilyreittien perustaminen tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja tarvittavien reittitoimitusten myötä. Samoin virkistysalueiden perustaminen tulee perustua sopimiseen.

LUONNONVAROJEN KESTÄVÄN KÄYTÖN EDISTÄMINEN

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen tulee turvata kaavassa. Metsien käyttöä voidaan edelleen lisätä. Biotalous auttaa ratkaisemaan ilmastonmuutosta, energiaomavaraisuutta ja jäteongelmia.

Terminaaleja tulee lisätä ja kehittää mm. Naantalın voimalaitoksen raaka-ainehuollon varmistamiseksi. Terminaaleille tulee varata alueita pääteiden varteen, esimerkiksi valtatie 8 varressa niitä ei ole riittävästi. Kaavassa tulisi turvata Turun ja Salon rautateiden kuormauspaikkojen toiminta.

Vastine

Metsäalueiden kuvaaminen ekologisina ydinalueisiin perustuu siihen, että ne ovat metsän latvuspeittävyiden perusteella laajoja lähes luonnontilaisia alueita, joihin ihmistoiminta ei ole suuresti vaikuttanut. Saaristo- ja merialueilla vastaavia alueita ovat esimerkiksi kansallispuistot. Kaavan merkinnät ja niiden määräykset tarkentuvat tausta-aineistojen ja sidosryhmätyöskentelyn perusteella kaavatyön edetessä kaavan ehdotusvaiheessa.

Kaavan ehdotusvaiheeseen mennessä tarkennetaan, mitä merkintöjä kaavassa esitetään ja millä tarkkuudella. Tekstissä avataan myös merkintöjen perusteet (mm. mahdolliset ekologiset yhteydet, S-alueet).

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologiaa yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustain-Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) "Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa" on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

Ehdotusvaiheessa tutkitaan myös, miten terminaalitoimintojen ja -verkoston kehittäminen pystytään huomioimaan maakuntakaavatasolla. Tavoitteena on joka tapauksessa toimiva ja maakunnallisesti kattava terminaaliverkosto niin biotalouden kuin muidenkin talouden harjoittajien kannalta.

Maakuntakaavan tavoite on osoittaa maakunnallinen virkistysreitiverkosto kytkemällä virkistys- sekä retkeily- ja matkailukohteita yhteen. Tämä on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tavoite. Maakuntakaavassa vielä toteutumattomat reitti yhteydet osoitetaan ohjeellinen ulkoilureitti -merkinnällä. Tämä tarkoittaa sitä, että tarkemmassa suunnittelussa lopullinen reittilinjaus toteutetaan eri toimijoiden kanssa sopien, ja yhteinen linjaus pyritään löytämään yhteisymmärryksessä. Myös ulkoilureittitoimitus on mahdollinen työkalu reitin lopulliseen käytännön toteutukseen, jolloin maanomistajalle ohjautuva korvaus polkupohjan käytöstä määräytyy ulkoilureittitoimitusmenettelyn kautta.

1.27

Turun kaupunki

Pvm.

24.4.2018

Sisältö

Aluksi

Lausunnolla oleva valmisteluvaiheen aineisto on perusteellinen, monipuolinen ja kattava. On hyvä, että valmisteluaineisto on asetettu erikseen nähtäville, ennen sidosryhmätalaisyksien järjestämistä tai ehdotuksen valmistelua. Toisaalta varsinaisen luonnoksen puuttuessa on vaikea arvioida lähtöaineistojen vaikutusta lopputulokseen ja tavoitteiden toteutumiseen. Aineiston yleispiirteisyydestä johtuen kaupungin lausunnossaan esittämät kommentit ja huomiot ovat yksittäisiä täydennyksiä tai täsmennyksiä lähtöaineistoihin ja osin myös tavoitteisiin sinänsä.

Luonnonarvot

Kaavaselostuksen mukaan kaavatyön tavoitteena on luonnonsuojeluohjelmien ja -alueiden osalta päivittää tiedot vastaamaan nykytilannetta. Sen sijaan luonnonsuojeluohjelmien ja -alueiden ulkopuolella olevien arvokkaiden alueiden osalta tavoitteeksi on mainittu ainoastaan päivittää voimassa olevan maakuntakaavan kohteiden tiedot.

On erittäin hyvä, että olemassa olevien luonnonsuojeluohjelmien ja -alueiden osalta tiedot tarkistetaan myös maastokartoituksin. Tätä ei kuitenkaan tulisi rajata koskemaan ainoastaan jo kaavassa olevia alueita. Koska kaavan yleisenä tavoitteena on, ja tuleekin olla, niiden alueiden tunnistaminen, jotka ekologisten ominaisuuksien puolesta ovat keskeisiä arvokkaita alueita tai yhteyksiä, tulee myös luonnonsuojeluohjelmien ja -alueiden ulkopuolella olevat alueet päivittää kaikin osin vastaamaan nykytilaa. Tämä edellyttää myös uusien tiedossa olevien arvoalueiden lisäämistä.

Voimassaolevasta maakuntakaavasta puuttuu useita luontoarvoiltaan yhtä merkittäviä tai jopa merkittävämpiä kohteita kuin nykyisessä kaavassa osoitetut. Puutteita on Turun osalta systemaattisesti havaittavissa muun muassa lintuluotojen ja perinnemaisemien osalta. Turun ympäristönsuojelulla on esimerkiksi pitkäaikaisiin laskentoihin perustuvia tietoja arvokkaista lintuluodoista niin Turun kuin naapurikuntienkin alueelta, jotka toimitetaan erikseen Varsinais-Suomen liiton käyttöön.

Kaavaselostuksen mukaan erityisesti kaupunkiseutujen alueilla on vahva paine ekologisten yhteyksien suojelulle. Kaavan tavoitteena onkin osoittaa myös kaupunkiseutujen keskeiset viheryhteydet ja selvittää mahdollisuuksia ekologisten yhteyksien ja alueiden merkinnöille kaavassa. On tärkeää, että ekologisten yhteyksien merkitsemistä, merkintätapojen soveltuvuutta ja tarvetta selkeään kuvaamiseen maakuntakaavatasolla edelleen kehitetään ja tutkitaan. Esimerkiksi Turussa savimaiden purojen ja pienten jokien merkitys rantavyöhykkeineen korostuu ekologisten yhteyksien runkolinjoina.

Kartta 1b Ekologiset alueet ja reitit: Kartalla esitellään vain tuulivoimavaihemaakuntakaavatyön yhteydessä tunnistetut linnuston arvokkaat alueet. Tästä yhteydestä puuttuvat mm. linnustollisesti arvokkaat Ruissalon ja Rauvolanlahden Natura-alueet.

Kartat 1d Geologisesti arvokkaat alueet ja 1e Pohjavesialueet ja geologisesti arvokkaiden alueiden arvoluokitus: Karttojen välillä on ristiriitaisuuksia. Monet kohteet on esitetty ensimmäisessä kartassa valtakunnallisesti arvokkaina mutta jälkimmäisessä vain maakunnallisesti arvokkaina. Tällaisia ovat mm. Turussa sijaitsevat Höyttisten kallioalue ja Katariinanlaakson reunamoreeni.

Kartta 1h Soiden luontoarvot: Turussa lähellä Kaarinan rajaa sijaitseva punainen pallomerkintä on virheellinen. Biolaakson–Laukkavuoren tienoille sijoittuvalla alueella ei ole suota, ellei lukuun oteta 5,3 aarin kokoista luhtaa. Vastaavia pienikokoisia suopainanteita on eri puolilla Turkua.

Virkistys ja matkailu

Matkailun kehityksen kannalta on tärkeää, että ajatellaan myös matkailun kasvun mahdollistamista sen lisäksi että otetaan huomioon nykyiset matkailualueet, -reitit ja kohteet. Tämä koskee erityisesti kun suunnitellaan esim. maa-ainesten käyttöä. Matkailu on kasvava ja hyvin pysyvä toiminto, joka sekä kasvattaa paikallista taloutta että työllisyyttä pitkällä aikavälilläkin. On siis otettava huomioon myös matkailun kasvu ja mahdollisuudet uusilla alueilla. Erityisesti saariston matkailulla on suuri potentiaali kasvaa ja luonnon kauneus ja muut arvot ovat tärkeitä tässä kasvussa. Maankäyttöä suunniteltaessa olisi siis hyvä ottaa huomioon myös matkailijoiden käyttämät reitit matkailukohteiden ja keskittymien (tiet, vesireitit jne.) välillä, ei ainoastaan itse kohteissa olevat reitit.

Luettelossa ja teemakartassa Varsinais-Suomen virkistyskohteista olisi perusteltua muuttaa Paavonpolkujen luokitus ulkoilupoluiksi, sillä polut ovat rakentamattomia. Koska kyseistä luokkaa ei aineistossa ole, voisi toisena vaihtoehtona olla se, että Paavonpolut luokitellaan luontopoluiksi, sillä rakentamattomina reitteinä ne ovat olennaisesti erilaisia kuin oikein rakennetut ja verrattain leveät (3-5 m) kuntoradat.

Luettelossa virkistys- ja matkailukohteista tulisi osittaa, että sekä Ispoisten että Saaronniemen talviuima-alueet ovat myös kesäuima-alueita.

Luonnonvarat

Maakaasuverkon merkinnät noudattavat maakuntakaavan linjauksia. Koska biokaasun ja kaatopaikka-kaasujen hyödyntämistä tutkitaan ja kehitetään aktiivisesti, on tarkoituksenmukaista tutkia kaasulinjojen tarve maakuntakaavoituksen yhteydessä. Turun kaupungin näkemyksen mukaan on tarkoituksenmukaista pitää edelleen voimassa Pohjois-Turun läpi itä-länsisuunnassa kulkeva maakaasuputken varaus.

Kartalla 3b, liikenne ja terminaalit, ei ole käsitelty VAK-ratapiha-alueita. Ratapihan sijainti tulisi osoittaa liitekartalla. Samoin maalajitysalueet tulisi teemana ottaa huomioon tausta-aineistossa.

Lopuksi

Turun kaupunki viittaa edellä esitettyyn ja toteaa, että kaavan suunnittelun valmisteluaineiston sisältö tulisi täydentää edellä todettujen asiakokonaisuuksien osalta. Aluevarauksia kartalle valmisteltaessa tulee esimerkiksi yhdellä teemakartalla lisäksi varmistaa, että voimassa olevassa maakuntakaavassa esimerkiksi maa- ja metsätalousalueiksi osoitettuja tai nähtävillä olleessa taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa vaille aluevarausta jääneitä alueita voidaan osoittaa myös rakentamiseen alueeksi / taajamatoiminnoille alueilla, joissa tällaisia kehittämistarpeita havaitaan. Tällä viitataan esimerkiksi Turun kaupungin edellisestä vaihemaakuntakaavasta harkitsemaan toiveeseen työpaikka-alueiden laajentamisesta lentokentän länsipuolella. Tuolloin todettiin, ettei asiaan voitu ottaa kantaa koska alue ei kuulunut silloin käsittelyssä olleeseen kaava-alueeseen.

Lisäksi Turun kaupunki esittää näkemyksensä, että ennen kaavaehdotusta olisi syytä laatia myös kaavaluonnos. Kokonaisuus on niin laaja, että siitä tulisi saada lausua vielä ennen kaavaehdotuksen laatimista.

Vastine

Merkittään tiedoksi ja huomioidaan esitetyt täydennykset ja korjauksen kaavan tausta-aineistoihin. Ekologisesti arvokkaiden alueiden liitekarttaa täydennetään tarvittavilta osin linnustollisesti arvokkailla alueilla (Natura/IBA/Finiba). Maakunnalliset suojelualueet perustuvat kokonaisvaltaisempiin aluekartoituksiin kuin vain taustaselvityksissä osoitetut alueet, ja näitä voidaan tarvittavilta osin tarkistaa kaupungilta saatavilla aineistoilla.

Arvokkaat suo- ja metsäalueet on määritetty koko Suomen kattavana analyysinä Zonation-paikkatietoanalyysiä hyödyntäen, josta johtuen määrittämisessä on voinut nousta esille hyvinkin pieniä alueita. Nämä analyysit toimivat kuitenkin tausta-aineistona maakuntatason kokonaisuutta määritettäessä.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustainable Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) "Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa" on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

Kaasuputken varaus on osoitettu Naantalien voimalaitoksen tarpeisiin sen mitoitus ja polttoainetarve huomioiden. Gasum on putken rakentamisen Valtioneuvoston luvasta luopunut, eikä vastaavan kokoluokan putkelle ole tullut esille tarvetta. Linjauksen säilyttäminen on mahdollista, mutta tällöin sille tulisi tuoda esille selkeä tarve ja taho, joka sitä mahdollisesti hyödyntää tai sen toteuttamista edistää. Maakuntakaavamerkinneen poistuminen ei kuitenkaan estä alueellisten pienempien kaasusiirtoverkkojen rakentamista. Rautatieliikenteen ja maanläjityksen merkinnät ja alueet päivitetään liitekarttoille.

Maakuntakaavan tavoite on osoittaa maakunnallinen virkistysreitiverkosto kytkemällä virkistys- sekä retkeily- ja matkailukohteita yhteen. Tämä on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tavoite. Valmisteluaineistossa ovat toteutuneet ja olemassa olevat reitit, jotka kaavan suunnitteluvaiheessa kytketään toisiinsa ohjeellinen ulkoilureitti -merkinnällä tai muulla soveltuvalla merkinnällä.

Paavon polut luokitellaan luontopoluiksi, tai vaihtoehtoisesti määritellään uusi ”ulkoilupolun” luokka. Tausta-aineiston virkistyskohteiden selvityksen osalta on lähdetty siitä ajatuksesta, että talviuimapaikka-merkintä tarkoittaa, että kyseinen kohde on myös kesäkäytössä. Pelkästään kesäkäytössä olevat uimapaikat on osoitettu uimapaikka-merkinnällä selvitysaineistossa.

Kaavan jatkotyöstössä tutkitaan maakunnallisesti merkittävien matkailukohteiden ja -keskittymien väliset liikenneyhteydet etenkin pyöräilyn ja kävelyn näkökulmista. Veneilyreittien osalta tutkitaan mahdollisuutta uuden veneilyn runkoväylän merkintään Särkäsalmen kohdalla, jolla parannetaan etenkin Naantalien matkailukeskittymien saavutettavuutta meriteitse myös korkeapurjeilla aluksilla.

1.28 Turku Energia Sähköverkot Oy

Pvm. 5.4.2018

Sisältö Turku Energia Sähköverkot Oy haluaa ilmoittaa liitteiden mukaiset lisäykset ja korjaukset kyseessä olevan valmisteluaineiston liitekarttaan 3a Energiaverkostot ja -laitokset.

Erillisen liitteen 2 110 kV sähköverkon johtokarttaan (alaosa) on lisätty huomautukset tiedossa olevista verkkomuutoksista.

Vastine Huomioidaan esitetyt korjaukset aineistoon.

1.29 Uudenmaan liitto

Pvm. 7.5.2018

Sisältö Yhdyskuntarakenteen sijoittuminen ja liikennetarpeet vaikuttavat päästöjen määrään. Ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumista edistävät mm. yhtenäiset metsä- ja viheralueet. Yhtenäiset ja laajat metsäalueet turvaavat samalla maaseutuelinkeinojen toiminta- ja kehittymisedellytykset esim. maatalouden sivuvirtojen kiertotalousnovaatioille.

Kiertotalous on tärkeä osa ilmastomuutoksen hillintää. Suurten materiaalivirtojen hyödyntäminen voi tuottaa hyötyä useille eri toimijoille, jolloin voi syntyä myös kasaumarpeita yrityksille. Kiertotalous on kuitenkin monitasoinen, se voi toimia monilla eri tavoin ja käyttötarkoitukseltaan erilaisilla alueilla. Tavoitteena on edistää massojen mahdollisimman nopeaa kiertoa ja alan toimijoiden verkoston voimakasta kehittymistä. Uudenmaan liitto seuraa ilmastomuutostietoja ja -tuloksia ja tulee toimimaan yhdessä alan toimijoiden kanssa. Tällöin ilmastomuutoksen vaikutukset ympäristöön ja yhdyskuntarakenteeseen voidaan huomioida suunnittelussa ennakoiden.

Varsinais-Suomessa ei ole osoitettu ekologisista yhteyksiä, mutta valmisteluaineistossa on todettu tarve selvittää keskeiset yhteystarpeet. Uudenmaan liitossa on Uusimaa-kaavaa 2050 varten päivitetty ja laajennettu tietämystä ekologisesta verkostosta Zonation-analyysillä. Ekologiset verkostot eivät noudata maakuntien rajoja, minkä vuoksi ylimaakunnallisessa paikkatietoanalyysissä (2018) käytettiin 15 km rajapuskuria Uudenmaan rajaseutujen ekologisten yhteyksien tunnistamiseksi. Uudenmaan liitto toteaa,

että Uudenmaan alueella oleva Hangon-Raaseporin sekä Lohjanjärven pohjoispuolinen ekologinen verkosto ja Varsinais-Suomen alueella olevat yhtenäiset metsäalueet muodostavat Zonation-analyysin mukaan yhdessä tärkeän ylimatekunnallisen ekologisen verkoston aina Kanta-Hämeeseen asti.

Yhdyskunnan kestävän toiminnan kannalta materiaalikierron ja energiaratkaisut ovat tärkeitä yhdessä asumisen, liikkumisen ja logistiikan kanssa. Uudenmaan liitto toteaa, että Varsinais-Suomen valmisteluaineisto on monipuolinen ja kaavan laadinnan teemat ovat ilmastomuutoksen kannalta keskeisiä.

Vastine

Merkitään tiedoksi ja ollaan yhteistyössä Uudenmaan liiton kanssa. Huomioidaan Uudenmaan liiton alueella tehty hyvä ja kattava selvitystyö.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustainable Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) "Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa" on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

1.30**Varsinais-Suomen ELY-keskus**

Pvm.

8.5.2018

Sisältö

Varsinais-Suomen liitto on pyytänyt lausuntoa kaavan valmisteluaineistosta. Kaavasta on pidetty aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu, jonka yhteydessä on jo käsitelty kaavan tavoitteita ja lähtökohtia sekä vaikutusarvioinnin järjestämistä.

Lausuntoaineistoon kuuluu kaavaselostus sekä valmisteluvaiheen liitekartat ja muu valmisteluvaiheen materiaali. Lausuntoaineistoon ei sisälly kaavaluonnosta. Kaavarajausten, -merkintöjen tai -määräysten valmisteluaineistoja ei ole asetettu nähtäville eikä niiden kommentointiin ole varattu mahdollisuutta.

Selostuksen mukaan "valmisteluvaiheen kuulemisen tavoitteena on saada eri sidosryhmiltä palaute siitä, onko kaavatyölle asetetut tavoitteet huomioitu ja tuotu riittäväällä tavalla esille kaava-aineistoissa ja siihen liittyvissä selvityksissä siten, että kaavalle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa". Kaavan tavoitteet on esitetty selostuksen sivuilla 10, 13 ja 15. Aineistosta ei yksiselitteisesti selviä millä osin valmisteluvaiheen liitekartojen sisältöä on tarkoitus viedä maakuntakaavakartalle.

Aineistosta johtuen ELY-keskus ei voi ottaa vaihemaakuntakaavaan kantaa kokonaisuutena vaan esittää lausunnossa lähinnä huomioita aineistoon ja kaavan jatkovalmistelun selvitystarpeisiin ELY-keskuksen eri toimialojen ja tehtävien osalta.

Luonnonsuojelu

Selostuksen mukaan kaavan tavoitteena on mm. päivittää suojelualuemerkinnot kokonaisuutena. ELY-keskus pitää päivitystä tarpeellisena. S- ja SL-merkintöjen välinen ero ja kohteet on työn yhteydessä syytä arvioida. Yleisesti kaavoissa SL-alueita ovat lähtökohtaisesti alueet, jotka ovat perustettuja luonnonsuojelualueita tai sellaisiksi tarkoitus perustaa. Perustettavien suojelualueiden osalta valtiollakin on erilainen rooli ja keino luontoarvojen turvaamiseen. Merkintöjen käyttö on syytä pohtia uudelleen nykyisiin maakuntakaavoihin nähden.

Laadittava kaava tarkentaa luontoarvoja perusteellisemmin kuin aiemmat maakuntakaavat. Selostuksen sivun 10 kuvauksessa on syytä kertoa miten aineistossa on otettu huomioon tai arvioitu aiemmista maakuntakaavoista pois jääneet kohteet. Sivun teksti: "Osa alueista ei ole lunastettu valtion suojeluverkostoon" tulee korjata muotoon: "Kaikkia alueita ei ole perustettu suojelualueiksi".

Liiteaineiston selvitystä tarkastetuista S-alueista on syytä täsmentää toteutettujen alueiden osalta maininnalla, että tarvetta niiden maastotöihin ei ole ollut, koska suojelu on jo varmistettu. Selvityksen sivulla 6 on käytetty toteutus -termiä harhaanjohtavasti.

Toteuttaminen tarkoittaa luonnonsuojelualueen perustamista (yksityinen suojelualue tai hankinta valtiolle). Luonnonsuojeluohjelmaan sisältyminen ei ole "toteuttamista".

Selostuksessa esitettyjen metsien ja soiden luontoarvojen kohdalla ei selviä onko luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin tuloksia hyödynnetty tässä tai muiden ympäristötyyppien arvioinnissa.

Selostuksesta ei käy ilmi onko merenpohjan eliölajien ja luontotyyppien arvioinnissa käytetty Velmuportaalia vai vain Lounaispaikan aineistoa. Asia on syytä tarkistaa, koska Lounaispaikan aineisto ei ole kattava.

Kartalla 1b on kuvattu linnuston arvokkaat alueet, mutta esityksen tausta jää epäselväksi. Liiteselvityksen mukaan Turun Lintutieteellisen yhdistyksen ns. MAALI-raportti ei ole ollut käytössä, mutta aineistosta ei käy ilmi, onko BirdLifen IBA- ja FINIBA-aineistoa (Important Bird Areas) käytetty lähteenä.

Selostuksessa todettujen selvitystarpeiden kohdalla mainitaan perinnemaisemista laadittava karttatarastelu. Työn aikataulusta ei ole kerrottu.

ELY-keskus esittää aineistoon seuraavat kohdekohtaiset huomiot ja tarkennukset:

- Pitkäluodon pohjoisosan lehto, Naantali: Maininta merikotkasta poistettava.
- Kurjen lehtonoidanlukkoesiintymä: Lajinimi on vanha, pitää olla *Botrychium virginianum*. Esiintymän paikka on tarpeen varmistaa alkuperäisestä lähdeaineistosta (nyt esitetty pellolle).
- Kohteen Jyrklammin-Likolammin alue tulee olla laajemmin geologisen/geomorfologisen kokonaisuuden huomioiva. Kohteen kunta on Somero, kortissa lukee Salo.
- Paimion Rekottilan Linnavuorta koskeva muutos on perusteltu. Asiaan on otettu jo aiemmin kantaa.
- Paimalan keto, Turku: Onko teksti päivitetty maastokäyntiin perustuen?
- Pehjäjärvi, Laitila. Rajauksessa suorakaiteen muotoiselle ulokkeen poisjättämiselle ei ole luonnontieteellisiä perusteita. Rajausten pitää perustua luonnonarvoihin, jotka tuolla osalla ovat yhtäläiset muun alueen kanssa.
- Vankion lehto, Lieto: Kartalta puuttuu aiempi rajaus ja perustelu muutokselle.

Ekologisten yhteyksien säilymistä arvokkaiden luonnonalueiden välillä tulee valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan edistää. ELY-keskus katsoo, että laadittavana olevan maakuntakaavan analyysit tarjoavat hyvän mahdollisuuden osoittaa kaavakartalle tärkeät ekologist yhteyksialueet. Näillä alueille tulee antaa riittävät suunnittelumääräykset, jotta alueiden maankäytön muuttuessa tai laadittaessa tarkempia kaavoja inventoidaan, kuvataan ja huomioidaan niiden uhanalaiset luontotyyppit. Linkki; Suomen luontotyyppien uhanalaisuus - Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/37932>.

ELY-keskus katsoo, että kaavan suojelumerkintöjen käyttöä sekä joidenkin yksittäisten kohteiden ja kohdekokonaisuuksien huomiointia ja määräyksiä on hyvä käsitellä erikseen sovittavassa työneuvottelussa vaikka jo toukokuussa.

Maisema-arvot ja kulttuuriympäristöt

Selostuksen mukaan kaavatyössä ei käsitellä kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden merkintöjä.

ELY-keskus katsoo, että maisema-alueiden käsittely kaavan yhteydessä olisi ollut perusteltua, koska maisema-arvot liittyvät huomattavan usein luonnonarvoihin ja niiden vaalimiseen. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys on parhaillaan vireillä. Samalla on tehty maakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden tarkistusta.

Myös valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen tarkistaminen voimassaolevan RKY-inventoinnin mukaiseksi olisi luontevaa tehdä samalla, vaikka kaavassa ei käsitelläkään rakennusten suojelua tai muinaisjäänöksiä.

Liitekartalta 2b on vain voimassaolevan maakuntakaavan rajauksia. Vähintäänkin kaavan tausta-aineistossa on hyvä esittää em. inventointien tarkistukset.

Geologisesti arvokkaat alueet

Valmistelutyössä on koottu kattavasti valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat (harju-, tuuli- ja rantakerrostumat, moreenimuodostumat ja kalliomuodostumat) sekä mahdolliset muutokset muodostumien maankäyttötilanteessa. Kohdekortit lisäävät aineiston hyödynnettävyyttä.

Selvityksen ja kartan 1f mukaan uusia ja laajenevia alueita on useita voimassaolevan maakuntakaavan ge-merkintöihin nähden. Selostuksesta ei vielä ilmene onko tarkoitus lisätä alueet sellaisinaan maakuntakaavaan.

Luonnonvarojen kestävä käytön periaate maa-ainesten otossa

Kaavatyölle tavoitteeksi asetettu luonnonvarojen kestävä käytön periaate tarkoittaa maa-ainesten oton osalta, että maa-ainesten saatavuus ja maa-ainesmuodostumissa esiintyvä pohjavesi voidaan sekä määrällisesti että laadullisesti turvata myös tulevien sukupolvien käyttöön vaarantamatta luonnon monimuotoisuutta ja arvokkaita luontoarvoja.

LuonnonSORAN- ja hiekan rajallisuuden sekä geologisten muodostumien suojelulle ja pohjaveden suojelulle asetettujen tavoitteiden takia maakuntakaavalla tulisi ohjata ja luoda edellytyksiä soraa ja hiekka korvaavien aineiden, kuten kalliokiviaineksen ja moreenin hyödyntämiseen. Viimeisimpien kiviainesten ottoa koskevien seurantietojen perusteella Lounais-Suomessa kalliokiviaineksen hyödyntäminen on jo nyt merkittävämpää kuin soran ja hiekan kaivu. Tästä syystä valmisteluaineistossa ja kaavan maa-ainesten ottoon soveltuvien kiviainesvarantojen merkitsemisessä tulisi huomioida erityisesti maanottoon soveltuvat kallioalueet. Kalliokiviaineksen ottamiseen soveltuvia tai osittain soveltuvia alueita on osoitettu jo alueelle aiemmin valmistuneissa pohjaveden ja kiviaineshuollon yhteensovittamisprojekteissa (POSKI-projekti). Vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä aineistoa on mahdollista täydentää.

Kiviainesvarannot pohjavesialueella

Maa-ainespotentiaalin osalta merkittävimmät pohjavesialueilla sijaitsevat maa-ainesvarannot ja niiden sijoittumien on selvitetty nykyisten soranottoalueiden keskittymien pohjalta kaavan valmisteluaineistoon kuuluvassa Varsinais-Suomen keskitettyyn soranottoon soveltuvien alueiden kartoitus ja maa-ainemäärän arviointi - selvityksessä. Potentiaali on laskettu pohjaveden suojakerrostason (+ 4 metriä) yläpuolelle jäävän maa-ainestilavuuden mukaan.

Soranotto lisää pohjaveden likaantumiseriskiä. Maan pintakerroksella on keskeinen merkitys pohjaveden laadun turvaamisessa, sillä sade- tai sulamisveden koostumus muuttuu merkittävästi luonnontilaisessa maa- tai kallioperässä. Luonnontilaisen maan pintakerroksen ja kasvillisuuden poistaminen lisäävät pohjaveden likaantumiseriskiä, ainepitoisuuksia ja pohjaveden pinnan korkeuden vaihteluita sekä aiheuttavat maaperän eroosiota. Laaja-alaisella soranottoalueella pohjaveden pinnan korkeusvaihtelu on suurempaa kuin luonnontilaisella alueella. Pohjaveden pinnan kohoamisen seurauksena pohjavettä suojaavan yläpuolisen maakerroksen paksuus vähenee. Soran ottamisen haitalliset vaikutukset pohjaveteen ovat yleensä sitä suurempia mitä enemmän pohjavesialueesta on ottamisaluetta.

Jos ottamisalueiden pinta-ala on yli 30 % pohjavesialueesta, voidaan niiden arvioida aiheuttavan potentiaalisen riskin pohjaveden laadulle. Pohjaveden laatuun vaikuttavat mm. suojakerroksen paksuus sekä maaperä- ja pohjavesiolosuhteet. Ympäristöministeriön ohjeen "Maa-ainesten kestävä käyttö" mukaan pohjavedenottamoiden vaikutusalueella jälkihoitamattomien ottamisalueiden pinta-ala ei saisi olla yli 10 - 20 % suoja-alueesta ja pohjavedenottamoiden lähialueilla ottamistoimintaa tai jälkihoitamattomia ottamisalueita ei saisi olla lainkaan. Vedenottamoiden vaikutusalueiden ulkopuolella jälkihoitamattomien ottamisalueiden yhteispinta-ala ei saisi olla yli 20 - 30 % pohjavesialueesta.

Uusia maa-ainesten ottoalueita ei tule osoittaa pohjavesialueille, ellei aluetta ole pohjaveden suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeessa (POSKI) tai vastaavassa maa-ainesten oton yleissuunnitelmassa todettu sellaiseksi, että ottotoiminta on siellä mahdollista.

Lähtökohtana on, että pohjavesialueille ei sijoiteta toimintaa, joka voi aiheuttaa vaaraa pohjavedelle. Jos toimintoja osoitetaan pohjavesialueelle, esitetään kaava-määräyksillä ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen pohjaveden laadun ja määrän turvaamiseksi sekä ympäristöarvojen säilyttämiseksi.

Maakuntakaavan sora- ja hiekkavarannot sijoittuvat pohjavesialueille, joten valmistelussa tulee huomioida suojakerrosten lisäksi avoimien maanottoalueiden osuus pohjavesialueista ja mahdollinen sijainti pohjavedenottamoiden suoja-alueella.

Turvetuotanto

Tausta-aineiston kartassa 1c ovat mukana yli 10 hehtaarin turvetuotantoalueet. Ainakaan kahta ympäristöluvalla toimivaa turvetuotantoaluetta ei ole karttaan merkitty. Kaikkienensa ympäristöluvallisista turvetuotantoalueista on Varsinais-Suomen alueella noin 1130 hehtaaria. Näiden lisäksi on noin 140 hehtaarin edestä alle 10 hehtaarin turvetuotantoalueita, joita koskee siirtymäaika 1.9.2020 saakka. Siirtymäajan jälkeen kaikki turvetuotanto vaatii ympäristöluvan. Tästä poikkeuksena ovat pienimuotoiset kotitarveoton alueet.

Kaavan valmistelussa on syytä pohtia voisiko olla tarpeen tuoda kaikki turvetuotantoalueet julkiseksi karttatiedoksi ml. alle 10 hehtaarin alueet.

Liikenneyhteydet

Valtakunnallisten tavoitteiden mukaan merkittävien liikenneyhteyksien kehittämismahdollisuudet on alueidenkäytössä turvattava. ELY-keskus esittää tässä vaiheessa valmisteluaineistoon seuraavat huomiot niiden osalta.

Salon ja Lohjan välistä uutta ratalinjaa suunnitellaan maastoon, jossa on kaavan uusia geologisesti arvokkaita kallioalueita. Selvityksen kohdekuvauksissa ja liitekartoilla ei ole esitetty maakuntakaavan mukaista uutta ratalinjaa. Radan suunnittelu on kaavan laadinnassa syytä mainita ja huomioida sekä sovitaa tarvittaessa yhteen merkintöjä määräyksineen. Vastaavasti kaavan uudet ge-alueet koskevat parissa kohtaa jo rakennettua moottoritietä, jossa sopiva merkintätapa on myös syytä selvittää.

Valtatie 8:n kohdalle Mynämäen pohjoisosassa on esitetty uusi yhtenäinen soidensuojelualue, joka sijaitsee molemmiin puolin valtatieltä: Teersuonrahka-Peururahka. Jatkossa valtatieltä on tarkoitus kehittää ns. jatkuvana ohituskaistatienä, jolloin tiealuetta tarvittaisiin tulevaisuudessa sivusuunnassa jonkin verran lisää. Olemassa oleva tieverkko riittää kyseisellä kohdalla rinnakkaistieverkoksi. On syytä huolehtia, että suojelualueita osoitettaessa varataan valtatie tienpitäjälle lausuntomahdollisuus tieverkkoa koskevan suojelualueen rajauksen osalta.

Liedossa suunnitellaan uutta 400 kV sähkölinjaa (Naantalinsalmi-Lieto) samalle kohdalle, jossa on yksi linjavaihtoehto valtatie 10 kääntämiseksi valtatielle 9. Yhteensovittamisen tarpeet on syytä huomioida jo maakuntakaavan yhteydessä. Asia ei ehkä kuluu maakuntakaavan laadintaan, mutta sähkölinjan jatkosuunnittelussa joudutaan kuitenkin huolehtimaan siitä, että ei tarpeettomasti vaikeuteta tielinjauksen vaihtoehtojen suunnittelua.

ELY-keskus ottaa liikenteen osalta kaavaan tarkemmin kantaa kaavan seuraavassa vaiheessa.

Matkailuelinkeinot

Selostuksen mukaan tavoitteena on päivittää retkeily- ja matkailutoimintojen merkinnät ajantasaisella tiedolla sekä mahdollisesti osoittaa kehittämisalue- ja reittimerkintöjä sekä strategisia merkintöjä teemaan liittyen.

Matkailuelinkeinojen edellytysten kehittäminen on tärkeää. Liitekartalla on esitetty virkistys- ja matkailupalveluiden kohteita ja niiden käyttöä tukevia reittejä. Matkailun kohdamerkintöjä osoitettaessa on hyvä arvioida kerätyn aineiston mukaisten matkailuyritysten pysyvyys. Kaavoituksessa on vielä syytä pohtia millä tavoin matkailupalveluista kerättyä aineistoa voidaan maakuntakaavassa hyödyntää ja mitkä strategiset merkinnät edistäisivät parhaiten elinkeinonharjoittajien toimia matkailussa.

Kalatalous

Aineiston kartalla 3d on esitetty vesiviljelyn ja kalankasvatuksen alueita. Lausuntoaineistosta ei ilmene, miltä osin kartan aineistoja on tarkoitus viedä maakuntakaavaan.

ELY-keskus katsoo, että kaavan valmistelussa on huomioitava vesiviljelyn/ kalankasvatuksen toimintaedellytysten turvaaminen.

Kansallinen sijainninhjaussuunnitelma ei ole suoraan julkishallintoa tai yksittäisiä toiminnanharjoittajia velvoittava. Sillä ei ole välitöntä lakiin perustuvaa oikeudellista vaikutusta, vaan lupaharkinta tehdään

jatkoksin hankekohtaisesti ympäristölupamenettelyssä. Ympäristöluvan perusedellytyksenä on vesialueen omistajalta saatu vesialueen käyttöluupa.

Sijainninhjaussuunnitelma ei velvoita nykyisiä laitoksia siirtämään nykyistä toimintaansa uusille alueille. Niiden lupaedellytykset ja -ehdot arvioidaan jatkossakin tapauskohtaisesti ympäristölupamenettelyssä.

ELY-keskuksen johtopäätös kalatalouden näkökulmasta on se, että sijainninhjaussuunnitelmaa ei nyky muodossaan pidä viedä maakuntakaavaan, koska vesiviljelyn tekninen kehitys, rehukoostumuksen kehitys - sekä Itämeri-rehu, joka mainittu mm. merenhoitosuunnitelman tp-ohjelmassa- ovat vahvassa etunajassa. Tarkoituksena on myös saada entistä parempaa seurantatietoa (satelliittivalvonta) ja ajantasaistietoa Saaristomeren virtausmallinuksista, mutta se vie aikaa. Valtakunnallinen vesiviljelyn kehittämisryhmä seuraa koko ajan tilannetta ja arvioi suunnitelman päivittämistarvetta.

Bio- ja kiertotalouden osalta voidaan lisäksi todeta, että "Sinisen biotalouden ohjelmassa" kalataloustoimiala on edennyt kestäväan suuntaan - erityisesti Itämeren ravinnekierrossa; siten kalajauhotehtaan aikaansaaminen Kemiönsaaren Kasnäsiin on luonut puitteet pelagiaaliseen kalastoon sitoutuneiden ravinteiden (P ja N) sisäiseen kierrättämiseen kun Aquaraisio samassa ketjussa valmistaa kalankasvatukseen kotimaista Itämeri-rehua. Myös WWF on noteerannut tämän ja katsoo muutenkin, että kirjolohen kasvatus saa vihreää valoa. Silakan ja kilohailin kalastukseen Suomen Ammattikalastajaliitto ry on hakenut MSC sertifiointia ja se on juuri loppuarvioinnissa.

Lausunto on laadittu yhteistyössä ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueen yksiköiden sekä ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualueen sekä elinkeinot -vastuualueen ja kalatalousyksikön kesken.

ELY-keskus pitää vaihemaakuntakaavassa käsiteltäviä asiakokonaisuuksia tärkeinä ja maakuntakaavan tarkistusta erityisen tarpeellisena työnä.

ELY-keskus on valmis osallistumaan kaavasta pidettäviin teemaseminaareihin, joista toivotaan saatavan tiedot ja ajankohdat osallistujille hyvissä ajoin. Näiden lisäksi kaavasta on syytä järjestää työneuvottelu ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksikön kanssa edellä lausunnossa todetun mukaisesti.

Vastine

Tarkennetaan ja täydennetään kaavaselostusta sekä tekstimuotoa suojelualueiden sekä luonnonarvoja osoittavien teemakarttojen osalta. Lisäksi ehdotusvaiheen valmistelussa huomioidaan lisäaineistoista saatavat tiedot mm. linnuston arvoalueisiin liittyen. ELY-keskuksen luonnonsuojelun kanssa on pidetty kesäkuussa 2018 kokous vaihemaakuntakaavan luontoteeman osalta ja ELY-keskuksen antaman lausunnon yksityiskohdista. Hyvää ja tiivistä yhteistyötä jatketaan koko kaavaprosessin ajan.

Varsinais-Suomen maakuntakaavoissa on käytetty luonnonsuojelun osalta merkintää S, joka kattaa luonnonsuojelulla suojellut ja suojeltavaksi tarkoitetut alueet sekä muun lainsäädännön kautta suojeltavaksi tarkoitetut alueet. Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa on tarkoitus käyttää samaa merkintätapaa.

Vastaava käytäntö on myös esimerkiksi Pirkanmaan maakuntakaavoissa. Uudellamaalla on käytössä yksi luonnonsuojelun maakuntakaavamerkintä: luonnonsuojelualue. Merkinnällä osoitetaan vain luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustain-

Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) "Monimuotoisuudelle tärkeitä metsäalueet Suomessa" on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä kulttuuri- ja maisemateeman liittyviä maakuntakaavan merkintöjä. Kaavaan on valittu keskeisesti kaavateemoihin merkittävästi vaikuttavat ja uusia ohjausmerkintöjä tarvitsevat teemat. Vaikka kulttuuri- ja maisemamerkinnot liittyvät keskeisesti mm. matkailuun, on voimassa olevien maakuntakaavojen merkintöjen nähty antavan riittävällä tasolla tietoa suunnittelulle, jotta niiden vaikutukset edistämisen tai rajoitteiden osalta pystytään huomioimaan maakuntatason suunnittelussa.

Kulttuuriympäristöön ja maisema-alueisiin liittyvät maakuntakaavamerkinnot on osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan mukaisina ja ne perustuvat mm. voimassa oleviin valtakunnallisiin inventointeihin. Näitä merkintöjä ei ole päivitetty uusimpien inventointitietojen mukaisiksi liitekarttaan, jossa esitetään voimassa olevien maakuntakaavojen merkinnät. Yksityiskohtaisempaan suunnitteluun liittyvät lisäselvitystarpeet, mm. muinaisjäännosten lisäselvitysten taholta, tulevat ohjatuiksi erityislainsäädännön kautta, eikä niihin liittyviin uusiin maakuntakaavamääräyksiin ole nähty tarvetta tässä kaavatyössä. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi perustuu Varsinais-Suomen osalta mm. maakuntakaavoituksen yhteydessä tehtyihin selvityksiin.

Ehdotusvaiheessa selvitetään mahdollisen uuden liitekartan laatimista kulttuuriympäristöön liittyvistä päivitystarvetta edellyttävistä merkinnöistä. Kulttuuriperinnön, -ympäristön ja -maiseman arvot huomioidaan ehdotusvaiheeseen integroidussa vaikutusten arvioinnissa, mm. matkailun kehittämismarkkinointissa ja matkailureittien kehittämisessä. Maakuntakaavalla toteutetaan valtakunnallisia alueidenkäyttövaihtoehtoja.

Kalliokiviaineksen ottotoiminnan lisääntyminen suhteessa harjukiviainekseen on ensisijainen tavoite, ja kalliokiviaineksen ottoon soveltuvien alueiden merkitsemistä selvitetään tarkemmin kaavatyön ehdotusvaiheessa. Harjukiviaineksen otto on paikoin hyvin keskittynyttä, eikä merkkejä harjuaineksen kysynnän vähentymiselle ole ainakaan ottolupien määrissä selkeästi nähtävissä. Nyt käytössä olevien alueiden kestävämpi ja tehokkaampi hyödyntäminen on todennäköisemmin toteutettavissa, kun ne on tunnistettu, jolloin ottotoiminnan toivotaan keskittyvän niille ja vähentyvän muilla pohjavesialueilla. Pohjavesialueille kohdennettu ottotoiminta kuitenkin edellyttää toiminnan selkeää ohjeistamista kaavamääräyksissäkin, joita lausunnossa on hyvin tuotu esille. Turvetuotannon osalta voidaan nykyiset käytössä olevat alueet merkitä liitekarttoille.

Uudet soidensuojelualueet ja niiden rajaukset on määritetty valtakunnallisessa inventoinnissa, ja liitekarttoilla niiden sijainnit on tuotu esille.

Suuri osa suojeluteeman merkinnöistä on ns. toteavia, jotka osoittavat erityislainsäädännön mukaisia aluerajauksia. Päivitettyjen lainmukaisten suojelualueiden tai valtakunnallisten inventointien mukaisten arvokkaiden alueiden osoittaminen maakuntakaavassa ei lähtökohtaisesti muuta niiden huomiointitarvetta muussa suunnittelussa, eli käytännössä maakuntakaavan suojelumerkintöjen ei nähdä vaikuttavan käynnissä oleviin suunnitelmiin nykytilasta poiketen.

Uusia geologisesti arvokkaita alueita (ge) ei ole tulossa Salo-Lohja -oikoradan ratalinjalle. Linjalla on Salon kaakkoispuolella Salon seudun maakuntakaavassa osoitettu ge-kallioalue Tammenmäki, joka on päivitettyssä ge-selvityksessä merkitty osaksi laajempaa ge-alueita Tammenmäen-Maalunmäen kalliomaasto. Samalla suunnalla on kaksi ge-selvityksessä uusina ge-alueina esitettävää kalliomaastoa, joiden rajat sijaitsevat n. 150-200 metriä ratalinjasta koilliseen. Toinen uusista alueista on Tammenmäen-Maalunmäen kalliomaaston itäinen osa, ja toinen Lammenjärven kalliomaasto. Turku-Helsinki moottoritien

varren ge-alueet on päivitetty nykytilan mukaisesti, ja osa alueista on rajattu pienemmäksi niiltä osin, kun ne ovat jääneet tielinjauksen alle.

Fingridin kantaverkon kehittämiseen liittyvään suunnitteluun on viety tiedoksi suunniteltu uusi tielinjaus, ja se on siinä selvitystyössä huomioitu.

Varsinais-Suomen liitto tavoittelee hyvää kattavuutta virkistys- ja matkailumerkintöjen osalta koko maakunnan alueella. Myös strategiset merkinnät sekä niiden ulkopuoliset alueet nostetaan kaavassa esiin niiltä osin, kun ne ovat maakunnallisesti merkittäviä tai keskeinen osa maakunnallista virkistyskohteiden verkostoa. Matkailuelinkeinojen kehittäminen ja siihen liittyvien elinkeinojen tukeminen on keskeistä niiltä osin, kun niihin voidaan maakuntakaavassa vaikuttaa.

Kalankasvatuksen kehittäminen on merkittävä elinkeino, jolla on tunnistettu olevan merkittävää kasvupotentiaalia. Varsinais-Suomen liitto on tehnyt läheistä yhteistyötä Luonnonvarakeskuksen kanssa kalankasvatuksen näkökulmasta. Varsinais-Suomen alueen potentiaali on tunnistettu hyvin merkittäväksi. Kalankasvatuksen sijainninhjaussuunnitelman roolia ja kalankasvatuksen toimintoja edistäviä merkintöjä pohditaan kaavan ehdotusvaiheen valmistelun aikana.

1.31 **Varsinais-Suomen maakuntamuseo**
Pvm. 31.5.2018

Sisältö *Tähän vaihemaakuntakaavaan virkistysalueitten tarkastelun yhteyteen olisi erittäin hyvin sopinut Varsinais-Suomen hiljaisten alueitten kartoitus, joka edelleen on maakunnassa tekemättä. Hiljaiset alueet vähenevät jatkuvasti, ja mikäli siihen ei maakuntatasolla kiinnitetä huomiota, on vaarana, että hiljaisia alueita ei pian enää löydy kuin kansallispuistoista.*

Lausunnolle on tullut laaja valmisteluvaiheen aineisto, jonka kokoonpano jää perustelematta. Esimerkiksi Virkistys- ja matkailukohteet -listaus sisältää joitain kirkkoja, joitain muinaisjäänköksiä ja myös joitain rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, joista toisaalla on todettu, että niitä tämä vaihemaakuntakaava ei lainkaan käsittele. Koroistenniemi mainitaan matkailupalvelukohteena, ainoana sellaisena Turusta. Osa arkeologisista kohteista esim. linnamäet on listattu vaihtelevasti luonnonmuistomerkeiksi tai kulttuuripalveluiksi, vaikka ne ovat usein molempia. Nämä jaotteluun perustuvat kartat ovat melko sattumanvaraisia eikä näitä matkailukohteina toimivia luonto- ja kulttuurikohteita välttämättä kannattaisi erottaa, sillä molemmat ulottuvuudet antavat toisilleen lisäarvoa.

Varsinais-Suomen virkistysreitit 2017 osioon on tuotu Turun keskustan alueen kulttuurikuntoilureitit, mutta ei Pansion ja Runosmäen reittejä. Listauksessa myös käytetään näistä virheellistä nimitystä kulttuuriulkoilureitti, kun oikea nimi on kulttuurikuntoilureitti. Luontokohteiden listauksesta puolestaan puuttuu oleellisia kohteita kuten Ruissalo. Laadittujen listojen sisältö olisi syytä määrittää selkeämmin ja tuoda esille mitkä ovat virkistyskohteita ja mitkä matkailukohteita. Lisäksi olisi hyvä perustella miksi kaikkia kirkkoja ei ole huomioitu. Maakunnassa on runsaasti maastossa olevia opastettuja kohteita, joita lausunnolla olevasta aineistosta ei löydy.

Aineisto sisältää myös valtion suojeluverkoston ulkopuolelle jääneiden maakuntakaavan s-alueitten tarkastuksen. Aineistossa kohteita on käsitelty varsin kirjavasti, toisista kohteisiin liittyvistä muinaisjäänköksistä on asianmukaisesti mainittu niiden Museoviraston tiedostossa oleva kohdenumero, suurimmasta osasta se kuitenkin puuttuu. Listauksissa on käytetty virheellisiä nimityksiä, esim. Lapilan kartanosta on todettu sen olevan "Valtakunnallisesti merkittävä rakennusympäristö", kun tarkoitetaan Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009) -listausta. Paimiossa on käytetty termiä "Pai-

mionjokilaakson kulttuurimaiseman suojelualue”, kun ilmeisestikin on tarkoitettu Paimionjokilaakson Valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. Turussa Kaksikerran järven Muurahaissaaren ja Käärmesaaren todelliset nimet ovat väärin.

Maakunnallisesti arvokkaiden luontokohteiden listauksessa sivulla 57 on listattu Herrankartanon kulttuuriympäristö, josta on todettu ”Herrankartano on arvokas kulttuuri- ja luonnonympäristö, jossa on suojeltu kartanolinna (SU 687). Merkintä SU 687 on vuoden 1979 seutukaavasta, merkinnän sisällön alkuperä on tuntematon. Herrankartanossa ei ole kartanolinnaa. Vuoden 1979 seutukaavassa on todettu, että kyseessä on ”kiintoisa tarunomainen kartanolinnan paikka”. Herrankartano kuuluu kohteisiin, joka selostuksen mukaan on tarkistettu maastossa, mutta ilmeisesti kartanolinnan puuttumista ei tarkastuksessa ole havaittu.

Nämä kulttuuriympäristöön liittyvät aineistot tulee päivittää niin rakennetun ympäristön kuin muinaisjäänösten ja maisema-alueitten osalta.

Aineiston liitekartat ovat sellaisessa mittakaavassa, että anti on tilastollista, kohteiden paikantaminen ja tunnistaminen kartalta on käytännössä lähes mahdotonta.

Keskitettyyn soranottoon soveltuviin alueiden kartoitus ja maa-ainesmäärien arviointi-aineistossa on muutamaa soranottoaluetta arvioitu otettavissa olevan maa-aineksen osalta. Liitteenä on runsaasti kartta-aineistoa, jossa näytetään, että esimerkiksi Huovintien kohdalta olisi maata otettavissa. Myöhemmin samassa selvityksessä on myös analyysikarttoja, joissa on huomioitu alueen kaikki suojelualueet, niin luonnonsuojelu, muinaisjäänökset kuin rakennetun ympäristönkin suojelukohteet. Näitten keskenään varsin ristiriitaisten karttojen lisäksi aineistoon ei sisälly minkäänlaista yhteenvetoa, miten näihin ristiriitaisiin aineistoihin tulisi suhtautua. Jatkossa tulee huolehtia siitä, että arvokkaille kulttuuriympäristöille ei osoiteta niille sopimatonta käyttöä.

Varsinais-Suomen maakuntamuseo pitää vaihemaakunta-aineistoa osittain puutteellisena, jota pitää päivittää ja täydentää. On hyvä, että selvityksiä on laadittu, mutta aineiston pohjalta on epäselvää, mikä aineisto päättyy vaihemaakuntakaavaan ja minkälaisessa muodossa. Virkistys- ja matkailukohteitten ryhmään olisi luontevasti sopinut myös kulttuuriperintö, koska se on erittäin keskeinen osa niin matkailua kuin virkistystäkin. Lisäksi vaihemaakuntakaavan tavoitteissa tulee huolehtia, että alueiden käyttötavoitteissa ei ole sisäisiä ristiriitoja.

Vastine

Erillistä hiljaisten alueiden selvitystä ei ole laadittu eikä olla laatimassa tämän vaihemaakuntakaavatyön aikana, mutta tuulivoimavaihemaakuntakaavatyön aikana laadittua alustavaa kartoitusta hyödynnetään tarvittavilta osin kaavatyön taustamateriaalina. Hiljaisten alueiden luonne vaihtelee merkittävästi kaupunkien hiljaisista alueista koskemattoman luontoympäristön hiljaisiin alueisiin. Keskeisen luonnon hiljaisten alueiden rungon muodostavat maakunnan kansallispuistot ja laajat suojelualuekokonaisuudet.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä kulttuuriympäristö- ja maisemateemoihin liittyviä maakuntakaavamerkintöjä. Tähän vaihemaakuntakaavaan on valittu keskeisesti luonnonarvoihin ja -varoihin merkittävästi vaikuttavat, uusia ohjausmerkintöjä tarvitsevat teemat. Vaikka kulttuuriympäristö- ja maisemamerkinnät liittyvät keskeisesti mm. matkailuun, on voimassa olevien maakuntakaavojen merkintöjen nähty antavan riittävällä tasolla tietoa suunnittelulle, jotta niiden vaikutukset edistämisen tai rajoitteiden osalta pystytään huomioimaan maakuntatason suunnittelussa. Tämän vuoksi kaikkia yksittäisiä kulttuuriperintöön liittyviä kohteita ei ole teemakohtaisissa selvityksissä erikseen mainittu. Usean yksittäisen kohteen sijoittuminen maantieteellisesti lähekkäin tekevät alueesta kiinnostavan kokonaisuuden, ja toisaalta yksittäinen merkittävä kohde on jo yksinään matkailua merkittävästi tukeva. Tällaisia laajoja kokonaisuuksia tai yksittäisiä merkittäviä kohteita ei ole nähty puuttuvan kaavan tausta-

aineistoista, jonka vuoksi nyt esitettyjen kulttuuriympäristön merkintöjen pohjalta pystytään tekemään riittävät päätelmät matkailu- ja virkistystoimintojen suunnittelun tueksi.

Kulttuuriympäristöön ja maisema-alueisiin liittyvät maakuntakaavamerkinnot on osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan mukaisina. Näitä merkintöjä ei ole päivitetty uusimpien inventointitietojen mukaisiksi liitekarttaan, jossa esitetään voimassa olevien maakuntakaavojen merkinnät. Ehdotusvaiheessa selvitetään mahdollisen uuden liitekartan laatimista kulttuuriympäristöön liittyvistä päivitystarvetta edellyttävistä merkinnöistä. Kulttuurihistoria ja maisema-arvot huomioidaan matkailun kehittämismarkinnoissa ja esimerkiksi matkailureittien kehittämisessä.

Maakunnallisia selvityksiä tehtäessä hyödynnetään virallisia tietokantoja. Maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden selvityksen kulttuuriympäristöön liittyvät tiedot on päivitetty museoviraston tietokannoista (www.kyppi.fi). Maastossa tehdyissä päivitysinventoinneissa on keskitytty luonnonsuojellisiin arvoihin. Kulttuuriympäristötietojen osalta maastossa ei ole tehty päivitysinventointeja. Herrankartano on voimassa olevassa maakuntakaavassa Museoviraston muinaisjäännösrekisterin (577010019) mukainen muinaisjäännöskohde (sm 577037 "Herrankartano": Rautakautinen kalmisto ja keskiaikaisen asumuksen pohja").

Kaavan liiteaineistot tarkistetaan ja päivitetään tarvittavilta osin. Termit, kohteiden nimet ja niiden oikeat kirjoitusasut tarkistetaan. Viittaukset vanhentuneisiin seutukaavamerkintöihin poistetaan.

Maa-ainesselvityksen johdannossa todetaan: "Tämän selvityksen keskeisimpänä tavoitteena on siis osoittaa Varsinais-Suomen maakuntakaavaan ne alueet, jotka parhaiten soveltuvat keskitettyyn kivivai-nesvarojen ottotoimintaan. Selvityksen tulokset eivät suoraan johda maakuntakaavamerkintöihin, mutta selvityksen tarkoituksena on toimia pohjana suunnittelutyölle, jossa pohditaan millä ehdoin mahdollisia keskitettyjä ottoalueita kaavaan merkitään." Selvityksen tarkoituksena ei ole osoittaa yksittäisiä rajauksia vaan alueita, jotka tarkentuvat jatkoselvityksissä.

Maakuntakaava on kaavoituksen tasoista yleispiirteisin, ja siinä osoitetaan mittakaavasta johtuen usein myös monialaisia, keskenään ristiriitaisiakin tavoitteita. Maakuntakaava ottaa huomioon ja erityislainsäädännön ohjaus suojelee jo hyvin vahvasti kulttuuriympäristön arvoja ja niiden säilymistä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, mikä on edellytys alueille suunniteltujen toimintojen ja myös suojelun toteutumiselle. Se, että esimerkiksi yksittäinen muinaisjäännös sijaitsee rakentamista edellyttävän maakuntakaavamerkinnot sisällä, ei tarkoita, että muinaisjäännös voitaisiin vastoin erityislainsäädäntöä alueelta hävittää.

2. MIELIPITEET

2.1 Mielipiteen antaja A

Pvm. 27.4.2018

Sisältö *Ruskon Hujalan alue*

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheessa tulisi ottaa Ruskon Hujalan, sekä sen lähialueiden osalta seuraavia seikkoja.

Luonto-arvot

Ruskon Hujalan luonto-arvot ovat merkittävät. Alue kuuluu ns vihersormi -alueisiin, joita ei tulisi hävittää ja joita on Varsinais-Suomessa vähän (Aleksis Klapp Turun Sanomat).

Alueen luonto on moninaista ja lajirikasta. Alueelta on todistetusti löydetty mm useita liito-oravan elinpiirejä. Alueella on vuonna 2013 aikana lintusivusto www.tiira.fi mukaan useita havaintoja erittäin uhanalaiseksi luokitellusta peltosirkusta (vuonna 2013) ja silmällä pidettäväksi luokitellusta teerestä (vuonna 2014).

Ruskon Hujalan ja Maskun Kajamon välisellä metsäalueella on myös virkistys- ja retkeilymerkitystä. Alueen halki kulkee ulkoilureitti joka on osa Kurjenrahkan retkeilyreitistöä. Myös Ruskon kunnan hiihtokeskus sijaitsee kyseisellä alueella.

Liikenne

Arvioitaessa Hujalan alueen tulevaisuutta, tulisi ottaa vakavasti huomioon alueen liikenneturvallisuuden vaikuttavat seikat. Kaikilla niillä toiminnoilla, joilla lisätään alueen liikennemäärää (erityisesti raskas liikenne), heikennetään jo nykyiselläänkin erittäin huonoa liikenneturvallisuutta alueen tienkäyttäjille. Jo tilapäisetkin liikennemäärien lisäykset ovat näkyneet konkreettisesti vaaratilanteina Hujalantien käyttäjillä.

Hujalantie on rakenteeltaan ja kunnoltaan erityisesti kevyelle liikenteelle erittäin vaarallinen. Jalkakäytävän ja kevyenliikenteen väylän puute, sekä kapeat ajokaistat yhdistettynä paikoin erittäin rajoittuneisiin näkyymiin (mutkat, mäet ja rakennukset) tekevät tiestä erittäin vaarallisen. Heikkilän siikalan laajennuttua Suomen suurimmaksi, on raskas liikenne Hujalantiellä lisääntynyt huomattavasti. Ympäri vuotiseksi muuttunut "lieteralli" on entisestäänkin lisännyt Hujalantien vaarallisuutta. Raskasta liikennettä kulkee Hujalantiellä huomattavasti aiempaa enemmän. Hujalantien ollessa melko kapea ja mutkainen, aiheuttaa tämä lisääntynyt raskas liikenne huomattavia riskejä liikenneturvallisuudelle. Erityisessä vaarassa ovat tietä käyttävät lapset ja koululaiset.

Hujalantien ja Vahdontien risteyksen liikennejärjestelyt ovat osoittautuneet huomattavan vaarallisiksi. Maskun suunnassa Hujalantietä sijaitsee uusi omakotitalo -alue, jonka yhteydessä myös mm päiväkot.

Asumisviihtyvyys ja alueen tulevaisuus

Hujalan ja Kajamon alueilla asuu satoja kotitalouksia. Alueen vetovoimatekijä on vuosia ollut luonnonmukainen ympäristö, jossa on mahdollisuus nauttia luonnon rauhasta ja palveluiden läheisyydestä yhtäaikaisesti. Juuri tämä luonnon läheisyys ja monimuotoisuus on varmasti ollut vaikuttamassa ihmisten

muuttohalukkuuteen alueelle. Maskun kunta on voimallisesti pyrkinyt laajentamaan nimenomaan omakotiasumista Kajamon alueella ja kunta on investoinut asuinviihtyvyyteen viime vuosina erittäin voimakkaasti (Maskun Rivieran ulkoilualue).

Ihmisten asumisviihtyvyyteen vaikuttavat monet seikat samanaikaisesti. Edellä luetellut arvot kiteytyvät suoraan alueen asumisviihtyvyyttä arvioitaessa.

Vastine

Varsinais-Suomen liiton maankäyttöjaosto on kokouksessaan (26.1.2015, §6) antanut seuraavan Hujalan aluetta koskevan lausunnon alueen toimintojen kehittämiseen nähden:

"Hujalan alueella sijaitsee maakuntakaavaan merkitty ulkoilureitti sekä maakuntakaavan selvityksissä todettu laaja yhtenäinen virkistys- ja maa- ja metsätalousalueista muodostuva vihervyöhyke, jota ei ole kaavakarttaan merkitty omana alueenaan. Ulkoilureitin linjaus on osa laajempaa virkistysalueverkostoa sekä keskeinen osa paikallisesti aktiivisessa ja runsaassa käytössä olevaa reittiä. Ulkoilureitin sijainti tulee selvittää ja osoittaa kuntakaavassa, sillä alueella on jo nyt useita toimintoja, jotka vaarantavat reitin pysyvyyden ja viihtyisyyden alueella. Ekologisten yhteyksien ja virkistysreitien säilymisen sekä viihtyisyyden turvaamiseksi ja lähialueen yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvien haittavaikutusten vuoksi maankäyttöjaosto ei pidä Hujalan vaihtoehtoja toteuttamiskelpoisina ratkaisuna vaan Hujalan alue tulisi toteuttaa voimassa olevia sikalan laajentamista tukevia lupia sekä olemassa olevia kiviaineksen otto-alueita noudattaen, selostusta esitettyä suppeampana vaihtoehtona, jonka tarkempi sijainti ja laajuus määritetään kaavoitusprosessin aikana. "

Lausunto liittyi alueella tehtävän YVA-hankkeen selostukseen. Varsinais-Suomen liitolle ei ole tullut tietoon sellaisia seikkoja, jotka tätä kantaa muuttaisivat, eli alueen nykyiset toiminnot ja luvitut toiminnot tulee mahdollisimman hyvin sovittaa yhteen alueen muiden maankäyttötarpeiden kanssa. Alue on osaltaan yksi esimerkki kaavatyön keskeisistä tavoitteista, eli luonnonarvojen, virkistys- ja luonnonvarojen käytön yhteensovittamisesta, joka toteutuakseen vaatii hyvää ja tiivistä sidosryhmätyöskentelyä asioiden ratkaisemiseksi.

2.2

Mielipiteen antajat B

Pvm.

2.5.2018

Sisältö

- *Virkistys- ja matkailukohteet*

a. *kohdeluettelossa on Raisiossa paikkoja TOSI vähän, puuttuu mm. Hahdenniemen venesatama, Hainisten altaan keittokatos, Pähkinämäen laavu ja grillipaikka*

b. *luontomuistomerkit ja näköalapaikat: Kerttulassa pirunluola, näköalapaikka, Kuloisissa Tapion alttari ym*

- *Virkistysreitit:*

a. *puuttuu Kuloisten ja Petäsmäen kuntoilureitit*

- *Maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet*

- *Kallastenvuoren lehdon suojelualueita tulisi laajentaa metsään ja kallipoille. Alueella on mm. historiallisia miilukuoppia, monipuolista luontoa (kalliot, suoalueet, erilaiset metsätyypit)*

- *Raisionjokilaakson suojelualueen laajennus leveämmäksi*

- *Mälikkälän-Kuninkojan metsäalueen suojelu (Raisio ja Turku), alueella aarnimetsää, hohkasammalta, erilaisia metsätyyppejä, pähkinälehto, komeita kallio- ja kivimuodostelmia, megaliitti Tapion alttari, historiallinen kivilouhimo/vankityömaa, alue liittyy Kuninkojan lehtoon Turussa*

- *Kuninkojan varren Turun puolella olevaa suojelualueita tulisi jatkaa Raision puolelle*

- Somersojan puronvarsilehto, josta yhteys Piuhanojaan ja Raisonlahden suojelualueelle
- Virtavesialueet: Raisonjokilaakson lisäksi Kuninkoja, Piuhanoja, Somersoja
- Piuhanojan laakso liittyy Raisonlahden luonnosuojelualueeseen, joten luonnosuojelualueen laajentaminen jokilaaksoon olisi luontevaa. Piuhanojan laaksoon yhtyvät myös Kallastenvuoren lehto Somersojan puronvarsilehto liito-oravineen

Vastine Merkitään tiedoksi ja lisätään Kuloisten ja Petäsmäen kuntoilureitit ja esitetyt luonto-, virkistys- ja matkailukohteet soveltuvin osin täydentyvään taustaselvitysmateriaaliin.

2.3 **Mielipiteen antajat C**

Pvm. 26.4.2018

Sisältö *Alue / kiinteistöt*

Rihtniemen Korppistennokka:

- Kustaantalo-niminen tila (631-415-1-265) Pyhärannan kunnan Rihtniemen kylässä
- Piispankallio-niminen tila (631-415-1-325) Pyhärannan kunnan Rihtniemen kylässä

Muistuttajat

Poistettu yhteenvedosta tietosuojan vuoksi.

Vaatus

Rihtniemen Korppistennokkaa koskeva suojelualue Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa on poistettava tai sitä pienennettävä pinta-alaltaan vastaamaan alueen voimassa olevan ranta-asemakaavan mukaista suojelualueetta.

Perustelut

Maakuntakaavaan valmisteluvaiheessa suojelualueeksi merkityn Rihtniemen Korppistennokan suojelualueetta vaaditaan muutettavaksi joko niin, että alueen suojeluperuste poistetaan kokonaan tai ainakin suojelualueetta pienennetään pinta-alaltaan sen suuruiseksi, kuin ranta-asemakaavassa on aikanaan määritetty. Kustaantalo-nimisen tilan omistus on muuttunut vuonna 2016 ja suurimman osan muistutuksen kohteena olevasta suojelualueesta omistavat nykyään XXX lapsenlapset XXX (nimet poistettu tietosuojan vuoksi).

Alueen louhikkoinen osa on suojeltu jo 13.3.1978 vahvistetussa voimassa olevassa ranta-asemakaavassa (silloinen rantakaava). Alueella sijaitseva louhikko tulee säilymään muuttumattomana. Kuitenkaan lammen ympäristössä ei kasva harvinaisia kasveja, ja lammen ympäristö tulee vääjäämättä soistumaan maan kohoamisen seurauksena tulevaisuudessa, joten ko. alueen suojelulle ei ole maisemaan perustuvia perusteita.

Aluetta koskevan rantakaavaselosteen mukaan alueen puusto ja kasvillisuus on säilytettävä puistometsänä. Ainoastaan jalankulkuliikenne on sallittu. Tulenteko ja leiriytyminen on kielletty jo ranta-asemakaavan perusteella.

Muistuttajat ovat kuitenkin saaneet tietää, että aluetta ja jokamiehenoikeuksia käytetään alueella väärin ja ranta-asemakaavan määräysten vastaisesti. Alueella liikkuu paljon koiran ulkoiluttajia sekä retkeilijöitä. Palokunta on käynyt alueella on jo ainakin kaksi kertaa sammuttamassa tulen, jotka ovat saaneet alkunsa ilmeisesti retkeilijöiden sytyttämistä luvattomista nuotioista.

Muistuttajat ovat lisäksi mm. saaneet tietää, että heidän omistamillaan alueilla on ollut jo 10 vuoden ajan geokätkö omistajien tietämättä. Geokätköily on ilmeisen suosittu harrastus ja kätkö po. kiinteistöillä on tuonut alueelle runsaasti autolla kulkevia harrastajia ja samalla luonnon roskaamista, elävien puiden katkomista sekä luvattomia nuotioita (nuotiopuita on löydetty nojaamassa alueen puihin).

Alueen sisällä sijaitseva ns. Vihitynmaan rinki on 10X10m kokoinen kivikehärakenne ja sellaisenaan suojeltu alue, jonka omistaa Pyhärannan seurakunta. Vihitynmaan rinkiä mainostetaan valtakunnallisena retkeilykohteena. Retkeilijät eivät kuitenkaan tunnu ymmärtävän, että ko. retkeilykohde on vain noin 10X10m kokoinen alue, jonka ympärillä olevat alueet ovat yksityisessä omistuksessa.

Pyhärannan seurakunta ei ole koskaan huolehtinut Vihitynmaan ringille johtavan tien kunnossapidosta vaan ainoastaan ko. kivikehärakenteen markkinoinnista retkeilykohteena. Alueella on myös Lions Club Rauma ry:n pystyttämä muistolaatta, jonka mukaan alue olisi hautapaikka ja lain suojaama muinaisjäänös. Museovirasto on tutkinut XX isoisän XX aloitteesta kivikehärakenteen aluetta 1950-luvulla ja todennut, ettei kyseessä todellisuudessa ole hautapaikka (nimet poistettu tietosuojaan vuoksi). Esimerkiksi Varsinais-Suomen historiassa puhutaan hiisien karkotuspaikasta ja Museovirasto kirkkorakenteesta.

Kun aluetta on jo markkinoitu suojelualueena, on alueen luonnolle edellä kuvatuilla tavoilla aiheutunut retkeilijöiden ja muiden aiheuttamaa räsitystä ja vahinkoa, mikä tulee edelleen lisääntymään, mikäli alue vahvistetaan suojelualueeksi nyt valmisteluvaiheessa olevassa maakuntakaavassa.

Rihtniemen Korppistennokan läheisyydessä sijaitsee runsaasti muita virkistyskäyttöön soveliaampia alueita kuin Kustaantalon ja Piispankallion kiinteistöjen alueet. Toisaalla Rihtniemessä sijaitsee Metsähallituksen hallinnoima 15 ha kokoinen luontoalue lintutorneineen, ja lähellä Reilan kylässä on 3 km pituinen luontopolku, jonne retkeilijät tulisi ohjata mieluummin kuin Rihtniemen Korppistennokkaan.

Muistuttajat katsovat, että kulku rantakaava-alueella oleville tonteille estyy ja rauha on mennyttä, mikäli aluetta edelleen markkinoidaan suojelualueena. Muistuttajien käsitys on, että mikäli alueen suojelustatus poistetaan tai suojelualuetta ainakin huomattavasti pienennetään, tulee alueella vierailemaan nykyistä vähemmän retkeilijöitä ja muita ulkoilijoita, minkä johdosta alueen luonnon biologinen monimuotoisuus tulee säilymään varmemmin entisellään.

Muistuttajat katsovat lisäksi, että maakuntakaavaan esitetty suojelualue kattaa suhteettoman suuren osan Piispankallio-nimisen kiinteistön kokonaispinta-alasta. Muistuttajat katsovat, että esitetty suojelu ja sen toteuttaminen olisi vastoin perustuslain 15 §:n oikeusohjetta. Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Alueen merkitseminen suojelualueeksi maakuntakaavaan esitetyn kokoisena on siten muistuttajien käsityksen mukaan perustuslain ja suhteellisuusperiaatteen vastaista.

Edellä kerrotuilla perusteilla ja ennen kaikkea alueen luonnonarvojen säilyttämiseksi Rihtniemen Korppistennokan suojelualuumerkintä tulee poistaa maakuntakaavasta kokonaan tai ainakin sitä tulee huomattavasti pienentää vastaamaan ranta-asemakaavan mukaista suojelualuetta (louhikkoalue).

Liitteet: Kartta

Vastine

Tarkistetaan suojelun alueen rajaus ja sen oikeellisuus maakuntakaavassa ja liiteaineistoissa.

2.4 Mielipiteen antaja D

Pvm. 27.4.2018

Sisältö *Miksi ampumaratoja ei ole merkitty vapaan ajan virkistysharrastekohteiksi ? Eiköhän kuulu merkitä myös sellaiseksi faktisesti....*

Vastine Ampumaradat on Varsinais-Suomen voimassa olevissa maakuntakaavoissa luokiteltu omaksi merkinäkseen (ea-kohdemerkintä). Samaan luokkaan kuuluvat myös Puolustusvoimien ampuma-alueet. Vaikka ampumaradat palvelevat harrastajien virkistysalueina, on kaavoituksen näkökulmasta päädytty käyttämään ea-merkintää. Tähän syynä on se, että kyseinen harrastus aiheuttaa ympäristöhäiriöitä ja potentiaalista vaaraa ja vaatii siksi erityisiä turvallisuusjärjestelyitä. Virkistysalueet ja kohteet ovat lähtökohtaisesti avoimia ja maksuttomia käyttäjilleen. Ampumaradat puolestaan edellyttävät käyttäjiltään seurajäsenyyttä, joten sikäläkin on perusteltua, että ne esitetään omana merkintäänään.

2.5 Mielipiteen antajat E

Pvm. 27.4.2018

Sisältö *Esitämme mielipiteemme Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheesta ja toivomme, että esitetyt seikat huomioidaan kaavatyössä. Muun muassa liikennettä ja liikennejärjestelyjä, maankäyttöä ja asutusta, luonnonarvoja ja retkeilyreitistöjä käsittelevät huomiomme koskevat Ruskon Hujalan aluetta. Alueen ominaispiirteistä johtuen esitämme, että maakuntakaavassa turvataan erityisesti virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys sekä huomioidaan liikennejärjestelyihin liittyvät rajoitteet ja puutteet alueen maankäytön kannalta. Kaavatyössä on kiinnitettävä erityistä huomiota luonto- ja virkistysalueiden säilymiseen.*

1 Liikenne ja liikennejärjestelyt

Hujalantie/Ruskontie (12254) on hyvin mutkikas, kapea, valaisematon ja huonokuntoinen sekä nykyisillä liikennemäärillä vaarallinen. Raskaan liikenteen määrä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti jo olemassa olevien louhintalupien/kiviainesmyynnin/ylijäämämaan vastaanoton sekä laajentuneen sikalatoiminnan (lietelannan ympärivuotinen kuljetus) myötä. Jos raskaan liikenteen määrää kasvatetaan entisestään, Hujalantien muiden tienkäyttäjien, etenkin koululaisten, turvallisuus on vaarassa. Muun muassa Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (esim. 3.8.2016, VARELY/1947/2016) on lausunnossaan arvioinut tieosuuden vaaralliseksi ja esimerkiksi Maskun kunta on esittänyt vakavan huolestumisensa liikennemäärän kasvuun Ruskontiellä.

Hujalantie vaatii toimenpiteitä liikenneturvallisuuden ja tien liikennöitävyyden parantamiseksi. Haitallisten vaikutusten lievittäminen tieosuudella on kuitenkin erittäin hankalaa, koska esimerkiksi Hujalan kylän kohdalla rakennukset sijaitsevat aivan tien tuntumassa. Varsinais-Suomen ELY-keskus on ilmoittanut, ettei sillä ole mahdollisuutta osallistua maantien 12254 tai uuden yhteyden rakentamiskustannuksiin.

Liikennejärjestelyä koskevat rajoitukset on huomioitava maakuntakaavassa, eivätkä esitettävät linjaukset liikenneturvallisuuden näkökulmasta voi enää tukea maa-aineksen ottamista, maankaatopaikka- tai sikalatoimintojen laajenemista alueella. Raskaan liikenteen mahdollinen kasvu vaikuttaisi äärimmäisen kielteisesti kaikkiin tienkäyttäjiiin: se heikentäisi liikenneturvallisuutta ja jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita sekä aiheuttaisi melua.

Tällä hetkellä yhdelläkään taholla ei ole esittää ajantasaista tietoa Hujalantien liikennemääristä, sillä eri toimijoiden ja hankkeiden yhteisvaikutuksia ei ole selvitetty. Tästä johtuen tiestön kestävyyttä ja ympäristön sietokykyä on mahdotonta arvioida.

Alueelle luvitettut toiminnot:

- NCC Roads Oy:n maanottotoiminta
- Palovuoren kiven ja
- JJ Kaivin ja Kallio Oy:n luvat louhintaan ja jätteenkäsittelynsikalatoiminnan aiheuttama liikenne (sijojen ja lietalannan ympärivuotinen kuljetus)
- Heikkilän pellon ennallistamisesta aiheutuva NCC Roads Oy:n täytemaanajo
- NCC:n betonin ja asfaltin valmistus (mm. betoninkuljetus, pumppuautojen siirtäminen sekä sementin, veden ja hienon kiviaineksen kuljetukset betoniasemalle) sekä
- Matti Järäisen kivenlouhinta, murskaamo ja ylijäämämaiden vastaanottaminen (Huom! Vaasan hallinto-oikeus on 16.4.2018 kumonnut Ruskon kunnan kaavoitus- ja rakennuslautakunnan päätöksen ympäristöluvasta ja palauttanut asian lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi).
- Pyylampi Oy:n räjähdesarasto

2 Hujalan tulevaisuus

Maakuntakaavan tavoitteena on taajamien osalta keskittää kasvua nykyisille maakuntakaavan aktiivisen maankäytön alueille, millä pyritään hillitsemään taajamarakenteen laajentumista ja eheyttämään yhdyskuntarakennetta. Ruskon viimeaikainen ja tuleva kasvutahti huomioiden taajamarakenteen laajentuminen on ollut ja on väistämätöntä. Esimerkiksi Päälistönmäen kaava-alue on yhtä kaukana keskustajamasta kuin Hujalan pientaajama. Valmisteilla oleva Ketunluolan asuinalue sijaitsee vielä kauempana keskustasta.

Maakuntakaavassa on huomioitava, että viimeisten 20 vuoden aikana Hujalan maankäytön tilanne on muuttunut olennaisesti asuinrakentamisen, viimeksi erityisesti Maskun Kajamon myötä. Maa-aineksen ottotoiminnan ja terminaalityönteiden sijaan alueen maankäytön ohjaus on nähtävä pidempänä jatkumona. Nykyisten lupien piirissä harjoitettava louhos- ja läjitystoiminta on määräaikaista. Esimerkiksi läjitykseen rakennettavuuden heikkous verrattuna alkuperäiseen kallioon rajoittaa alueen käyttömahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Seudullisen kehityksen kannalta on nähtävä, että ympäristöön voi seuraavan 50 vuoden aikana tulla merkittävä tarve maankäytön muutoksille. Hujala edustaa pientaajamaa, taajaman välittömässä läheisyydessä olevaa ns. lievealuetta. Näemme, että se on kehittyvä alue yhdyskuntarakenteen eheyttämisen ja kaavan kehittämistoimenpiteiden kohdistumisen kannalta.

3 Maankäyttö ja asutus sekä toimintojen yhteisvaikutukset

Jokainen uusi toiminto heikentää Hujalan ja sen lähialueiden maankäyttöä, kun yhä laajemmat alueet altistuvat louhostoiminnasta, jätteiden käsittelystä ja läjittämisestä sekä betonin- ja asfaltinvalmistuksesta sekä räjähteiden kuljetuksesta, valmistuksesta ja varastoinnista johtuvalle häiriölle. Ruskon ja Maskun kunnat on useissa yhteyksissä esittäneet huolensa alueen maankäytön tulevaisuudesta eivätkä antamiensa lausuntojen mukaan puolla nykyisten toimintojen kasvattamista ja vahvistamista. Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa on huomioitava tämä pyrkimys. Ruskon kunnan mukaan Hujalan alueen kyseisten [mm. maa-ainesten otto / kierrätysterminaalityö] toimintojen laajentumiselle/ lisääntymiselle ei ole edellytyksiä." (KHALL 9.1.2017)

Ruskon kunta ei suunnittele sellaista kaavamuutosta, joka mahdollistaisi esimerkiksi NCC Industry Oy:n kaavaileman kierrätystermiinalin (ylijäämämaiden läjitystoiminta ESAVI/5117/2015) toiminnan. Näin ol-
len vaihemaakuntakaavankaan ei ole perusteltua puoltaa haitta-aineita sisältävien maa-ainesten kulje-
tuksia ja sijoittamista Hujalaan tiiviisti asutulle kaupunkiseudulle, jossa sekä Ruskon että Maskun asutus
on lähellä. Suuntaus tulisi heikentämään merkittävästi alueen asukkaiden asumisviihtyvyyttä sekä alu-
een virkistyskäyttöä. Toiminnan laajeneminen aiheuttaisi lisää haitallisia vaikutuksia, joiden poistami-
seen tai lieventämiseen ei tämänhetkisten tiedon mukaan ole riittävästi mahdollisuuksia.

Alueella sijaitsee jo nykyisellään melua ja ympäristöhäiriöitä aiheuttavia toimintoja, joiden ympäristölle
ja asumiselle aiheuttama haitta on olennainen. Hankkeiden yhteisvaikutukset ovat vaarassa paisua liian
haitallisiksi. Toivomme, että kaavoitus tukisi kehityssuuntaa, jossa yksittäisistä hankkeista ja toimin-
noista ei muodostuisi ympäristön kannalta liian suurta kokonaisuutta. Esitämme esimerkiksi, että Hujalan
asutuksen turvaksi maakuntakaavassa laadittaisiin suoja- tai konsultointivyöhyke, jolla rajoitettaisiin lä-
heisen vaara-alueen (mm. räjähdetarasto, kiviaineslouhos) aiheuttamia haitallisia vaikutuksia.

4 Terminaalit

NCC Industry Oy on mainittu Varsinais-Suomen alueen bioenergia- ja materiaalikäsittelyterminaalien
perusselvityksen terminaalikortissa 10: Raisio, Rusko ja Turku. Selvityksen mukaan yhtiöllä on suunnit-
telmia laajentaa toimintaansa nykyisellä terminaalialueella. On kuitenkin huomioitava, että NCC Industry
Oy:n toimintapaikkaa koskeva lupa on hylätty (ESAVI/5117/2015), sillä esitetylle toiminnalle tai sen laa-
jentamiseen ei ole nähty perusteita ja edellytyksiä alueella.

Päätöstä perusteltiin mm. sillä, että läjityksien rakennettavuuden heikkous verrattuna alkuperäiseen
kallioon rajoittaa alueen käyttömahdollisuuksia tulevaisuudessa. Voimassa olevassa yleiskaavassa ei
myöskään ole tarkasteltu mittavan jätteenkäsittelytoiminnan aiheuttamia liikenne- tai muita vaikutuksia
alueelle.

5 Viheryhteydet

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa määritellään tärkeimpien viheryhteyksien säilymi-
nen. Ruskon Hujalan alue kuuluu oleellisena osana Turun seudun pohjoisosan viherkäytäväverkostoon.
Lähimmät luonnonsuojelualueet ovat noin kilometrin päässä lounaassa sijaitsevat Kullanvuori ja Kare-
vansuo. Hujalasta viherkäytävä ulottuu aina seitsemän kunnan rajapyykkiin Kuhankuonoon, joka on esi-
historiallinen Suomen ja Kainuun maakuntien välinen raja. Hujalan alue on ns. vihersormi, jollaisia maa-
kunnassamme on vähän (Aleksis Klap TS 8.1.2016). Tästä syystä alueella voi olla suojelutarpeita, jotka
pitää selvittää osana kaavatyötä.

Kaavatyössä on varmistettava, että lähialueen yhdysrakenteeseen ei kohdistu liiallisia haittavaikutuksia,
jotka vaarantaisivat ekologisten yhteyksien ja virkistysreitien säilymistä Hujalassa.

6 Liito-orava

Vaihemaakuntakaavaa laadittaessa on huomioitava luonnonsuojeluohjelmat ja -päätökset sekä kiinni-
tettävä erityisesti huomiota luonnonarvojen vaalimiseen (MRL 28 §). Maakuntakaava ei saa heikentää
liito-oravan elinolosuhteita Hujalan alueella.

Heinä- ja lokakuussa 2014 Hujalassa, XX perikunnan omistamalla alueella tehdyistä avohakkuista huo-
limatta Hujalan alueella esiintyy yhä liito-oravaa (nimi poistettu tietosuojaan vuoksi). Sen olemassaolo on
vahvistettu mm. NCC Roads Oy:n vuonna 2014 teettämässä luontoselvityksessä (osa kierrätystermi-
naalihankkeen YVA-menettelyä). Lisäksi ELY-keskuksen ylitarkastaja teki alueella maastokäynnin

20.3.2015, jolloin Hujalasta löydettiin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. ELY-keskukseen on ilmoitettu alueen tiettävästi tuoreimmista liito-oravahavainnoista viimeksi keväällä 2017.

7 Muut huomioitavat seikat

Ohessa muita vaihemaakuntakaavan valmistelussa huomioitavia seikkoja:

- Lähialueella on kulttuurihistoriallisia rakennuskokonaisuuksia (mm. valtakunnallisesti merkittävä Ruskon kirkon miljöö, Ruskon perinteinen talonpoikaismaisema), joihin kohdistuvat vaikutukset on huomioitava.
- Täyttääkö kirkonseutu seudullisesti merkittävän kyläalueen tai valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen kriteerit?
- Alueella on kartoitettu olevan kiinteitä muinaisjäännöksiä.
- Hujalan läpi kulkee maakunnallisesti merkittävä virkistysreitti.
- Aluetta halkoo suurjännitelinjan varaus.
- Alueella kulkee historiallisesti arvokas Pyhä Henrikintie.
- Hujalan alueesta noin 1,3 kilometriä länteen sijaitsee soidensuojeluohjelmaan kuuluva Karevansuo (SSO020039). Yhtenäinen suoalue rajoittuu lännessä valtatie 8:aan (välissä kapea sekametsäkais-tale) ja Rivieran hiekkakuoppiin. Pohjoispuolella alue rajoittuu vanhoihin sorakuoppiin ja asutukseen. Idässä suota reunustaa kallio ja havumetsä. Eteläpuolella suo vaihettuu eri vyöhykkeiden kautta kor-pimaiseen metsään. (Suomen luontotieto Oy 2006)
- Hujalan alueelta on kallioruhjeita pitkin vesien pääsy Samppasuolle ja edelleen Karevansuon pohja-vesialueelle on mahdollista.
- Hujalassa sijaitsee Kullavuoren valtakunnallisesti arvokas kallioalue (KAO020072, arvoluokka 4), josta valtaosa on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi.
- Kaavoituksessa on huomioitava vaikutukset Ruskon käytössä oleviin Antintalon pohjavesialueisiin.
- Hujalan maankäytön seurauksena metsäalueiden elinympäristöjen pirstoutumisella ei saa olla vaikutukset eliöstöön ja eläinten kulkureitteihin tai muihin ekologiisiin yhteyksiin.
- Alueella esiintyvien tiukasti suojeltujen lepakoiden elinolosuhteet turvattava myös tulevaisuudessa.
- Alueella esiintyy myös muita vähälukuisia lajeja, kuten kangaskiurua ja kehrääjää, joihin kohdistuviin vaikutuksiin on tarpeen kiinnittää huomiota.

8 Lopuksi

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavatyössä tulisi huomioida Ruskon Hujalan alueen ominaispiirteet ja tunnistaa alueelle ominaiset haasteet. Vaihemaakuntakaavassa ja alueen kehittämisessä tulee huomioida asutus sekä turvata luonto-, kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot sekä yhtenäisten virkistysalueiden ja ekologisten yhteyksien jatkuvuus.

Alueelle viime vuosina esitettyjen massiivisten maa-aineksen otto- ja terminaalihankkeiden sekä niitä tukevien toimintojen takia koemme huolta ja pelkoa erityisesti luontoarvojen vaarantumisesta tulevaisuudessa sekä alueen virkistyskäytön merkittävästä heikentymisestä. Toivomme, että mielipiteemme otetaan huomioon kaavatyössä.

Vastine

Varsinais-Suomen liiton maankäyttöjaosto on kokouksessaan (26.1.2015, §6) antanut seuraavan Hujalan aluetta koskevan lausunnon alueen toimintojen kehittämiseen nähden:

"Hujalan alueella sijaitsee maakuntakaavaan merkitty ulkoilureitti sekä maakuntakaavan selvityksissä todettu laaja yhtenäinen virkistys- ja maa- ja metsätalousalueista muodostuva vihervyöhyke, jota ei ole kaavakarttaan merkitty omana alueenaan. Ulkoilureitin linjaus on osa laajempaa virkistysalueverkostoa sekä keskeinen osa paikallisesti aktiivisessa ja runsaassa käytössä olevaa reittiä. Ulkoilureitin sijainti

tulee selvittää ja osoittaa kuntakaavassa, sillä alueella on jo nyt useita toimintoja, jotka vaarantavat reitin pysyvyyden ja viihtyisyyden alueella. Ekologisten yhteyksien ja virkistysreitin säilymisen sekä viihtyisyyden turvaamiseksi ja lähialueen yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvien haittavaikutusten vuoksi maankäyttöjaosto ei pidä Hujalan vaihtoehtoja toteuttamiskelpoisina ratkaisuna vaan Hujalan alue tulisi toteuttaa voimassa olevia sikalan laajentumista tukevia lupia sekä olemassa olevia kiviaineksen otto-alueita noudattaen, selostusta esitettyä suppeampana vaihtoehtona, jonka tarkempi sijainti ja laajuus määritetään kaavoitusprosessin aikana. "

Lausunto liittyy alueella tehtävän YVA-hankkeen selostukseen. Varsinais-Suomen liitolle ei ole tullut tietoon sellaisia seikkoja, jotka tätä kantaa muuttaisivat, eli alueen nykyiset toiminnot ja luvitut toiminnot tulee mahdollisimman hyvin sovittaa yhteen alueen muiden maankäyttötarpeiden kanssa. Alue on osaltaan yksi esimerkki kaavatyön keskeisistä tavoitteista, eli luonnonarvojen, virkistys- ja luonnonvarojen käytön yhteensovittamisesta, joka toteutuakseen vaatii hyvää ja tiivistä sidosryhmätyöskentelyä asioiden ratkaisemiseksi.

2.6 Mielipiteen antajat F

Pvm. 27.4.2018

Sisältö *Tässä mielipiteemme liittyen Ruskon Hujalan alueen hyödyntämiseen, johon varmasti moni muukin alueen asukas yhdistyy.*

Hujalan alueella on mitä hienoimmat ulkoilu- ja virkistysalueet. Maasto on monimuotoista ja kasvustosta sekä eläimistöä löytyy loputtomasti mielenkiintoista tutkittavaa ja seurattavaa. Niistä jopa osa uhanalaisia, kuten liito-orava. Paikoittain hienojen suoalueiden pitkospuureittien ja osittain hauskojen kallioiden, metsikköjen ja tasaisempien maastojen läpi kulkiessa tulee mahtava tunne siitä, kuin olisi varta vasten lähtenyt johonkin lomalle kokeakseen jotain niin upeaa - mutta mikä hienointa, olemme saaneet niistä nauttia kotiemme välittömässä läheisyydessä! Olemme pitäneet itseämme onnekkaina että olemme löytäneet niin mahtavan paikan asua: suuren omakotitajaman, joka on aivan luonnon rauhassa mutta silti palvelut toimivat!

Toivomme, ettei tätä rikkoisi lähelle asetetut toiminnot, jotka upeiden retkeilyalueidemme tuhoamisen lisäksi tuottaisivat haittaa meille mm. melusaasteen, pölyn ym. puhtaan ilman pilaavien päästöjen muodossa. Suuri ongelma lapsiperhevoittoisen omakotitaloalueen vieressä olisivat myös toiminnot, joiden mukana (varsinkin raskas-) liikenne lisääntyisi, sillä alueelle johtavat tiet ovat kapeita ja mutkaisia ja jo nykyisellään aiheuttavat vaaratilanteita meidän rakkaiden lapsosten koulumatkoille ja muulle liikenteelle. Saati sitten kun huomioon otetaan se, että teiden kunto ei kertakaikkiaan kestä enää yhtään lisää kuormitusta, kun nyt jo kuopat ovat olleet niin häiritseviä että autot ovat lähellä hajota! Lisäksi teiden varsilla on paljon omakotitaloja, osa vanhoista taloista on hyvinkin lähellä teitä ja piholla lapsia. Päiväkotikin löytyy reitin varrelta.

Joten pyydämme: antakaa meidän pitää rauhamme ja puhdas luontomme täällä, jossa olemme kallilla varoilla rakentaneet unelmiemme talot ja pihat! Teollisuus- ym. häiritsevää toimintaa kun voi yhtä lailla sijoittaa johonkin, jossa se tuottaa vähemmän haittaa ja vaaraa ihmisille. Meitä kuitenkin täällä Hujalan lähellä asuu jo satoja..

Vastine Varsinais-Suomen liiton maankäyttöjaosto on kokouksessaan (26.1.2015, §6) antanut seuraavan Hujalan aluetta koskevan lausunnon alueen toimintojen kehittämiseen nähden:

"Hujalan alueella sijaitsee maakuntakaavaan merkitty ulkoilureitti sekä maakuntakaavan selvityksissä todettu laaja yhtenäinen virkistys- ja maa- ja metsätalousalueista muodostuva vihervyöhyke, jota ei ole

kaavakarttaan merkitty omana alueenaan. Ulkoilureitin linjaus on osa laajempaa virkistysalueverkostoa sekä keskeinen osa paikallisesti aktiivisessa ja runsaassa käytössä olevaa reittiä. Ulkoilureitin sijainti tulee selvittää ja osoittaa kuntakaavassa, sillä alueella on jo nyt useita toimintoja, jotka vaarantavat reitin pysyvyyden ja viihtyisyyden alueella. Ekologisten yhteyksien ja virkistysreitin säilymisen sekä viihtyisyyden turvaamiseksi ja lähialueen yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvien haittavaikutusten vuoksi maankäyttöjaosto ei pidä Hujalan vaihtoehtoja toteuttamiskelpoisina ratkaisuna vaan Hujalan alue tulisi toteuttaa voimassa olevia sikalan laajentumista tukevia lupia sekä olemassa olevia kiviaineksen otto-alueita noudattaen, selostusta esitettyä suppeampana vaihtoehtona, jonka tarkempi sijainti ja laajuus määritetään kaavoitusprosessin aikana. "

Lausunto liittyi alueella tehtävän YVA-hankkeen selostukseen. Varsinais-Suomen liitolle ei ole tullut tietoon sellaisia seikkoja, jotka tätä kantaa muuttaisivat, eli alueen nykyiset toiminnot ja luvitetut toiminnot tulee mahdollisimman hyvin sovittaa yhteen alueen muiden maankäyttötarpeiden kanssa. Alue on osaltaan yksi esimerkki kaavatyön keskeisistä tavoitteista, eli luonnonarvojen, virkistys- ja luonnonvarojen käytön yhteensovittamisesta, joka toteutuakseen vaatii hyvää ja tiivistä sidosryhmätyöskentelyä asioiden ratkaisemiseksi.

2.7 **Mielipiteen antajat G**
Pvm. 16.4.2018

Sisältö *Ympäristöministeriö on 20.3.2013 vahvistanut Loimaan seudun, Turun seudun kehyskuntien, Turunmaan ja Vakka-Suomen maakuntakaavat, jotka muodostavat yhdessä Varsinais-Suomen voimassaolevan maakuntakaavan. Nämä maakuntakaavat ohjaavat edelleen alueidensa yhdyskuntarakenteen suunnittelua ja liikennejärjestelmien kehittämistä. Maakuntavaltuusto onkin ilmoittanut tämän luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan työn täydentävän jo vahvistettuja maakuntakaavoja. Turun seudun kehyskuntien maakuntakaavasta DNr:o YM1/5222/2011 jätettiin vahvistamatta Omenais-tenaukolta Särkängsalmen kautta Askaistenlahdelle ja Naantalin vanhan kaupungin satamaan johtavan uuden veneilyn runkoväylän merkintä. Korkein hallinto-oikeus (31.10.2014 Diaarinumerot 1205/1/13,1224/1/13,1682/1/13, 1683/1/13) päätti myös, ettei ympäristöministeriön päätöksen lopputulosta muuteta.*

Ympäristöministeriön päätöksen mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen järjestelyihin sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin koko kaavan alueella. Uusi veneilyn runkoväylä Särkängsalmen nykyisen kiinteän vuonna 1970 rakennetun sillan kohdalta olisi kaavaan merkityssä matalassa päässä edellyttännyt avattavaa siltaa maantielle 189. Kiinteän sillan katkaiseminen avattavalla sillalla häittäisi vakituisia ja vapaa-ajan asukkaita, yrityksiä ja niiden työntekijöitä, joukkoliikennettä, hälytysajoneuvoliikennettä sekä muita tien käyttäjiä.

Avattavan sillan rakentamisesta Särkängsalmeen on annettu monta kielteistä päätöstä jo aiemmin. Länsi-Suomen ympäristölupavirasto hylkäsi 13.6.2003 antamallaan lainvoimaisella päätöksellä Tiehallinnon hakemuksen läppäsillasta sillä perusteella, että läppäsillasta johtuva hyöty suhteessa maaliikenneyhteyden varassa olevien kuntien asukkaille liikenneyhteyden olennaisesta huonontumisesta aiheutuvaan haittaan, vahinkoon ja muuhun edunmenetykseen ei ollut huomattava eikä oikeudellisia edellytyksiä luovan myöntämiseksi avattavan sillan hankkeelle ollut olemassa. Asia on ollut käsiteltävänä myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa jo aiemminkin 17.8.2005/2021 (diaarinumero 2552/1/04). Asiaa on käsitelty myös vesioikeudessa, joka totesi silloin suunnitellun kolmesti vuorokaudessa avautuvan avattavan sillan vaikeuttavan liiaksi sillan takana asuvien asukkaiden arkea.

Vaihemaakuntakaavoituksessa noudatettavien uusien 1.4.2018 voimaan tulleiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan toimiva aluerakenne koostuu erikokoisista yhdyskunnista, tehokkaista ja toimintavarmista liikenneyhteyksistä ja energiahuollosta sekä elinvoimaisesta luonto- ja kulttuuriympäristöstä. Kestävällä alueidenkäytön suunnittelulla edistetään yhteiskunnan toimivuutta, rakennetun ympäristön laatua ja ihmisten arjen sujuvuutta. Yhdyskuntarakennetta on kehitettävä siten, että palvelut ja työpaikat ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa. Liikenneturvallisuutta ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä on myös ko. valtakunnallisten ohjeiden mukaan parannettava. Liikennejärjestelmää edistetään myös varmistamalla tavara- ja henkilöliikenteen toimivuus.

Merimaskun, Rymättylän, Velkuan ja Askaisten työssäkäyntialueiksi katsotaan mm. Naantali, Raisio ja Turku. Liikenneyhteyden näihin alueisiin pitää olla jatkossakin sujuvaa ja toimivaa ilman ylimääräisiä viivytyksiä, eikä Merimaskun, Rymättylän, Velkuan ja osittain myös Askaisten taajamien sekä keskusten elinolosuhteisiin ja kasvuedellytyksiin saa vaikuttaa rajoittavasti. Saariston yrittäjien pitäisi olla samassa asemassa mantereiden yritysten kanssa, eikä heidän toimintaedellytyksiään saa heikentää viivytyksiä aiheuttavilla liikenne ratkaisulla. Joukko- ja hälytysajoneuvoliikenteen pitää palvella Särkäsalmen sillan takana asuvia tasavertaisesti Naantalin mantereiden asukkaiden kanssa.

Korkeiden purjealusten pääsy Naantalın vierasvenesatamaan on mahdollista toteuttaa muilla ratkaisulla kuin nykyisen kiinteän Särkäsalmen sillan muuttamisella avattavaksi seututiellä 189. Riittävän korkean kiinteän sillan rakentamista voisi ajatella esim. Särkäsalmeen, Naantalinsalmeen tai Kirkonsalmeen. Naantalinsalmen kautta reitti Naantalın vanhan kaupungin satamaan on myös veneille lyhyempi. Nykyiset Ukko-Pekan sillat voisi korvata uudella korkeammalla sillalla, joka kulki Kuparivuoren päältä. Naantalın kaupunki on teettänyt myös vuonna 2006 selvityksen Luonnonmaan ja Lapilan ym. saarien osayleiskaavan tarkistukseen liittyen kanavavaihtoehdoista. Silloilla tai tunneleilla, joissa kiinteää tieyhteyttä ei katkaista, voidaan taata esteetön ja viivästykseltön liikenneyhteys sekä maantie- että vesiliikenteelle. Kiinteästä sillasta ei aiheudu myöskään jatkuvia kauko-ohjauksen, tieliikenteen ohjauksen ym. käyttö- ja huoltokuluja. Korkeimmille purjealuksille voisi järjestää sataman myös Luonnonmaalle ennen siltoja, josta järjestettäisiin esim. kuljetus Naantalın vanhaan kaupunkiin.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen järjestelyihin. Suomen hallituksen vuosille 2016 - 2019 päättämien aluekehittämisen painopisteiden (aluekehittämispäätös) mukaan maaseutu- ja saaristoalueiden kehitystä ja niiden omiin vahvuuksiin perustuvaa elinkeinotoimintaa on tuettava niiden edellyttämien tavoin. Monikeskuksinen aluerakenne tarvitsee toimiakseen hyvät tieyhteydet.

Vastine

Särkäsalmen veneilyn runkoväylään liittyvä selvitystyö on käynnissä yhteistyössä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Naantalın kaupungin kanssa. Selvityksessä arvioidaan veneilyn runkoväylän ja sen edellyttämän läppäsillan vaikutukset laajasti, huomioiden etenkin liikenteen sujuvuus sekä turvallisuus, hälytysajoneuvojen kulku, vaikutukset alueen asukkaisiin ja vaikutukset elinkeinoelämään. Vaikutusten arvioinnin tulosten perusteella arvioidaan veneilyn runkoväylän toteuttamismahdollisuudet Särkäsalmen kohdalle kaavan ehdotusvaiheessa. Alueen asukkailla on mahdollisuus osallistua selvitystyöhön. Elokuussa 2018 järjestetään aiheeseen liittyvä työpaja.

2.8
Pvm.

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry
27.4.2018

Sisältö

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri lausuu mielipiteensä valmisteilla olevasta vaihemaakuntakaavasta ja ilmoittautuu mukaan jatkovalmisteluun. Kaavaehdotuksessa käsitellään kierto- ja

biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttöä ja potentiaalia ja yhdistämistä maakunnallisesti luontoalueiden ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseen. Piiri pitää näkökulmaa hyvin tärkeänä ja muistuttaa, että kaavan tulee tukea luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä, vesien tilan parantamista ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. Luonnonvarojen hyödyntäminen tulee olla kestävää ja maakuntakaavassa tulee varata riittävästi alueita ja erilaisia elinympäristöjä myös suojeluun.

Kaavatyön tavoitteena on päivittää tietoja luonnonsuojeluohjelmien kohteiden ja muiden perustettujen luonnonsuojelualueiden osalta. Aiemmat tiedot ovat osin vanhentuneet tai muuten puutteellisia. Tätä työtä on tehty jo Natura-alueiden osalta myös valtion ympäristöhallinnossa.

Maakuntakaavan liitekartat ja kaavaselostus tulee päivittää suojelukohteiden osalta vastaamaan perustettuja suojelukohteita. Esimerkiksi METSO-ohjelman kautta on viime vuosina perustettu useita uusia suojelukohteita eri puolille maakuntaa.

Maakunnassa on myös runsaasti erilaisia arvokkaita luontokohteita, joita on selvitetty esimerkiksi kuntien kaavoitusta varten laadituissa luontoselvityksissä. Kaavatyön tavoitteena on päivittää tiedot ainoastaan voimassa olevassa maakuntakaavassa olevista kohteista, mikä jättää huomiotta paljon arvokkaita luontokohteita. Lisäksi vanhat rajaukset ovat usein puutteellisia. Luonnonsuojelupiiri katsookin, että kaavaan tulee lisätä myös uusia kohteita, joista kuitenkin on jo usein olemassa tietoja ja rajauksia.

Ekologisten yhteyksien osalta ne tulee esittää yhdenmukaisilla kaavamerkinnoillä ja huomiota tulee kohdistaa erityisesti alueen kasvukeskuksiin. Varsinais-Suomessa ekologisina yhteyksinä korostuvat jokilaaksot sivupuroineen, viljelyalueet ja perinne- sekä kulttuurimaisemat ja metsäiset yhteydet, jotka turvaavat mm. hirvieläinten ja liito-oravien liikkumisen. Myös hiljaisten alueiden ja maa-ainestenottoon soveltuvien alueiden osalta tulisi kaavassa olla seudullinen näkemys.

Perinnemaisemat

Kaavasta puuttuu monia kohteita, joita on viime vuosina inventoitu ja myös hoidettu.

Pienvedet ja Itämeri

Luonnonsuojelupiiri muistuttaa, että kaavoituksessa ja maankäytössä tulee tunnistaa ja huomioida esimerkiksi luonnontilaiset purot ja norot. Piiri katsoo myös, että alueellisia pienvesi-inventointeja tulisi laatia ja päivittää. Kaavoituksessa tulee myös varautua uusien perustettavien vesiensuojelu- ja luonnon monimuotoisuus-kosteikkoihin.

Merialueilla ainakin vesiviljelylaitosten ja mahdollisten merituulipuistojen sijainninhajaus on asia, joka tulisi huomioida kaavan valmistelussa. Helcom:n Action planin mukaan Suomen tulisi selvästi vähentää Itämeren typpikuormitusta. Saaristomeren merialueen tila ei ole tavoitteiden mukainen. Saaristomeren sisempiin osiin ei sovi lainkaan vesiviljelyä ja ulommissakin osissa tulisi välttää vesiviljelyn kuormituksen lisäämistä. Maakuntakaavassa tulisi antaa entistä selkeämmin määräykset alueista, johon ei saa sijoittaa vesiviljelylaitoksia sekä sellaisia määräyksiä, joita voidaan käyttää ympäristölupien perusteena rajoitettaessa typpipäästöjä.

Maa-ainesten- ja turpeenottoalueet

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on varsin niukasti luontokohteita, joten mahdollisten uusien maa-aines- ja turpeenottoalueiden osalta tulee luontoarvot selvittää kuntien ja hakijoiden toimesta. Erittäin usein on useita luontoarvoja, jotka tunnetaan puutteellisesti. Monilla kohteilla saattaa esiintyä uhanalaisia luontotyyppisiä tai huomioitavia ja suojeltuja lajeja ja luontotyyppisiä, esimerkiksi selkärangattomia lajeja.

Kallioiden louhinnassa tulee maisematekijät huomioida geologiset ja biologiset arvot. Maakunnan maankäytön historian takia monet kalliot ja jyrkänteet sijaitsevat maisemallisesti tärkeiden viljely- ja asutusalueiden laidoilla. Kohteiden lähellä saattaa olla myös muinaisjäännekohteita.

Metsät

Biotalouden nousun myötä myös puun käyttö on jo lisääntynyt maakunnassa, mikä näkyy maisemassa lisääntyvinä hakkuuaukkoina ja samalla onkin tärkeää huolehtia metsien suojelusta ja luontoarvojen huomioimisesta sekä ekologisista käytävistä, jotka yhdistävät suojelu- ja Natura2000-alueita.

Biomassat

Kivihiilen polttaminen on loppumassa Suomessa. Hallitus on valmistelemaan tukipakettia energiayhtiöille, jotka luopuvat hiilestä vapaaehtoisesti jo vuonna 2025. Esimerkiksi Turun Seudun Energiantuotanto Oy:n Naantalin voimalaitoksella se tarkoittaa käytännössä sitä, että nelosyksikössä (=uusi monipolttoainelaitos) biopolttoaineen osuutta lisätään merkittävästi, kolmosyksikön (=kunnostettu hiilivoimalaitos) käyttö lopetetaan ja seudulle rakennetaan uutta korvaavaa energiantuotantoa. Koska lupaprosessi on pitkä, päätökset korvaavasta tuotannosta tehdään parin vuoden kuluessa. Energiantuotannon muutosten ympäristövaikutukset ovat siten juuri nyt ajankohtaisia ja sekä paikallisesti että globaalisti merkittäviä.

Vaihemaakuntakaavan selostuksessa koko Varsinais-Suomen teknis-taloudelliseksi biomassapotentiaaliksi energiantuotantoon on arvioitu 2 456 GWh/v (esitetty dokumenteissa yksiköissä GWh, mutta ilmeisesti kyse kuitenkin on vuotuisesta potentiaalista). Esimerkiksi Naantalin voimalaitoksella yksistään nelosyksikön tyypillisen vuoden polttoainetarve on tätä suurempi (ympäristölupahakemuksessa 2 800 GWh) ja suunnitelmat bio-osuuden merkittäväksi lisäämiseksi perustuvat lähimaakunnista saatavan polttoaineen lisäksi laivakuljetuksiin esimerkiksi Pohjois-Suomesta ja/tai Baltian maista. Näin ollen jo lukujen suuruusluokka osoittaa, ettei biomassan tuotantomäärällä enää ole edes maakuntatasolla suoraviivaista yhteyttä sen käyttöön eikä polttoaineisiin liittyvä kestävyysvaive siten ole lainkaan ratkaistavissa maankäytön suunnittelun keinoin.

Maakunnan suunnittelun ja kehittämisen yhtenä keskeisenä lähtökohtana on ilmastonmuutos ja arvokärkenä vastuullisuus. Biomassapotentiaaliselvityksen suhde näihin jää epäselväksi. Vaikka kasvihuonekaasupäästöjä ei ole suoraan käytetty perusteluna, on jälleen hyvä muistaa, että biomassan polton laskennallinen päästöttömyys energiantuotannossa perustuu ainoastaan kaksoislaskennan välttämiseen ja sopimukseen, jonka mukaan päästöt tulisi laskea maankäytön päästöinä polttoaineen tuotannon yhteydessä. Tästä näkökulmasta maankäytön muutosten perustelu energiantuotannon uusiutuvan polttoaineen tarpeilla on kehäpäätelmä. Maankäytön suunnittelussa lähestymistavan tulisi olla toinen. Ilmastovaikutusten arvioimiseksi kasvillisuuden ja maaperän hiilivarastot ja -nielut tulisi selvittää, ja vastuullisena ilmastotavoitteena tulisi olla näiden hiilivarastojen elpyminen vuosisatojen kestävämmän käytön jälkeen. Biomassatuotannon potentiaalia tulisi arvioida myös tästä lähtökohdasta.

Liitekartan 3c (bioenergian potentiaali) yhteneväisyys liitekarttojen 1g ja 1h luontoarvojen kanssa on hyvin huolestuttava. Kartan selitteessä asteikko ja yksikkö ovat virheellisiä, joten polttoainetuotannolle tarvittavien maa-alueiden laajuutta ei pysty arvioimaan lainkaan. Asian esille tuominen on kuitenkin olennaista. Esimerkiksi jos viisi prosenttia Naantalien nelosyksikön lämmön ja sähkön tuotannosta korvattaisiin tuulivoiman, lämpöpumpun ja lämpökäytön yhdistelmällä, tarvittava tuulienergia vastaisi suunnitellun Lapuan Jouttikallioon hiljattain valmistuneen tuulipuiston kapasiteettia. Bioenergialla vastaava polttoainetuotannolle tarvittava pinta-ala on suuruusluokaltaan 10 000 hehtaaria. Näiden suuruusluokkien havainnollistaminen on ensi arvoisen tärkeää, jotta vaihtoehtoisten maankäyttötapojen vaikutukset ymmärretään. Samalla hahmottuu, että elinympäristöjen suojelun nostaminen YK:n biodiversiteettisopimuksen mukaisesti 17 prosenttiin maa-alueista ei merkittävästi vaikeuta biomassan kysynnän ja tarjonnan tilannetta maakunnassa.

Vastine

Luonnonarvojen turvaaminen ja monimuotoisuuden säilyminen yhteensovittaen ne biotalouden ja energiantuotannon tarpeisiin on kaavatyön keskeinen tavoite. Tämä tavoite aiheuttaa kiistämättä ristiriitoja eri teemojen välillä, ja niihin pyritään löytämään maakunnallinen ratkaisu sekä välittämään kaavatyössä tuotettua alueellista tietoa kuntatasolle. Liitekartoissa osoitettujen merkintöjen ajantasaisuus ja oikeellisuus tarkistetaan sekä selvitetään lisäalueiden osoittamisen mahdollisuuksia luonnonsuojelualueiden osalta. Perinnemaisemien ja perinnebiotooppien osalta tiedot päivittyvät kaavan ehdotusvaiheessa. Esitykset maakunnan tärkeistä ekologisista vyöhykkeistä ja alueista otetaan huomioon kaavan ehdotusvaiheen valmistelussa. Kaava-aineistoa on tarkoitettu päivittää myös vesialueisiin liittyvien tietojen ja selvitysten osalta.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on tarkastella ekologisia yhteyksiä ja luontoalueiden kytkeytyneisyyttä. Valmisteluvaiheen aineistoina on ollut riistakeskuksen sekä Sustainable Baltic-hankkeen tuottamat aineistot. Suomen ympäristökeskuksen tekemä raportti (9/2018) "Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa" on myös kaavan valmistelumateriaalia. Nyt saatu kaavapalaute ja valmisteluvaiheen materiaali otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa.

Kalankasvatus ja sen sijainninhajaus on yksi kaavan teemoista, joihin pyritään löytämään ratkaisu. Keskeisessä roolissa näiden määrittämisessä on tutkimuslaitosten lisäksi kunnat ja luonnonsuojelun asiantuntijat.

Vaihemaakuntakaavan ohjausvaikutuksen osalta halutaan tuoda esille, että maakuntakaava on kaavatasoista yleispiirteisempi, ja eri toimintojen toteutuminen edellyttää vielä alue- tai hanketasolla tehtäviä yksityiskohtaisempia inventointeja ja selvityksiä esimerkiksi luvitusprosessien yhteydessä. Maakuntatasolla tässä kaavoitusprosessissa pyritään tuomaan esille keskeiset luonnonarvo-, virkistys- ja luonnonvara-alueet, sekä luomaan niille yhteistyössä sidosryhmien kanssa sellainen tavoitetaso, joka tukee alueellisten tavoitteiden yhteensovittamista.

Biomassapotentiaaleja määritettäessä tulee huomioida, että ne sisältävät tietyillä selvityksissä kuvatuilla varovaisuuskertoimilla lasketut energijakeiden määrät ja ovat kokonaismääriltään siten teoreettisia. Näistä laskelmista puuttuvat mm. Naantalinkin voimalaitoksen käyttämät teollisuuden sivuvirrat, joiden energiapotentiaali on myös merkittävä.

Maakunnan hiilinielujen laskentaa pidetään tärkeänä, mutta kuten lausunnossa todettu biomassan päästöttömyyden perustuminen sopimukseen, on myös hiilinielujen laskennassa vielä tällä hetkellä niin paljon epävarmuustekijöitä oikeasta laskentatavasta, ettei niitä ole nyt yhdistetty tähän kaavatyöhön.

Erialaisten alueidenkäyttötarpeiden osalta tulee huomioida, että maakuntatasolla tietoa tuodaan esille niistä tietolähteistä, jotka tuottavat tietoa alueelliseen suunnitteluun. Yksityiskohtaiset toimintatavat ja eri tavoitteiden huomiointi tarkentuvat yksityiskohtaisessa suunnittelussa, eivätkä ne aina ole täysin ristiriidassa keskenään.

2.9 **Mielipiteen antajat H**
Pvm. 17.4.2018

Sisältö *Vaihemaakuntakaavan liitteessä : Varsinais-Suomen virkistys- ja matkailukohteet 2017 ,kohdeluettelo sivulla 8/47 Liedon kunnassa on merkitty HIISI- niminen matkailupalvelukohde (alaluokka kulttuuripalvelu). Kohde osoitteeton,omistus yksityinen , X 248467 Y 6716092.*

Hiisi-niminen kohde sijaitsee omistamamme maatilan alueella, tilan oman 1,5 km:n pituisen peltotien päässä (suljettu puomilla,päättävä tie)

Kohteessa on sijainnut 1960-luvun lopulla romahdustilassa purettu hirsirakennus ja lato. Nykyisin paikka on pusikoitunut alue ja toimii peltotien päässä kääntöpaikkana.

Hiisi-niminen kohde tulee poistaa vaihemaakuntakaavan virkistys- ja matkailukohteet kohdeluettelosta merkityksettömänä.

Perustelut:

Kohteessa ei ole mitään erityistä nähtävää matkailukohteena, puskitun tyhjä muutaman kymmenen aarin alue tuskin kiinnostaa ketään. Liitteenä kuvat.

Jo nykyisinkin meille aiheutuu keväällä kylvöaikana ja syksyllä korjuuajana kohtuutonta haittaa kun ihmiset jättävät autojaan keskelle kapeaa tietä tai sulkevat peltoliittymät ja estävät tilan oman liikenteen kiireaikoina.

Tämä peltotie on tilan logistiikan kannalta tärkein kuljetusväylä.

Tilamme alueen halki kulkeva Aurajoen pyöräilyreitti aiheuttaa keväisin ja syksyisin varsin suuren rasiuksen ja haitan maatilamme alueella ja katsomme olevan kohtuutonta lisätä tätä merkityksellä pusikoitunutta tyhjää matkailun kannalta merkityksetön alue matkailukohteeksi.

Vastine *Merkittään tiedoksi ja selvitetään merkinnän ajantasaisuus. Hiiden talon rauniot ovat myös nykyisellään voimassa olevassa maakuntakaavassa suojeltuna kulttuuriympäristön kannalta tärkeänä kohteena, joiden merkintöjä ei päivitetä tässä kaavatyössä. Esiitetty mielipide huomioidaan kuitenkin alueen virkistysmerkintöjä suunniteltaessa.*

2.10 **Vapo Oy**
Pvm. 24.4.2018

Sisältö *Maakuntakaavaan sisältyvät osa -alueet antavat huolellisesti suunniteltuina hyvän pohjan maakunnan elinvoimaisuuden lisäämiselle ja kestäväälle kehitykselle. Vapo Oy katsoo, että maakuntakaavoituksen tulee toimia maankäytön ohjauksen pääasiallisimpana työkaluna, jonka kautta voidaan konkretisoida mm. valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntaohjelma.*

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti kaavassa tullaan käsittelemään erityisesti maakunnan luonnonvaroja- ja arvoja.

Vapo Oy toteaa, että kaavan valmistelutyö tulee laatia siten, että aihepiireihin välittömästi kuuluvat osapuolet voivat olla aktiivisesti mukana kaavan laadinnassa. Tällä voidaan välttää maankäyttömuotojen välisiä ristiriitoja sekä tuoda osaltaan asiantuntijuutta parantamaan kaavan toimintaedellytyksiä.

Turvetuotanto

Varsinais -Suomen alueen rahkavaltaiset keidastyyppin suot ovat erityisen soveltuvia juuri kuivike- ja kasvuturvetuotantoon. Näiden, laajemmin ympäristöturpeina käsiteltävien turvetuotteiden tuotanto/kulutus on suurinta juuri maatalousvaltaisessa Lounais- ja Länsi -Suomessa. Tämän lisäksi ympäristöturpeilla on alati kasvavaa kysyntää kansainvälisillä vientimarkkinoilla.

Ympäristöturpeen käyttäjien lisäksi Lounais -Suomen alueelle sijoittuu merkittäviä energia- ja teollisuustoimijoita, jotka käyttävät raaka-aineenaan, pääsääntöisesti puun seospolttoaineena, joko jyrinpoltto- tai palaturvetta.

Luonnonarvojen- ja varojen maakuntakaavassa ei arviointiohjelman mukaisesti tulla käsittelemään tuulivoimaa ja turvetuotantoa.

Vapo Oy toteaa, että uusien potentiaalisten turvetuotantoalueiden kaavoitus tämän kaavan yhteydessä ei ole välttämätöntä. Toisaalta on kuitenkin myös erityisen tärkeää, että tällä kaavalla ei vaikeuteta tai estetä mahdollisuuksia turvetuotannon harjoittamiseen maakunnan soilla.

Soiden eri maankäyttöintressit huomioiden on suositeltavaa, että SL-alueiden ulkopuoliset suot jätetään kokonaan ilman kaavavarausta- ja merkintää.

Soidensuojelu

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman tausta -aineiston mukaisesti kaavassa on tarkoitus päivittää "luonnonsuojelulain mukaiset suojelualuemerkinnät kokonaisuutena luonnonsuojelualueiden, luonnonsuojeluohjelmien alueiden ja Natura-alueiden osalta vastaamaan nykytilannetta." Tämän lisäksi täydennetään "soidensuojelutyöryhmän investointiaineistosta tunnistamat valtakunnallisesti arvokkaat suot maakuntakaavaan suojelualueiksi."

Vapo Oy toteaa, ettei lähtökohtaisesti vastusta alueiden kaavoittamista suojeluun, mikäli suojelu toteutetaan lainmukaisesti suojeluohjelman puitteissa, maanomistajan hyväksynnällä ja suojelun mahdollistava rahoitus on varmennettu jo kaavoitusvaiheessa.

Soidensuojelutyöryhmän ehdotuksessa soidensuojelun täydentämiseksi (2015) todetaan, että "Etelä - Suomen valituilla arvokkailla yksityismaiden suoalueilla suojelu toteutetaan vapaaehtoisin keinoin ja aluksi etenkin METSO -kriteerit täyttävien soiden suojeluneuvotteluilla. Suojelu toteutetaan sopimalla maanomistajien kanssa ekologisesti ja vesitaloudellisesti ehyiden suokokonaisuuksien suojelusta tarkoitukseen osoitettujen valtion kehysmäärärahojen puitteissa. Näin ollen "näiden suokohteiden joukkoon kuulumisen ei valtionmaita lukuun ottamatta aiheuta niiden maanomistajille uusia maankäyttöä rajoittavia oikeusvaikutuksia".

Edellä olevaan perustuen todetaan, että soidensuojelutyöryhmän inventointiaineistosta tunnistamia soita ei voida kaavoittaa systemaattisesti suojeluun ilman lainmukaista suojeluohjelmaa ja maanomistajan hyväksyntää.

Ne kohteet, joiden suojeluun kaavoittamiseen on maanomistajan hyväksyntä, tulee lunastaa suojeluun neljän vuoden sisällä kaavan lainvoimaistumisesta. Suojelualuumerkintänä tulee käyttää oikeusvaikutuksiltaan selkeää SL-kaavamerkintää. Tällöin kaavoituksessa toteutetaan aidosti maanomistajaa kunnioittavaa, hyvää kaavoitustapaa.

Täydennysselvityksen kohde nro. 2045

Soidensuojelun työryhmän täydennysselvityksen kohde nro. 2045 on suurelta osin Vapo Oy:n hallinnassa/omistuksessa oleva alue, joka on hankittu yhtiölle ensisijaisesti turvetuotantoa varten. Kohteen Varsinais -Suomen maakunnan puolelle tulevat suoaltaan osat ovat myös suurelta osin ojitettuja. Kohteen käsittely kaavaprosessissa tulee toteuttaa aikaisemmin mainitun mukaisesti maanomistajien ehdoilla

Lopuksi

Vapo Oy katsoo, että maakuntakaavoitus on parhaimmillaan avoin ja läpinäkyvä prosessi, jossa ympäristönäkökohtien lisäksi otetaan huomioon myös alueen elinkeinoelämän toimintaedellytykset sekä arvioidaan kaavoituksen taloudelliset, kulttuurilliset ja sosiaaliset vaikutukset.

Vapo Oy ilmoittaa osaltaan mielenkiinnon osallistua luonnonarvojen- ja varojen vaihemaakuntakaavan valmistelutyöhön.

Vastine

Lopulliset kaavamerkinnot ja niiden määräykset ratkaistaan kaavan ehdotusvaiheessa. Merkitään tiedoksi esitetyt näkökulmat suojelumerkintöjen käytölle sekä soidensuojelutyöryhmän esittämien lisäaluiden lisäämiselle maakuntakaavaan.

Varsinais-Suomen maakuntakaavoissa on käytetty luonnonsuojelun osalta merkintää S, joka kattaa luonnonsuojelulla suojellut ja suojeltavaksi tarkoitetut alueet sekä myös muun lainsäädännön kautta suojeltavaksi tarkoitetut alueet. Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa on tarkoitus käyttää samaa merkintätapaa.

Vastaava käytäntö on myös esimerkiksi Pirkanmaan maakuntakaavoissa. Uudellamaalla on käytössä yksi luonnonsuojelun maakuntakaavamerkintä: luonnonsuojelualue. Merkinnällä osoitetaan vain luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita.

3. EI HUOMAUTETTAVAA

3.1 Pvm.	Fingrid Oyj 25.4.2018
3.2 Pvm.	Hämeen liitto 30.4.2018
3.3 Pvm.	Kaarinan kaupunki 8.5.2018
3.4 Pvm.	Kustavin kunta 27.4.2018
3.5 Pvm.	Liikenne- ja viestintäministeriö 27.4.2018
3.6 Pvm.	Lounais-Suomen Jätehuolto 27.4.2018
3.7 Pvm.	Marttilan kunta 16.4.2018
3.8 Pvm.	Oikeusministeriö 16.4.2018
3.9 Pvm.	Oripään kunta 15.5.2018
3.10 Pvm.	Sisäministeriö 26.4.2018
3.11 Pvm.	Varsinais-Suomen pelastuslaitos 20.4.2018
3.12 Pvm.	Vehmaan kunta 16.4.2018
